

Justitie in cijfers

2015 - 2019

Voorwoord

Beste lezers,

Waarom meten als het niet is om te weten? Beter weten is immers van essentieel belang. Wat niet kan worden gemeten, kan niet worden verbeterd. Vandaar het uiterst grote en groeiende belang om te beschikken over cijfers in het domein van justitie. Hoewel cijfers en statistieken uitstekende en onontbeerlijke hulpmiddelen zijn, mogen ze nooit een doel op zich worden. De waarde van het personeel van het departement Justitie, de menselijkheid waarmee de dossiers en de mensen worden behandeld, de wil om zich te ontwikkelen, te veranderen en te leren, enz. kunnen niet worden gemeten. Laten wij daarom trachten de gegevens die onze medewerkers in het kader van deze nieuwe editie van 'Justitie in cijfers' hebben verzameld, te beoordelen en te gebruiken om beter te weten, maar laten wij nooit vergeten hoe kostbaar datgene is waarbij dat nooit mogelijk zal zijn en dat ons departement mee vormgeeft.

Wij stellen u graag deze brochure voor, met daarin een overzicht van verschillende statistische reeksen met betrekking tot de bijzonder verscheiden functies en activiteiten binnen de instellingen van Justitie. De cijfergegevens hebben betrekking op de jaren 2015-2019, een eenduidige periode van vijf jaar die het mogelijk maakt om de verschillende reeksen te vergelijken.

De gegevens van 'Justitie in cijfers' bieden een overzicht van het justitiebudget, de medewerkers binnen Justitie, de activiteiten uitgeoefend in de verschillende entiteiten, alsook van de behandeling van de dossiers doorheen de "strafketen".

Tot slot loven wij in het bijzonder de verschillende teams van de FOD Justitie die deze brochure mogelijk hebben gemaakt voor hun kwaliteitsvolle werk, en danken wij de gerechtelijke autoriteiten en justitiehuisen voor hun input die ons in staat heeft gesteld het resultaat te bereiken dat u nu voor u ziet.

Indien u meer cijfermateriaal of verdere toelichting wenst in verband met deze publicatie, of indien u ons enige feedback wenst te geven, kunt u contact opnemen met onze dienst Informatiebeheer en Gegevensbescherming via het e-mailadres segi.dsib@just.fgov.be. Indien nodig, zal deze dienst uw vragen of opmerkingen graag bezorgen aan de statistische diensten die gegevens produceren.

Alvast een boeiende lectuur toegewenst!

Jean-Paul JANSSENS,
Voorzitter van het directiecomité

Beknopt overzicht

In dit beknopt overzicht worden enkele cijfers uit het verslag voor u op een rijtje gezet. Klik op de grafiek waarover u meer informatie wilt om naar het desbetreffende deel te gaan.

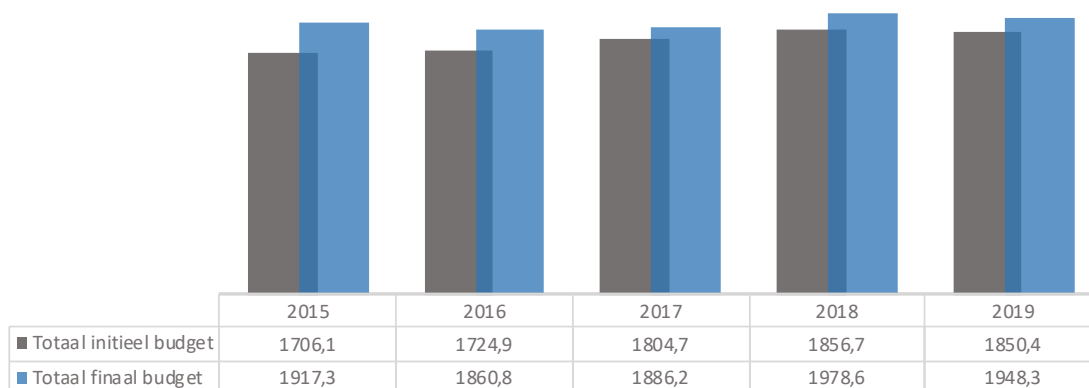
DEEL 1: BEGROTING EN PERSONEEL

Begroting van de FOD Justitie p. 10

Omdat er in 2019 geen volwaardige regering was, werd de **begroting** voor Justitie krachtens de financiewet in schijven toegekend.

Het jaar 2019 werd afgesloten met een totaalbedrag van **1 948 320 582** euro in vereffeningskredieten.

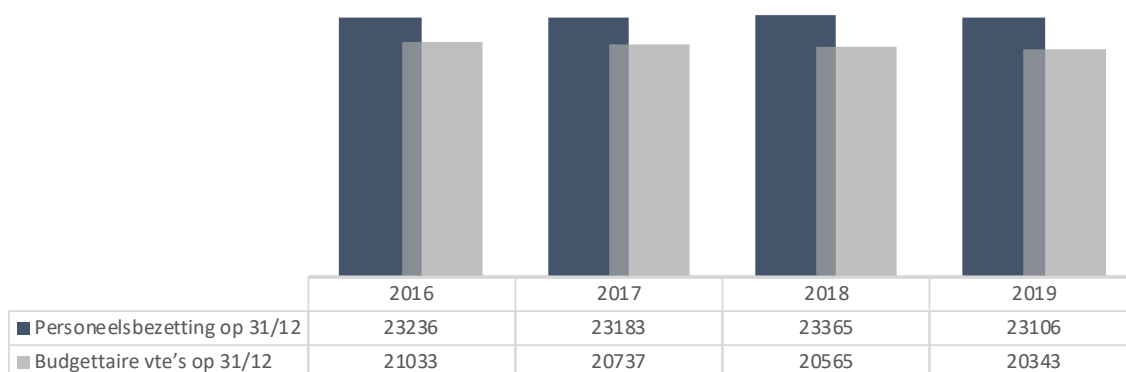
Jaarlijks budget (bedrag in miljoen euro)

Personeelsbezetting en vte's – Justitie als geheel p. 12

De personeelsbezetting en de budgettaire vte's worden op 31 december van elk jaar in kaart gebracht. De personeelsbezetting van Justitie wordt weergegeven volgens **geslacht, taalrol, gewest** van uitoefening van de functie, **administratieve situatie** en **niveau**.

Personeelsbezetting en VTE's - Algemeen totaal

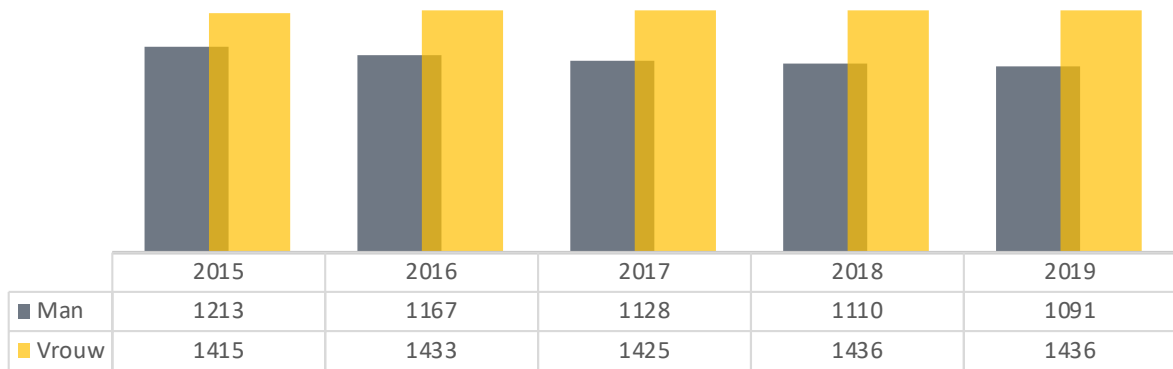

Bijna 53 % van de personeelsleden van Justitie is vrouw. Binnen de rechterlijke orde zijn de vrouwen in de meerderheid en maken ze meer dan **67 %** uit van de personeelsleden.

Personeelsbezetting magistraten p. 19

Het aantal **vrouwen in de magistratuur** blijft jaar na jaar stijgen. Sinds 2013 zijn zij in de meerderheid. In 2019 bedroeg het percentage vrouwen in de magistratuur **57 %**.

Personeelsbezetting magistraten op 31/12

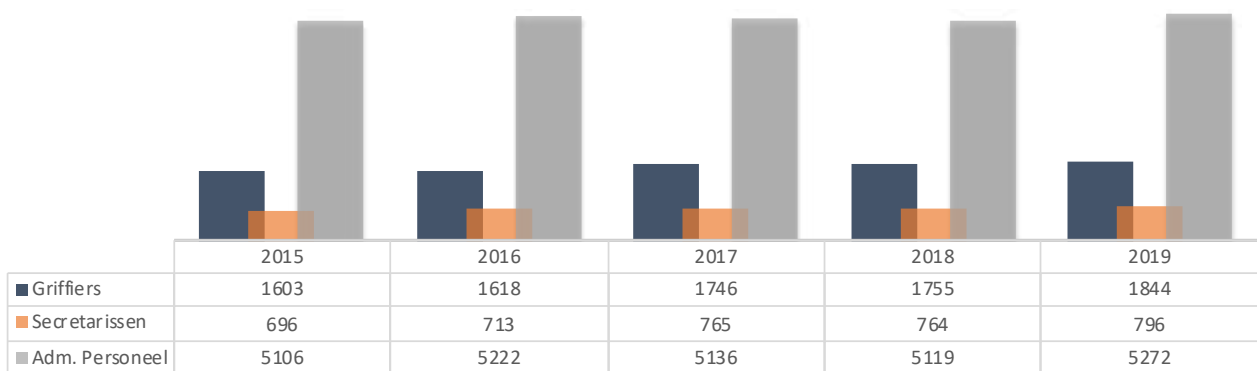

De personeelsbezetting is ook beschikbaar per **pijler** en **rechtscollege**, per **taalrol** en per **leeftijdsgroep**.

Personeelsbezetting gerechtspersoneel p. 24

Het **administratief personeel van de hoven en rechtbanken** neemt elk jaar toe, behalve in 2018. Ook het gerechtspersoneel is overwegend vrouwelijk, want vrouwen maken er **70 %** uit van de personeelsbezetting.

Personeelsbezetting administratief personeel op 31/12

De personeelsbezetting wordt weergegeven per **rechtscollege**, **geslacht**, **leeftijdsgroep**, **niveau** en **statuut**.

DEEL 2: BEROEPEN BINNEN JUSTITIE

Directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden p. 28

Het directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden heeft niet alleen een **adviserende rol** ten aanzien van de minister van Justitie inzake diverse domeinen van het recht, maar beheert ook een brede waaier aan individuele procedures. Zoals de toekenning van de **naamsverandering**, de erkenning en registratie van **interlandelijke adopties**, de behandeling van dossiers inzake **internationale kinderontvoeringen**, de benoeming van voogden voor **niet-begeleide minderjarige vreemdelingen**, de behandeling van administratieve beroepen tegen beslissingen van de gouverneur met betrekking tot de **wapenwet**, de voorbereiding van **genadedossiers** ...

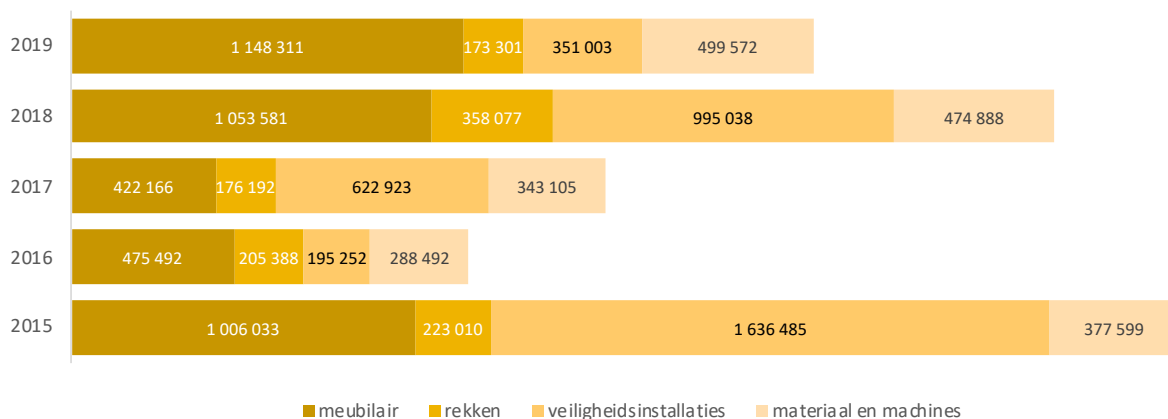

Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie p. 36

Het DG RO ondersteunt de werkzaamheden van de rechterlijke orde op alle gebieden die noodzakelijk zijn voor de werking ervan, waaronder de **gebouwen**, het **materiaal**, het **centraal strafregister**, het register voor **gerechtsdeskundigen** en het register voor beëdigd **vertalers** en **tolken** ...

In vijf jaar tijd heeft **de directie Infrastructuur** een bedrag van **11 miljoen euro** geïnvesteerd in de gerechtsgebouwen, onder meer om ze te beveiligen door de uitbreiding en vervanging van bestaande installaties.

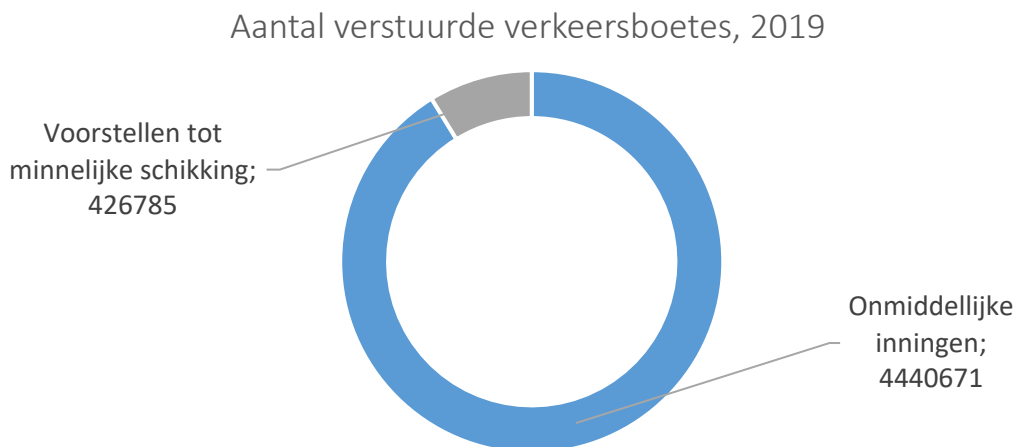
Evolutie (bedrag in euro) van de vier grote types goederen waarin werd geïnvesteerd en/of zaken die werden geïnstalleerd

Het **Crossborder**-project, dat gebaseerd is op de Europese Richtlijn 2015/413, streeft naar een grotere verkeersveiligheid voor de burger. Aan de hand van een efficiëntere uitwisseling van identiteitsgegevens en een striktere follow-up van de uitvoering van de financiële sanctie, worden verkeersovertreders in België en in het buitenland doeltreffend vervolgd.

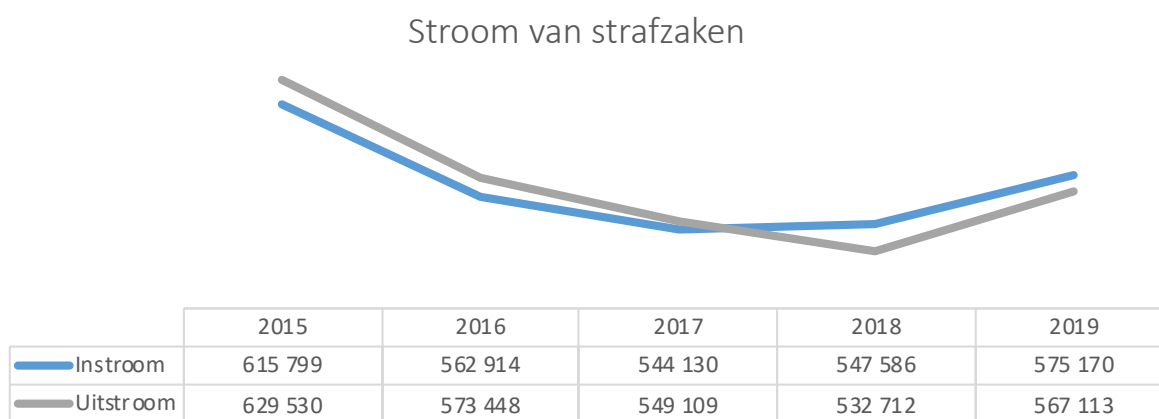
In 2019 werden bijna **5 miljoen verkeersboetes** verstuurd.

De hogere pakkans vormt een essentiële stap op weg naar meer verkeersveiligheid.

DEEL 3: STRAFKETEN

De afgelopen jaren is de **stroom van strafzaken** die in de correctionele parketten werden geopend of heropend, gedaald van 615 799 zaken in 2015 naar **575 170 zaken in 2019**, wat neerkomt op een daling van 7 %.

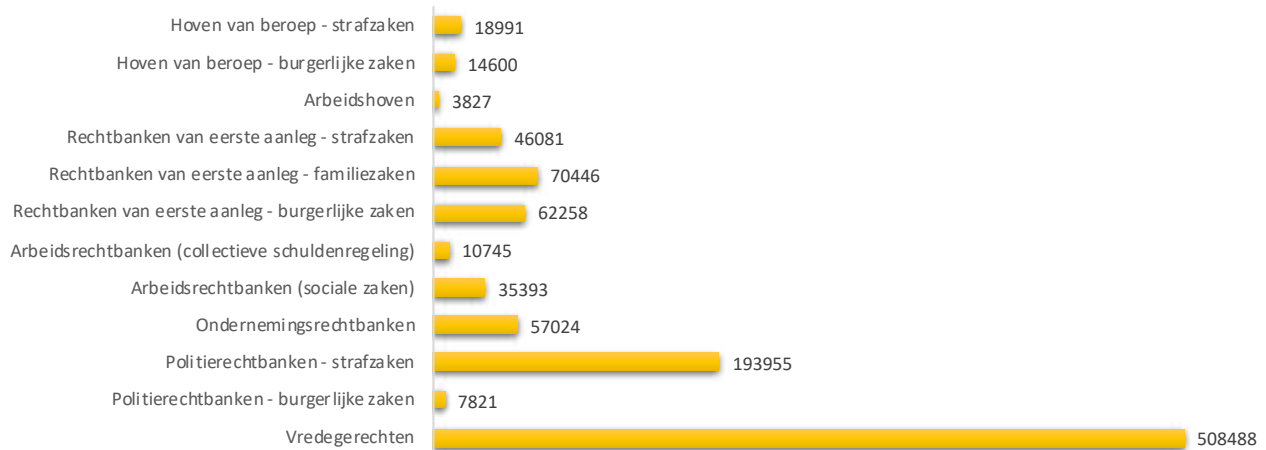

De evolutie van de instroom vertoont aanzienlijke verschillen naargelang van de **voornaamste tenlastelegging** van de zaken. De uitstroom wordt geanalyseerd per type beslissing. De gegevens van de **jeugdparketten** worden ook vanuit verschillende aspecten weergegeven.

Hoven en rechtbanken p. 57

In dit hoofdstuk wordt de evolutie getoond van het aantal nieuwe zaken, het aantal hangende zaken en de in- en output van de zaken die zijn toevertrouwd aan de **vredegerechten**, de **politierechtbanken**, de **ondernemingsrechtbanken**, de **arbeidsrechtbanken**, de **rechtbanken van eerste aanleg**, de **onderzoekskabinetten**, de **strafuitvoeringsrechtbanken**, de **arbeidshoven**, de **hoven van beroep** en de **hoven van assisen**.

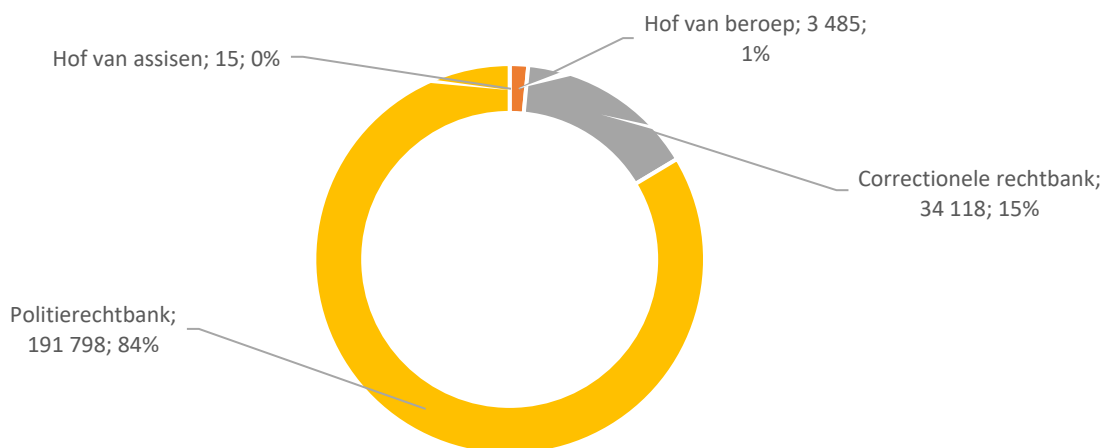
Nieuwe zaken in 2019

Veroordelingen p. 65

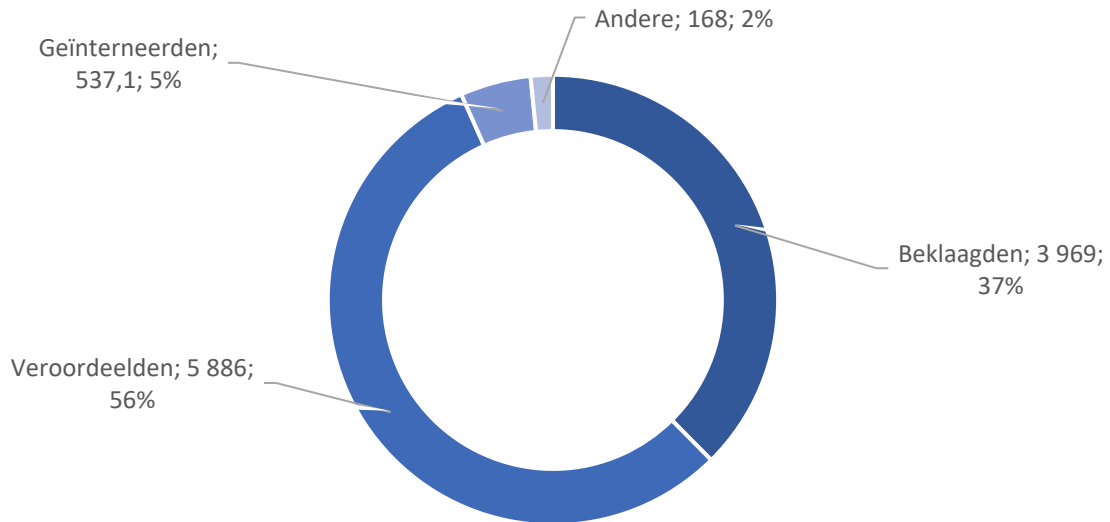
De hierna weergegeven **veroordelingsstatistieken** betreffen de individuele veroordelingen geregistreerd in het centraal strafregister. Dat zijn de veroordelingen waartegen geen hoger beroep of verzet meer kan worden aangetekend binnen de gewone termijnen. Enkel de veroordelingen van natuurlijke personen worden vermeld, niet die van rechtspersonen. Deze gegevens worden in dit hoofdstuk uitgesplitst volgens de **opgelegde straffen**.

Veroordelingen (aantal en %) per rechtscollege in 2018

In de periode 2013-2018 was er een dalende tendens in de **gevangenisbevolking**. In 2019 groeide ze opnieuw lichtjes aan, en haalden de Belgische penitentiaire inrichtingen een daggemiddelde van **10 559 gedetineerden**.

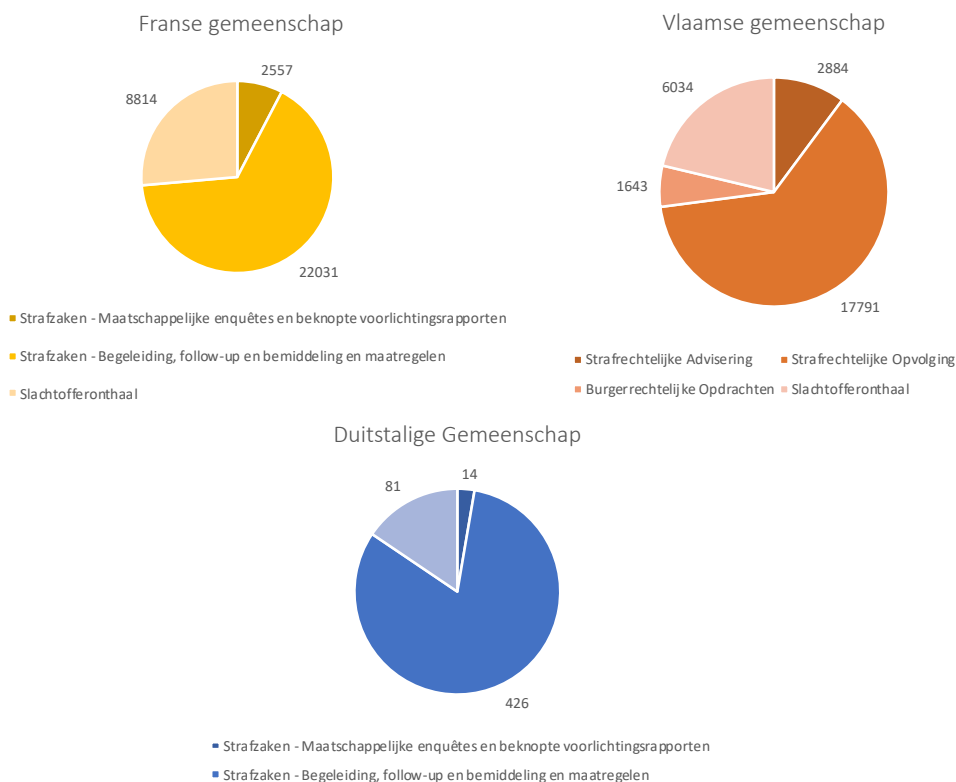
Verdeling van de gemiddelde dagbevolking in 2019

Het jaarlijkse aantal **opsluitingen** en **invrijheidstellingen** per type en modaliteit geeft inzicht in die tendensen.

Sinds de zesde staatshervorming, waarbij de bevoegdheden aan **de gemeenschappen** werden overgedragen, worden de cijfers van de **justitiehuizen** opgesplitst per gemeenschap (Vlaamse, Franse en Duitstalige).

De federale staat blijft bevoegd voor de procedure die van toepassing is voor de rechtbanken, alsook voor de uitvoering van de rechterlijke beslissingen.

A woman with long, dark, wavy hair tied back, wearing a grey blazer over a light blue button-down shirt, is looking intently at a tablet computer. She is in a meeting, with the back of another person's head visible in the foreground. The background is a bright, out-of-focus office space with windows.

Deel 1: Budget en personeel

Budget

De initiële begroting door de Kamer gestemd vóór het begin van het jaar « n » is de voorafbeelding van de uitgaven die tijdens dit jaar zullen worden gemaakt. Historisch gezien worden de vereffeningskredieten van deze begroting gebruikt als referentiepunt omdat deze vereffeningskredieten de meest pertinente gegevens zijn voor de budgettaire autoriteiten, namelijk vanuit het perspectief van de terugbetaling van de staatsschuld. De vereffeningskredieten zijn de voorafbeelding van wat tijdens het begrotingsjaar zal worden uitgegeven.

Gedurende het jaar worden wijzigingen aangebracht aan de oorspronkelijke begroting, wat resulteert in een aangepaste begroting die deze wijzigingen incorporeert.

Voor 2018 bedraagt de totale initiële begroting in vereffeningskredieten 1 857 mio EUR, een stijging van 51,9 mio EUR (2,88 %) ten opzichte van de initiële begroting van 2017. In vergelijking met de aangepaste begroting¹ van 2017 (1 886 mio EUR), kent het totale bedrag een daling van 29,5 mio EUR of 1,56 %. Dit is te verklaren door het besparingspad dat door de overheid werd opgelegd tijdens de legislatuur.

De initiële begroting werd vervolgens aangepast met extra kredieten die waren goedgekeurd als gevolg van begrotingscontroles. Het departement ontving ook kredieten vanuit interdepartementale provisies voor strategische uitgaven voor een bedrag van 22 miljoen euro en voor structurele en niet-structurele uitgaven met betrekking tot de strijd tegen terrorisme voor 87 miljoen euro. Bovendien was er in de maand oktober 2018 een indexering van de lonen en uitkeringen.

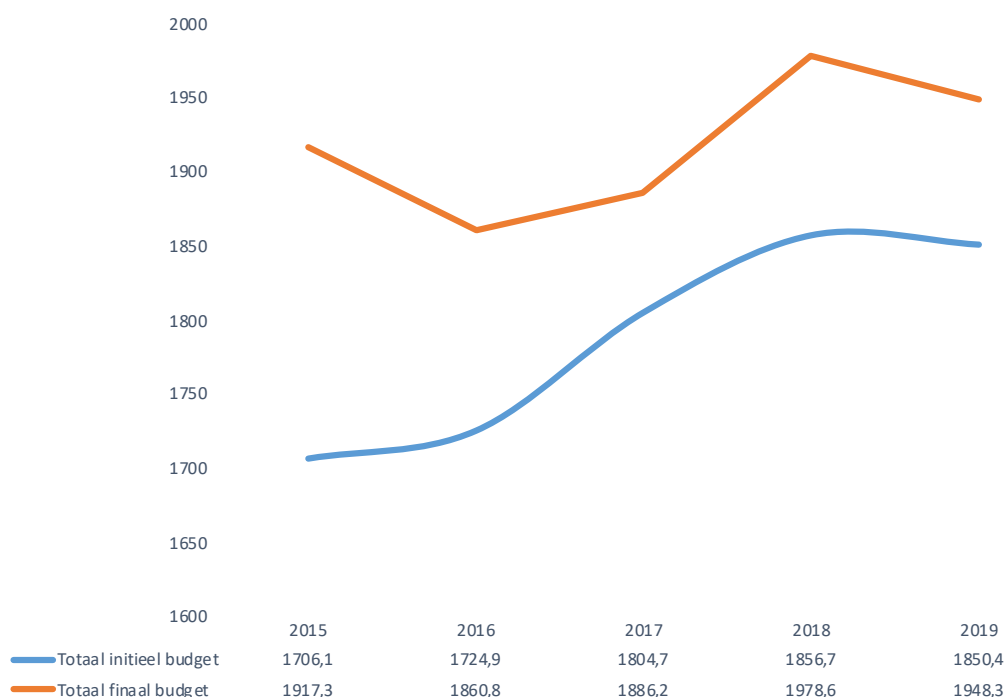
In totaal ontving de FOD Justitie 1 978 515 213 EUR aan vereffeningskredieten voor het jaar 2018.

In 2019 is de situatie iets verschillend. Immers, bij gebrek aan een volwaardige regering, wordt de begroting slechts per schijven toegekend op grond van de Financierwet².

De som van de in 2019 verschillende ontvangen schijven bedraagt 1 850 mio EUR. Tijdens het begrotingsjaar werden bijkomende kredieten toegekend met, onder meer, het oog op de financiering van strategische initiatieven voor een bedrag van 30,7 mio EUR en op de verderzetting van de strijd tegen terrorisme–risico's voor zo'n 65,4 mio EUR.

Het jaar 2019 werd afgesloten met een totaal aan 1 948 320 582 euro vereffeningskredieten. Dit betekent een lichte daling tegenover het jaar 2018, maar is te wijten aan de specifieke begrotingsomstandigheden. Bovendien liggen deze kredieten nog steeds hoger dan deze van al de andere vorige jaren.

Justitie budget

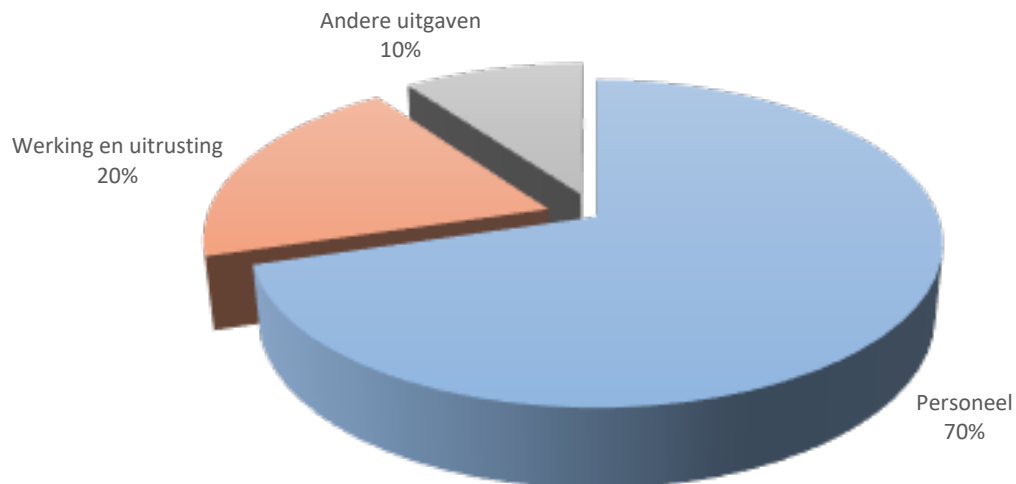

¹ De aangepaste begroting voor deze presentatie is degene die gepubliceerd wordt in de begrotingstabellen van het begrotingsjaar "n+1".

² Au cas où le budget des Voies et Moyens, qui autorise chaque année le Gouvernement à recouvrer les impôts, n'est pas adopté au 31 décembre, la loi qui ouvre les crédits provisoires pour le début de l'année suivante confirme le droit du Gouvernement en matière de perception des recettes fiscales. Cette loi porte le nom de loi de Finances.

In de begroting 2019 zijn de personeelskosten (1 371 mio EUR) goed voor 70,36 % van het totale budget. De rest is verdeeld in 19,57 % werkings- en uitrustingskosten (381 mio EUR) en 10,06 % andere kosten (196 mio EUR), inclusief onderhoud en voeding van gedetineerden, gerechtskosten, juridische bijstand, de toelagen, de vergoedingen aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en de uitgaven van de beleidscel.

Verdeling van het budget 2019

Er dient genoteerd dat de FOD Justitie in 2018 het startschot gaf voor een groot project om de boekhouding en het budgetbeheer ervan te moderniseren. Centraal daarbij stond FEDCOM, de federale computertoepassing voor boekhouding. De FOD Justitie leverde in 2019 heel wat inspanningen om het budgetbeheer te vernieuwen en te optimaliseren. De medewerkers van de Veiligheid van de Staat, het College van de hoven en rechtbanken en van het Openbaar Ministerie voegden zich bij de medewerkers van de centrale diensten. Daardoor verdubbelde het aantal FEDCOM-gebruikers van 150 in 2018 naar 299 medewerkers in 2019.

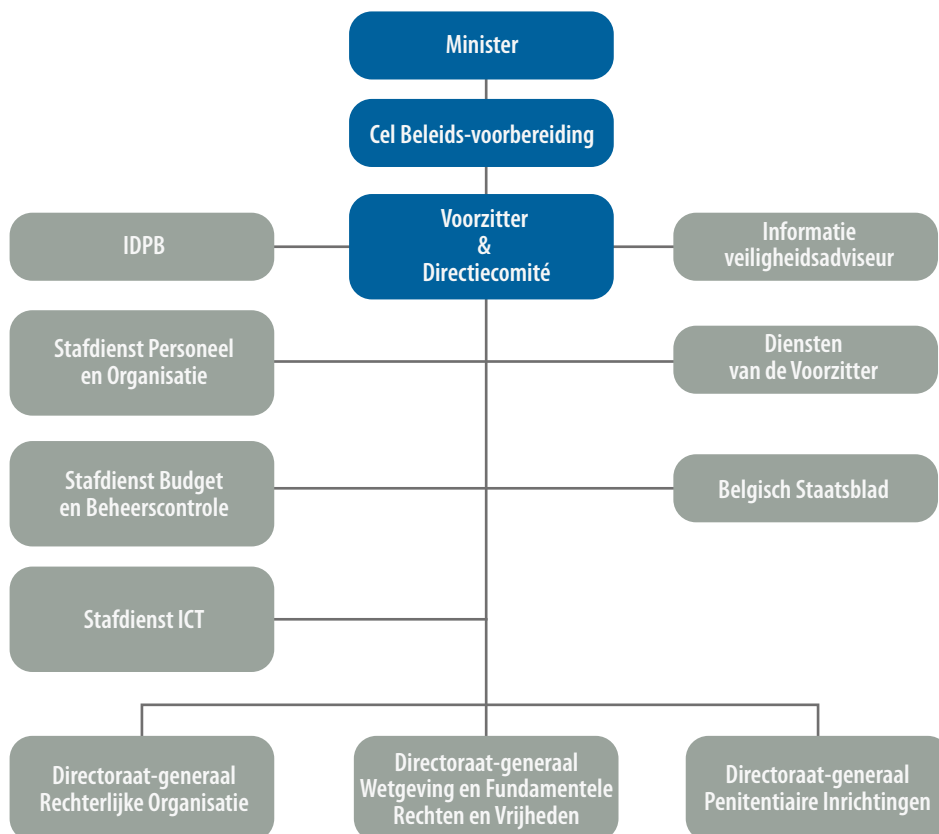
Het werk staat niet stil en de voortdurende verbetering van de boekhoudkundige beheersprocessen is dan ook een rode draad geworden in de werking. Het doel is om de FOD Justitie en de partners ervan een tool te bieden voor de ondersteuning van het beheer en voor de verbetering van de prestaties.

Organogram

De FOD Justitie is samengesteld uit drie directoraten-generaal, drie stafdiensten, het Belgisch Staatsblad en onafhankelijke diensten en commissies.

- › De directoraten-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden, Rechterlijke Organisatie (beheer van de magistraten en van het personeel van de griffies en parketten van de hoven en rechtbanken) en Penitentiaire Inrichtingen zijn elk bevoegd inzake hun referentie-aangelegenheden.
- › De stafdiensten Personeel en Organisatie, Budget en Beheerscontrole en ICT bepalen de strategie in hun respectieve domeinen en ondersteunen de andere directies voor alle aangelegenheden die onder hun bevoegdheden vallen.
- › Het Belgisch Staatsblad staat in voor de productie en verspreiding van een brede waaier officiële publicaties en overheidspublicaties, zowel via het traditionele kanaal (papier) als elektronisch (internet). Voor de belangrijkste officiële publicaties gebeurt de distributie enkel via elektronische weg.
- › Tot de onafhankelijke diensten en commissies behoren:
 - de Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers van Opzettelijke Gewelddaden en aan de Occasionele Redders die de aanvragen voor financiële hulp van slachtoffers van opzettelijke gewelddaden of hun naasten onderzoekt;
 - de Kansspelcommissie die drie opdrachten heeft: advies geven aan de regering en optreden als controle- en tuchtorgaan;
 - het Informatie- en Adviescentrum inzake de Schadelijke Sektarische Organisaties (IACSSO) dat belast is met het onderzoek naar het verschijnen van schadelijke sektarische organisaties in België en hun internationale bindingen;
 - het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC);
 - de Veiligheid van de Staat.

Organogram FOD Justitie

Personeelsbezetting en budgettaire vte's

De verdeling van de **personeelsbezetting** wordt vastgesteld op 31 december van elk jaar. De telling van de personeelsaantallen is gebaseerd op de gegevens geregistreerd in de gegevensbanken van de FOD. Onder personeelsbezetting wordt verstaan: het totaal aantal personen die voor de FOD Justitie werken op 31 december. Sommige personeelsleden kunnen twee juridische banden hebben en worden twee keer geteld, bijvoorbeeld mandaathouders die voordien vastbenoemd waren bij dezelfde FOD, personen met twee deeltijdse arbeidsovereenkomsten of vervangen personeelsleden met opdracht.

Het aantal **budgettaire vte's** wordt dan weer geteld op grond van het percentage van betaalde wedde (1 = 100 %, 0,8 = 80 %, enz.). Bijvoorbeeld, twee personen die aan 4/5 werken en een persoon die halftijds werkt (aantal personeelsleden = 3) zijn gelijk aan: $0,8 + 0,8 + 0,5 = 2,1$ vte.

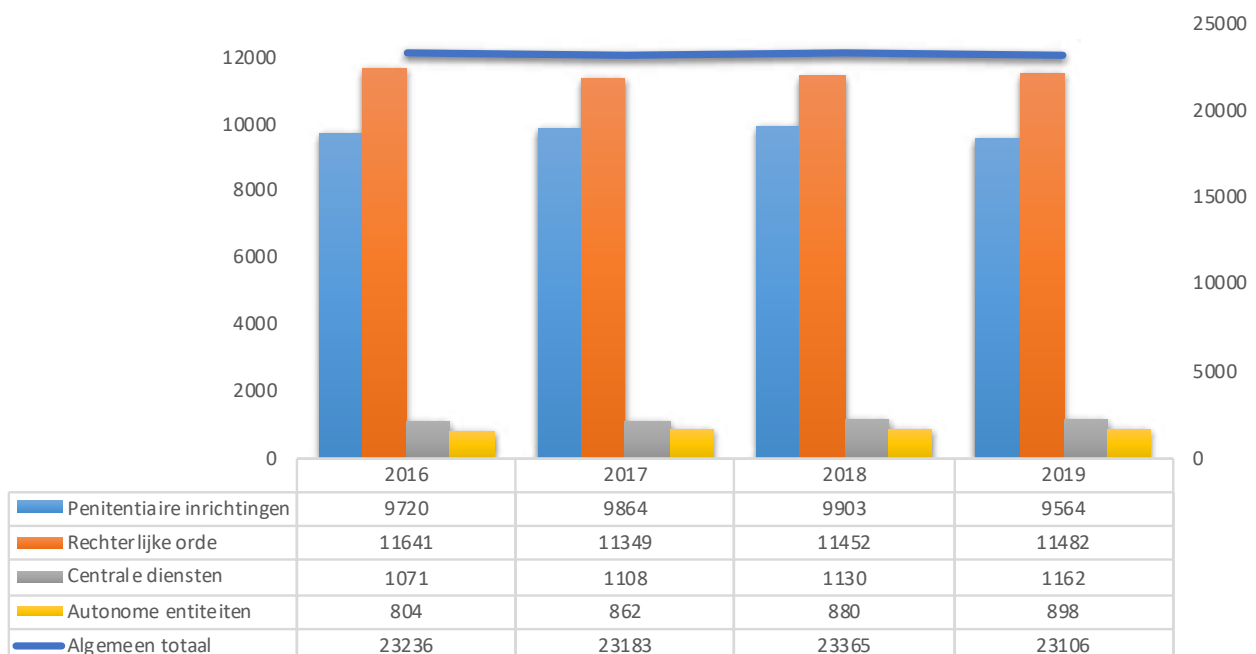
De personeelsbezetting van de Veiligheid van de Staat is opgenomen in deze publicatie.

Artikel 181, § 1 en 2, van de Grondwet bepaalt dat de staat de wedden en pensioenen van de bedienaars van de erediensten en de afgevaardigden van de niet-confessionele levensbeschouwelijke organisaties moet betalen. Behalve zijn personeel, betaalt de FOD Justitie iets meer dan 3 500 personen als bedienaars van de erediensten, onder wie 330 afgevaardigden van de georganiseerde vrijzinnigheid. Die gegevens zijn niet in detail opgenomen in de volgende tabellen, grafieken en analyses. Hoewel de federale staat (FOD Justitie) bevoegd blijft inzake de wedden en pensioenen voor de bedienaars van de erediensten en voor de afgevaardigden van de georganiseerde vrijzinnigheid³, wordt dit personeel niet rechtstreeks beheerd door de FOD Justitie (het werkt niet voor de FOD Justitie).

Om de verdeling van de personeelsbezetting van de FOD Justitie op begrijpelijke wijze weer te geven, zijn het directoraat-generaal Wetgeving, de stafdiensten (B&Bc, ICT en P&O), de centrale diensten van de directoraten-generaal Rechterlijke Organisatie en Penitentiaire Inrichtingen, het Belgisch Staatsblad en de diensten van de voorzitter gegroepeerd in de categorie 'centrale diensten'. De commissies (zie organogram hierboven), de onafhankelijke diensten (Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie) en de Veiligheid van de Staat zijn gegroepeerd in de categorie '**autonome entiteiten**'.

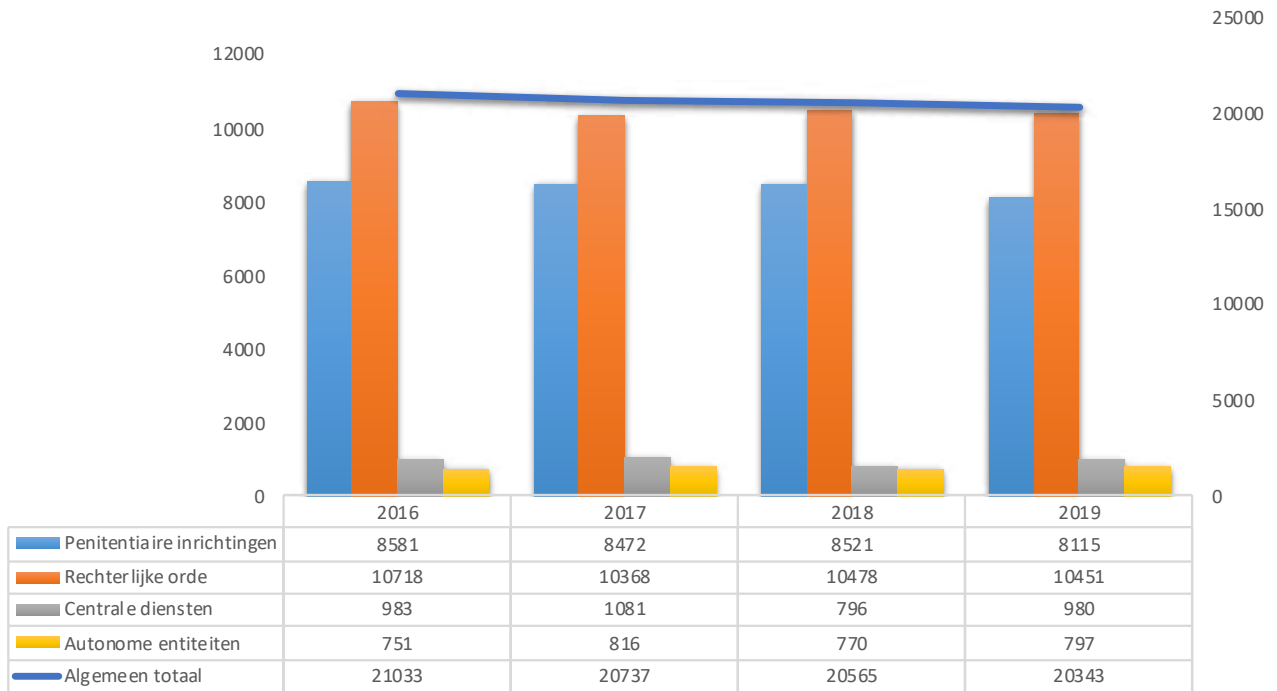
Evolutie van de personeelsbezetting en de budgettaire vte's per entiteit op 31 december van elk jaar van 2016 tot 2019

Personeel van de FOD Justitie – personeelsbezetting

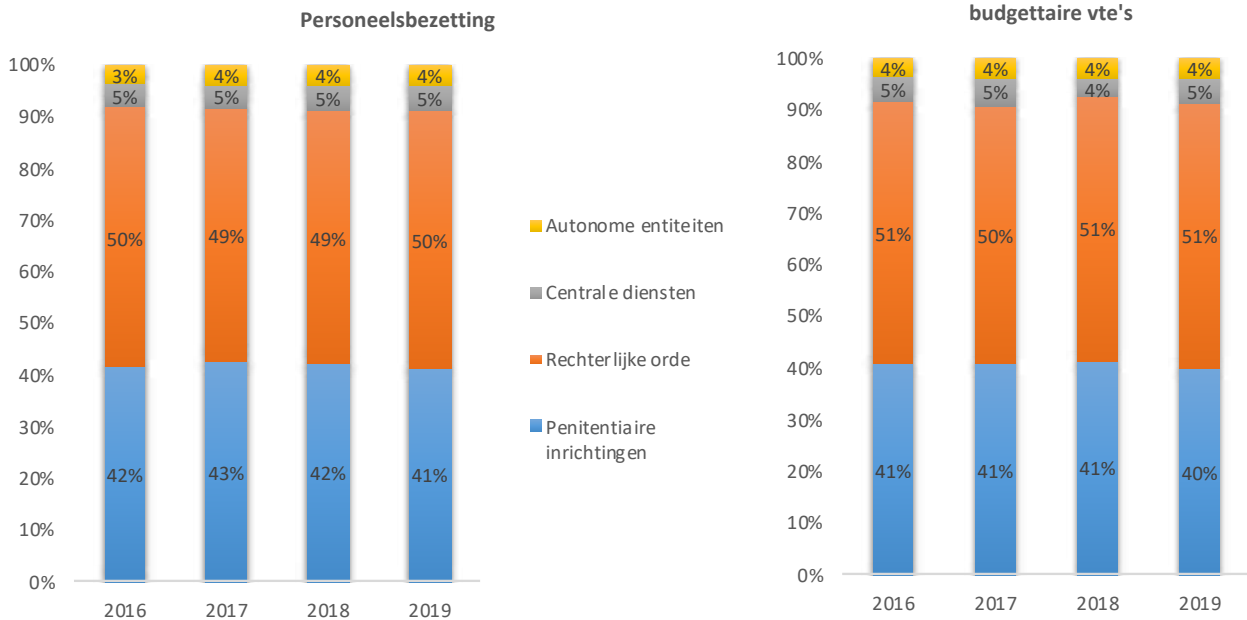
³ http://plaatselijke-besturen.brussels/nl/themas/erediensten-en-vrijzinnigheid/geestelijken?set_language=nl

Personeel van de FOD Justitie – Budgettaire vte's

Over het geheel genomen, is er een lichte maar constante daling van het aantal budgettaire vte's tussen 2016 en 2019 (-690 eenheden), terwijl de personeelsbezetting relatief constant blijft (-130 eenheden), na een lichte stijging in 2018.

Verdeling van de personeelsbezetting en de budgettaire vte's per entiteit op 31 december van elk jaar

Zoals de grafiek hierboven aangeeft, tellen de rechterlijke orde en de penitentiaire inrichtingen samen ongeveer 90 % van de personeelsbezetting van de FOD Justitie.

Evolutie van de personeelsbezetting per geslacht op 31 december van elk jaar.

Evolutie van de personeelsbezetting per geslacht								
	2016		2017		2018		2019	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Penitentiaire inrichtingen	3267	6550	3352	6512	3443	6460	3515	6049
Rechterlijke orde	7722	3919	7538	3811	7668	3784	7728	3754
Centrale diensten	576	488	602	506	624	506	641	521
Autonome entiteiten	283	518	316	546	330	550	345	553
Algemeen totaal	11848	11475	11808	11375	12065	11300	12229	10877

Evolutie van de verdeling van de personeelsbezetting per geslacht (percentages)								
	2016		2017		2018		2019	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Penitentiaire inrichtingen	33,3	66,7	34,0	66,0	34,8	65,2	36,8	63,2
Rechterlijke orde	66,3	33,7	66,4	33,6	67,0	33,0	67,3	32,7
Centrale diensten	54,1	45,9	54,3	45,7	55,2	44,8	55,2	44,8
Autonome entiteiten	35,3	64,7	36,7	63,3	37,5	62,5	38,4	61,6
Algemeen totaal	50,8	49,2	50,9	49,1	51,6	48,4	52,9	47,1

Voor de volledige personeelsbezetting van Justitie is er een lichte stijging van het aantal vrouwen (+381 in 2019 tegenover 2016), terwijl het aantal mannelijke personeelsleden daalt (-598 in 2019 tegenover 2016). Vooral bij de **penitentiaire inrichtingen** is de sterkste daling van het aantal mannelijke personeelsleden en tegelijkertijd de sterkste stijging van het aantal vrouwelijke personeelsleden waar te nemen. Bijgevolg stijgt het aandeel vrouwen in de personeelsbezetting van 33 % naar 37 %.

Binnen de rechterlijke orde is het aandeel vrouwen aanzienlijk hoger dan bij de andere entiteiten van Justitie. Het stijgt van 66 % in 2016 naar 67 % in 2019. De stijgende tendens van het aantal vrouwelijke personeelsleden zet zich hier door, net als in alle andere entiteiten.

Verdeling van de personeelsbezetting per taalrol op 31 december van elk jaar

De personeelsbezetting van Justitie wordt verdeeld per taalrol. Een zeer klein aantal personen vallen onder de Duitse taalrol. Zij behoren tot de rechterlijke orde, maar verschijnen niet in de onderstaande tabel wegens hun geringe aantal (minder dan 5).

Over het geheel genomen, behoren iets meer personeelsleden tot de Nederlandse taalrol dan tot de Franse taalrol. Het verschil verkleint echter constant sinds 2016.

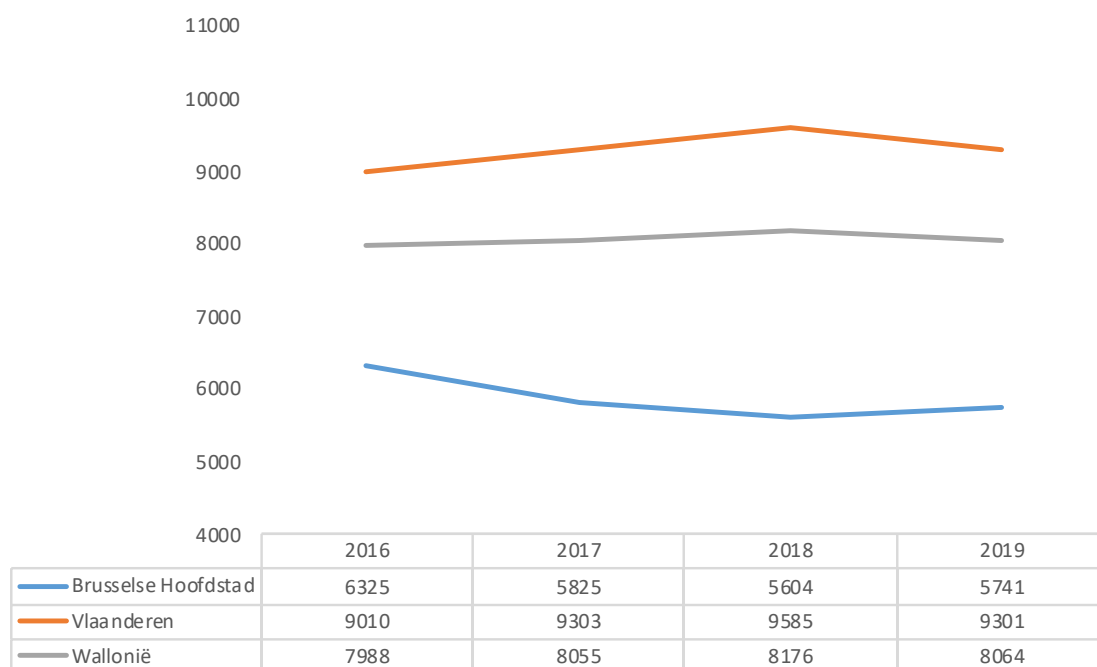
Evolutie van de personeelsbezetting per taalrol								
	2016		2017		2018		2019	
	FR	NL	FR	NL	FR	NL	FR	NL
Penitentiaire inrichtingen	4990	4827	5026	4838	5022	4881	4862	4702
Rechterlijke orde	5448	6190	5313	6032	5420	6028	5484	5995
Centrale diensten	527	537	565	543	576	553	585	576
Autonome entiteiten	402	399	427	435	432	448	440	457
Algemeen totaal	11367	11953	11331	11848	11450	11910	11371	11730

Evolutie van de verdeling van de personeelsbezetting per taalrol (percentages)								
	2016		2017		2018		2019	
	FR	NL	FR	NL	FR	NL	FR	NL
Penitentiaire inrichtingen	50,8	49,2	51,0	49,0	50,7	49,3	50,8	49,2
Rechterlijke orde	46,8	53,2	46,8	53,2	47,3	52,7	47,8	52,2
Centrale diensten	49,5	50,5	51,0	49,0	51,0	49,0	50,4	49,6
Autonome entiteiten	50,2	49,8	49,5	50,5	49,1	50,9	49,1	50,9
Algemeen totaal	48,7	51,3	48,9	51,1	49,0	51,0	49,2	50,8

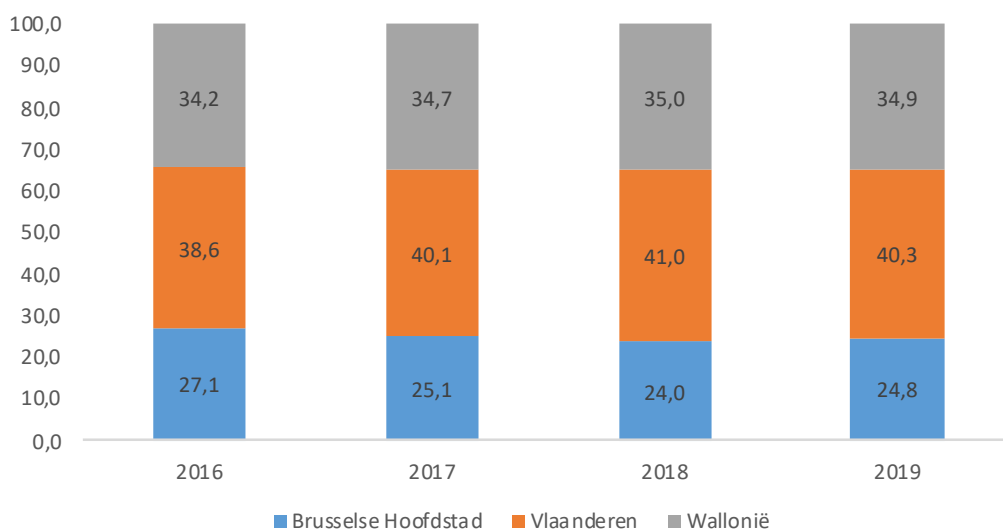
Verdeling van de personeelsbezetting per gewest van uitoefening van de functie, op 31 december van elk jaar

De personeelsbezetting van Justitie is tevens verdeeld per gewest van uitoefening van de functie. Het aantal personeelsleden dat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkt, daalt sinds 2016.

Evolutie van de personeelsbezetting per gewest van uitoefening van de functie

Evolutie van de personeelsbezetting per gewest

Ongeveer 40 % van de personeelsleden werkt in Vlaanderen, 35 % in Wallonië en 25 % in het Brussels gewest. De 75 % personeelsleden die buiten Brussel werken, zijn toegewezen aan de penitentiaire inrichtingen of aan de rechterlijke orde. De grafiek toont de evolutie van die verdeling tussen 2016 en 2019.

Verdeling van de personeelsbezetting per administratieve situatie op 31 december van elk jaar

Evolutie van de personeelsbezetting per administratieve situatie								
	2016		2017		2018		2019	
	Cont.	Stat.	Cont.	Stat.	Cont.	Stat.	Cont.	Stat.
Penitentiaire inrichtingen	878	8939	819	9045	777	9126	822	8742
Rechterlijke orde	3364	8277	3007	8342	3142	8310	3128	8354
Centrale diensten	287	777	317	791	314	816	322	840
Autonome entiteiten	83	718	136	726	143	737	150	748
Algemeen totaal	4612	18711	4279	18904	4376	18989	4422	18684

Evolutie van de verdeling van de personeelsbezetting per administratieve situatie (percentages)								
	2016		2017		2018		2019	
	Cont.	Stat.	Cont.	Stat.	Cont.	Stat.	Cont.	Stat.
Penitentiaire inrichtingen	8,9	91,1	8,3	91,7	7,8	92,2	8,6	91,4
Rechterlijke orde	28,9	71,1	26,5	73,5	27,4	72,6	27,2	72,8
Centrale diensten	27,0	73,0	28,6	71,4	27,8	72,2	27,7	72,3
Autonome entiteiten	10,4	89,6	15,7	84,3	16,3	83,8	16,7	83,3
Algemeen totaal	19,8	80,2	18,5	81,5	18,7	81,3	19,1	80,9

Meer dan 80 % van de personeelsleden van de FOD Justitie is vastbenoemd (statutair). Binnen de penitentiaire inrichtingen is hun aandeel het grootst, aangezien ongeveer 90 % van de personeelsleden er vastbenoemd is. Binnen de rechterlijke orde en de centrale diensten ligt die ratio rond 72 %. Dat is hoger dan binnen de autonome entiteiten (voornamelijk bij de Veiligheid van de Staat).

Verdeling van de personeelsbezetting van de FOD Justitie per niveau op 31 december van elk jaar

De personeelsbezetting wordt hieronder verdeeld per kwalificatieniveau, eerst voor het geheel, vervolgens voor elke entiteit van de FOD Justitie.

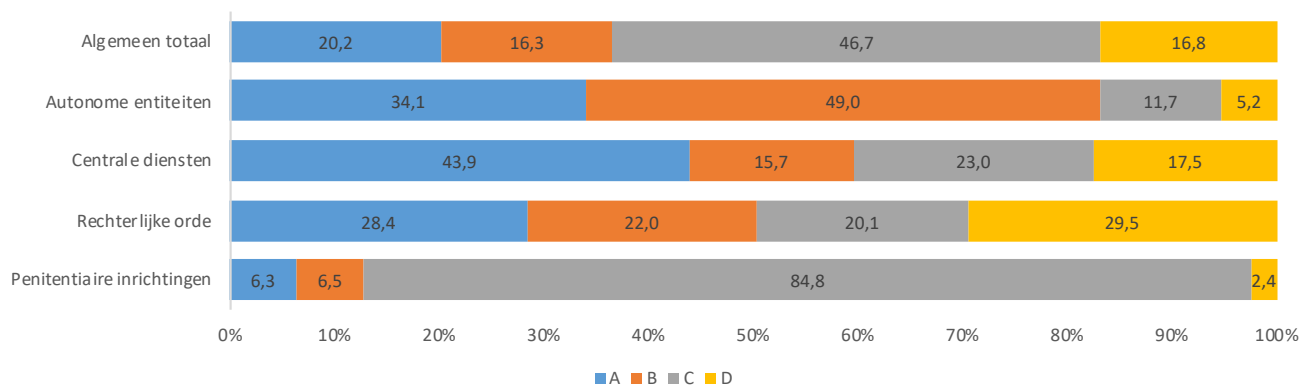
Niveau A stemt overeen met het niveau van het diploma van hoger onderwijs van het lange type (licentiaat of master). Niveau B stemt overeen met het niveau van het diploma van hoger onderwijs van het korte type of een kandidatuursdiploma of -getuigschrift. Niveau C stemt overeen met het niveau van het diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs. Voor niveau D is er geen enkele diplomavereiste voor de werving.

Evolutie van de personeelsbezetting per niveau						
		Penitentiaire inrichtingen	Rechterlijke orde	Centrale diensten	Autonome entiteiten	Algemeen totaal
2016	A	567	3260	458	258	4543
	B	589	2233	141	388	3351
	C	8366	2018	253	103	10740
	D	295	4130	212	52	4689
2017	A	585	3267	471	272	4595
	B	574	2279	158	426	3437
	C	8438	1934	262	111	10745
	D	267	3869	217	53	4406
2018	A	583	3253	496	277	4609
	B	589	2406	171	452	3618
	C	8489	2184	251	103	11027
	D	242	3609	212	48	4111
2019	A	604	3256	510	306	4676
	B	621	2525	182	440	3768
	C	8109	2310	267	105	10791
	D	230	3391	203	47	3871

In 2019 behoren 47 % van de personeelsleden van de FOD Justitie tot niveau C. Het aandeel van niveau A bedraagt 20 % en 16 % van de personeelsleden behoren tot niveau B en niveau D.

Uit de verdeling van het personeel per niveau voor elke entiteit blijkt dat het DG Penitentiaire Inrichtingen wordt gekenmerkt door een groot aandeel personeelsleden van niveau C (ongeveer 85 % van de personeelsleden behoren tot niveau C). Het gaat hoofdzakelijk om de penitentiaire beambten aangesteld in de verschillende gevangenissen van het land. Binnen de centrale diensten is niveau A de meest vertegenwoordigde categorie. De medewerkers van niveau B zijn het meest vertegenwoordigd binnen de autonome entiteiten. Binnen de rechterlijke orde wordt de categorie van niveau D op de voet gevolgd door die van niveau A.

Verdeling van het personeel per niveau op 31 december 2019

Magistraten

Evolutie effectieven 2015-2019

Effectieven

De teller van het aantal effectieve magistraten, assessoren bij de strafuitvoeringsrechtbanken, referendarissen bij het Hof van Cassatie en gerechtelijke stagiairs, stond eind 2019 op 2 527. Dit cijfer bestaat uit 2 378 magistraten, 31 assessoren in de strafuitvoeringsrechtbanken, 13 referendarissen bij het Hof van Cassatie en 105 gerechtelijke stagiairs.

Er is een lichte maar constante daling van het aantal personeelsleden sinds 2015.

Effectieven					
	2015	2016	2017	2018	2019
Magistraten	2469	2433	2387	2409	2378
Assessoren	19	30	31	30	31
Referendarissen	12	12	12	12	13
Gerechtelijke Stagiairs	128	125	123	95	105
Totaal	2628	2600	2553	2546	2527

Plaatsvervangers

Daarnaast waren er 1 320 plaatsvervangende rechters, 95 plaatsvervangende raadsheren en 43 plaatsvervangende assessoren bij de strafuitvoeringsrechtbanken.

Effectieven volgens geslacht

Aantal										
	2015		2016		2017		2018		2019	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Magistraten	1169	1300	1116	1317	1082	1305	1075	1334	1045	1333
Assessoren	2	17	4	26	4	27	4	26	3	28
Referendarissen	8	4	8	4	8	4	8	4	8	5
Gerechtelijke stagiairs	34	94	39	86	34	89	23	72	35	70
Totaal	1213	1415	1167	1433	1128	1425	1110	1436	1091	1436

Percentage										
	2015		2016		2017		2018		2019	
	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V
Magistraten	47%	53%	46%	54%	45%	55%	45%	55%	44%	56%
Assessoren	11%	89%	13%	87%	13%	87%	13%	87%	10%	90%
Referendarissen	67%	33%	67%	33%	67%	33%	67%	33%	62%	38%
Gerechtelijke stagiairs	27%	73%	31%	69%	28%	72%	24%	76%	33%	67%
Totaal	46%	54%	45%	55%	44%	56%	44%	56%	43%	57%

Het aantal vrouwen in de magistratuur blijft jaar na jaar stijgen. Sinds 2013 zijn zij in de meerderheid. In 2019 bedroeg het aandeel vrouwen in de magistratuur 57 %, tegenover 43 % mannen.

Bij de gerechtelijke stagiairs is de verhouding zelfs 67 % vrouwen tegenover 33 % mannen. Aangezien de gerechtelijke stagiairs van vandaag de magistraten van morgen zijn, is de verwachting dan ook dat de trend van de vervrouwelijking van de magistratuur zich de komende jaren nog zal verderzetten.

Het aandeel vrouwen is het hoogst in de parketten. Zij is lager in de hogere rechtsmachten en het laagste in het Hof van Cassatie. Dit is te verklaren doordat deze plaatsen worden ingenomen door magistraten met een hogere ervaring, en deze vandaag worden ingevuld door de 'oudere generatie' magistraten.

Het is de verwachting dat de komende jaren de vervrouwelijking zich ook in de hogere rechtsmachten zal doorzetten, wanneer steeds meer vrouwen zich in de benoemingsvoorwaarden voor deze functies bevinden en naar deze functies zullen doorstromen.

Interessant aandachtspunt: sinds 2019 is de hoogste magistraat, de Eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, voor het eerst in de Belgische geschiedenis een vrouw.

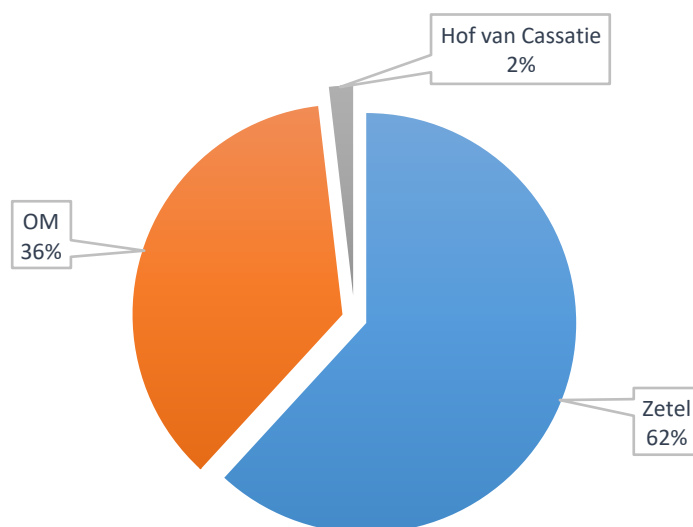
Repartities effectieven 31/12/2019

Verhouding per pijler

De magistraten zijn als volgt over de 3 pijlers verdeeld:

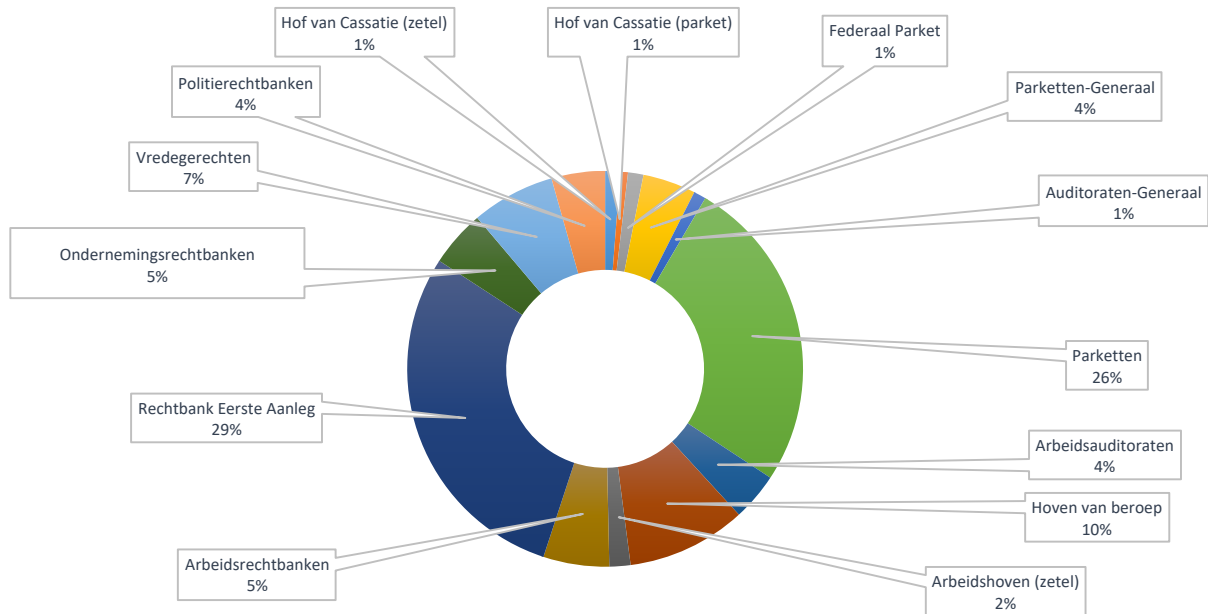
- > Hoven en rechtbanken (zetel): 1 470
- > Openbaar ministerie (OM): 864
- > Hof van Cassatie: 44

Verhouding volgens pijler

Verhouding per jurisdictie

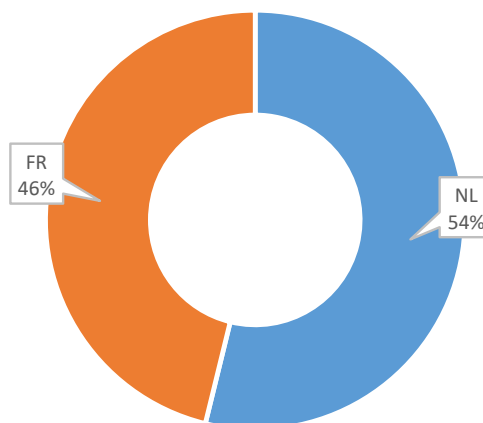
Verdeling per jurisdictie

Noot: deze verhouding volgens pijler en jurisdictie blijft doorheen de jaren nagenoeg constant.

Taalverhouding

Taalverhouding magistraten

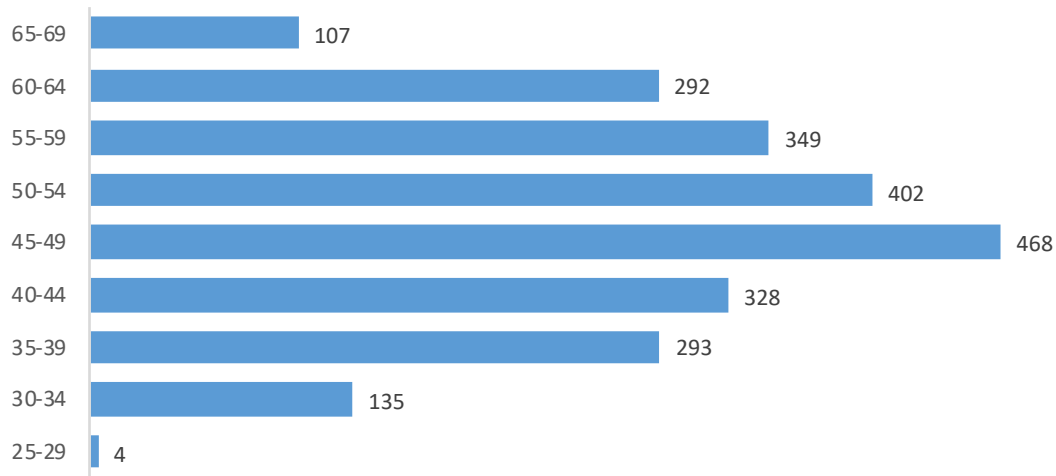

46 % van de magistraten behoort tot de Franstalige taalrol en 54 % tot de Nederlandstalige taalrol.

De globale taalverhouding tussen de Nederlandstalige en Franstalige magistraten is gedurende de laatste vijf jaar bijna constant gebleven (46 % Franstalig en 54 % Nederlandstalig).

Leeftijdspiramide

Leeftijdscategorieën magistratuur

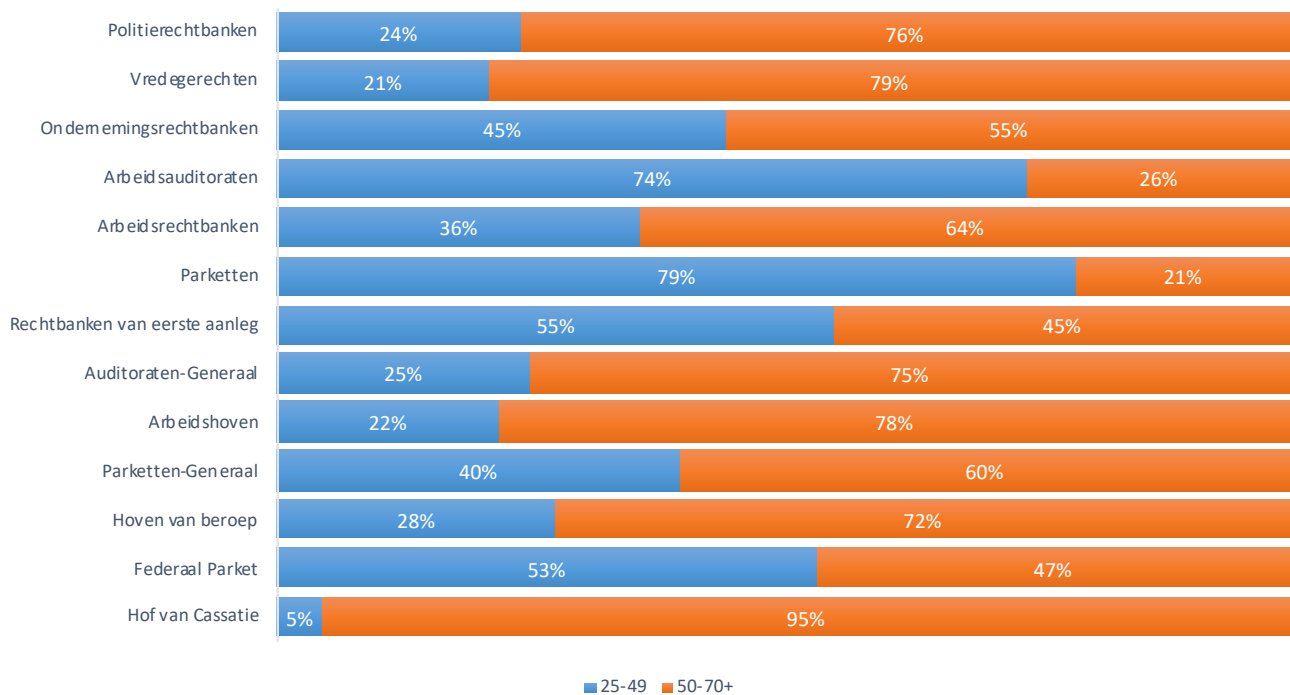

De gemiddelde leeftijd van de magistraat bedroeg in 2019: 48,94 jaar.

De gemiddelde leeftijd is hoger in de hoven en de parketten-generaal, en lager in de rechtbanken en de parketten.

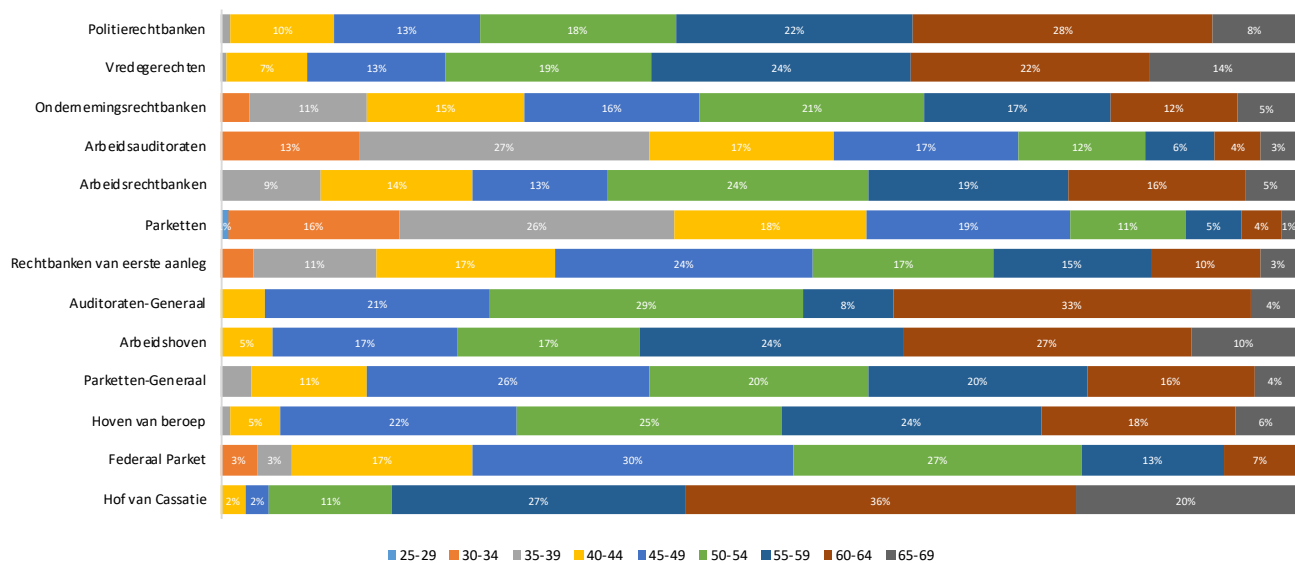
De leeftijdscategorie van 45-49 jaar is de grootste groep in de magistratuur. Slechts 4 magistraten zijn jonger dan 30 jaar. 17 % van de magistraten is ouder dan 60 jaar.

Procentueel aantal magistraten boven en onder leeftijdsgemiddelde (49 jaar) per jurisdictie

■ 25-49 ■ 50-70+

Aantal magistraten in leeftijdsgroep per juridictie

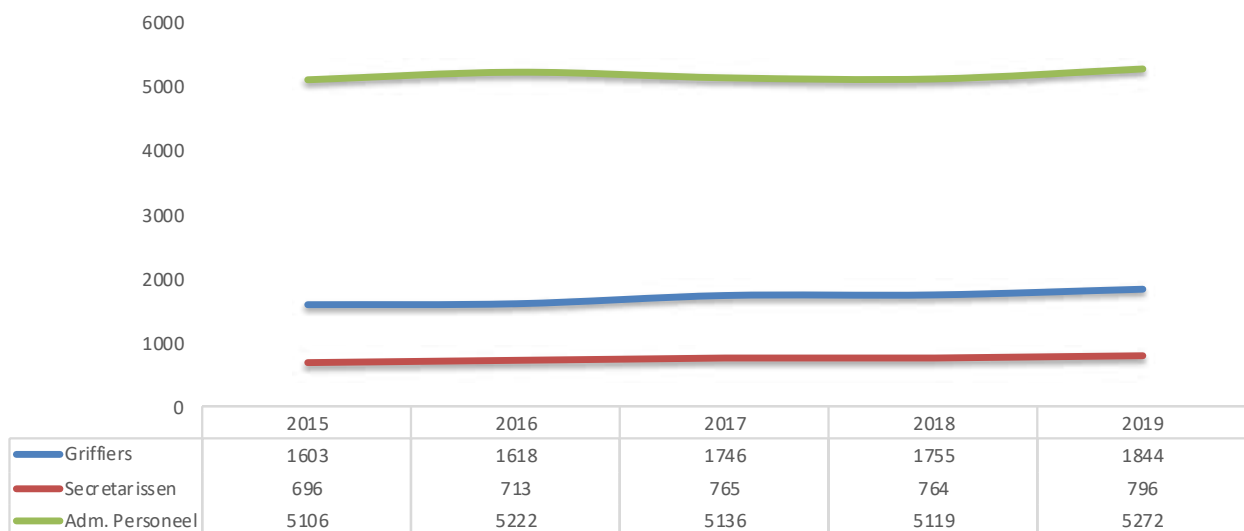
Gerechtsperoneel⁴

Evolutie van het administratief personeel 2015-2019

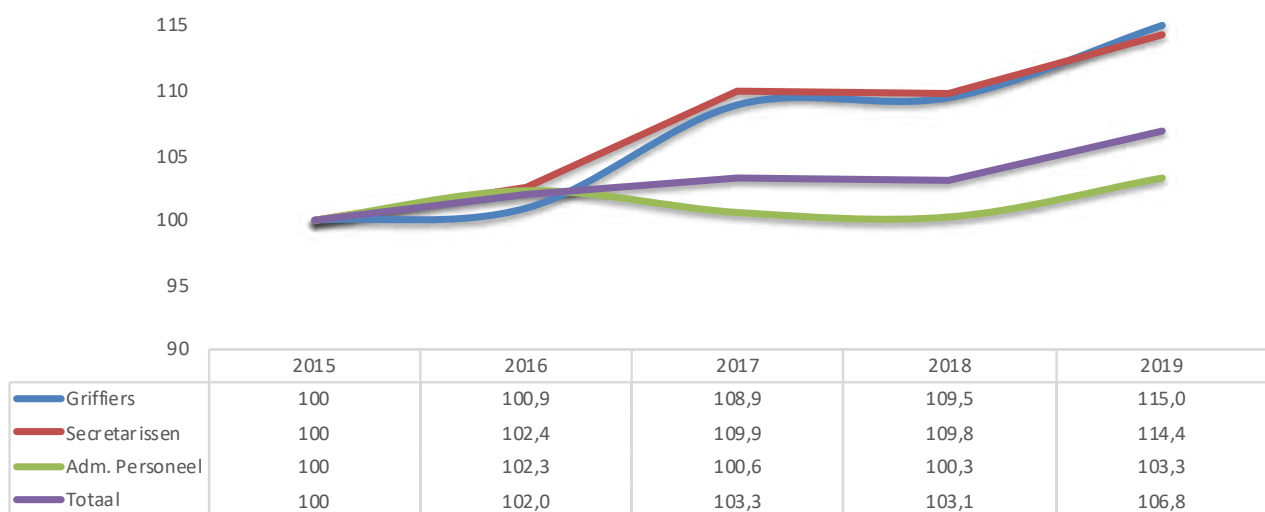
De afgelopen vijf jaar kende het administratief personeel van de hoven en rechtbanken, met inbegrip van de griffiers en secretarissen, elk jaar een constante stijging, behalve in 2018.

Die stijging blijkt uit de volgende grafiek, met 2015 als referentiejaar (index = 100), en betreft in het bijzonder de griffiers en secretarissen. In 2019 tekent de stijging zich sterker af in de drie categorieën.

Evolutie 2015-2019 in absolute cijfers

Evolutie 2015-2019 - index (base 2015=100)

Focus op 2019 (stand van zaken op 1 januari)

«Stijging van het aantal personeelsleden»

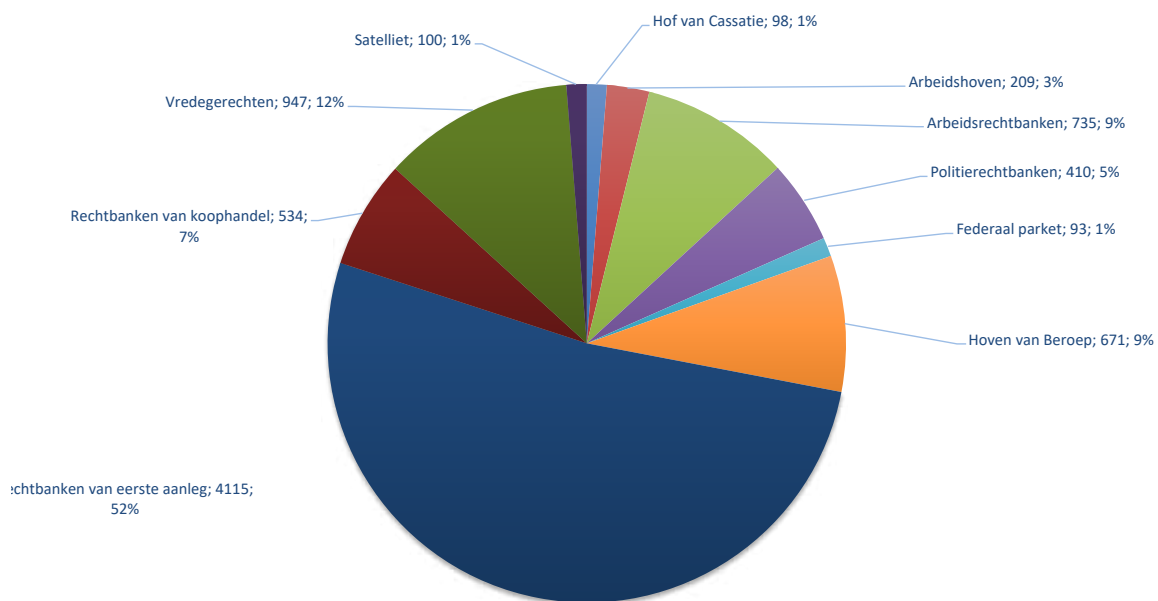
In 2019 is het aantal personeelsleden met 274 gestegen. Dat is een stijging van 4 % tegenover 2018.

Verdeling volgens de rechtscolleges

«De rechtbanken van eerste aanleg vertegenwoordigen nog steeds meer dan de helft van die werknemerscategorieën van Justitie»

De meerderheid van die personeelscategorieën (52%) werkt bij de rechtbanken van eerste aanleg. Daarna volgen de vrederechters, die zoals de afgelopen jaren 12 % van het aantal personeelsleden vertegenwoordigen, gevolgd door de arbeidsrechtbanken (9 %) en de hoven van beroep (8 %), die op hun beurt op de voet worden gevolgd door de ondernemingsrechtbanken (7 %).

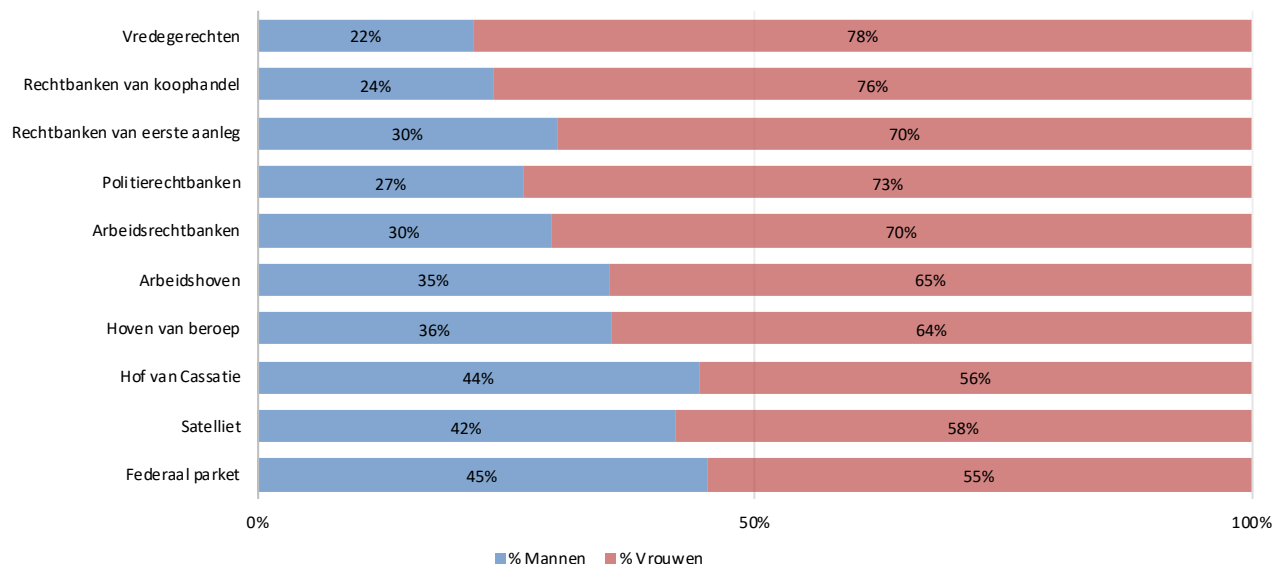
Het federaal parket blijft het kleinste rechtscollege (1 % van het totaal aantal personeelsleden).

Verdeling volgens geslacht

«Vrouwe Justitia»

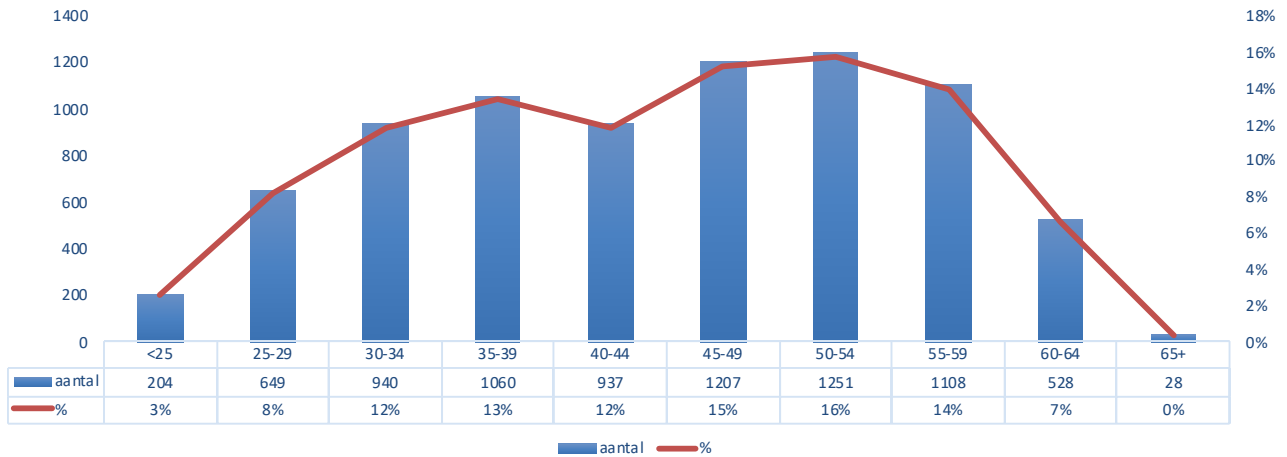
Net als de afgelopen jaren zijn de vrouwen ruim oververtegenwoordigd in die personeelscategorieën (70 % in 2019). In de vrederechters en de ondernemingsrechtbanken is hun aandeel het hoogst (meer dan 75 %).

Verdeling volgens leeftijd

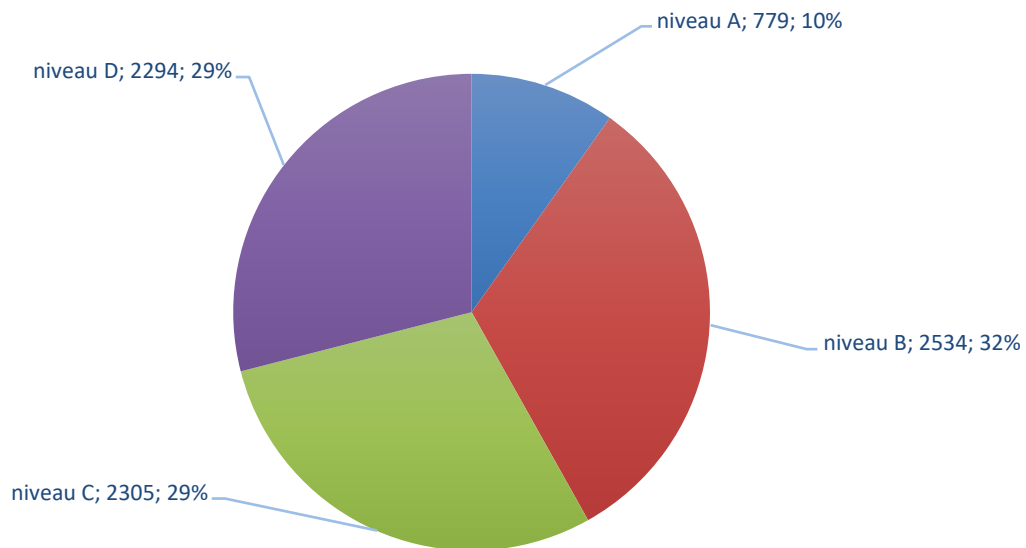
Op 1 januari 2019 is de gemiddelde leeftijd van het administratief personeel 44,7 jaar. 23 % van de personeelsleden is jonger dan 34 jaar, terwijl 37 % ouder is dan 50 jaar.

556 personen ouder dan 60 jaar zijn nog steeds in dienst op 1 januari 2019, onder wie er 28 ouder zijn dan 65 jaar.

Verdeling volgens niveau

Een minderheid van de personeelsleden (10 %) behoort tot niveau A, ofwel 779 personeelsleden op een totaal van 7 912 in die personeelscategorieën. De andere personeelsleden zijn gelijkmatig verdeeld over de niveaus B, C en D.

Verdeling volgens statuut

5 882 personeelsleden zijn benoemd als stagiair of vast benoemd.

2 030 personeelsleden zijn contractueel geworven.

A person wearing a light blue button-down shirt is seated at a desk, writing on a white document with a pen. The person's hands and the pen are in focus. In the foreground, several folders with white pages and colored spines (red, green, brown) are visible, slightly out of focus. The background is blurred, showing the person's torso and the desk surface.

Deel 2: Organisatie en werking

DG Wetgeving, fundamentele rechten en vrijheden

Het directoraat-generaal Wetgeving, Fundamentele rechten en vrijheden (verder DG Wetgeving) vervult tal van operationele taken, naast zijn rol als adviseur van de minister van justitie in het burgerlijk recht, het gerechtelijk recht, het handelsrecht, het strafrecht, de fundamentele rechten en vrijheden en de erediensten en niet-confessionele levensbeschouwingen.

Het DG beheert aldus zeer uiteenlopende individuele procedures zoals het toekennen van naamsveranderingen, het erkennen en registreren van internationale adopties, het behandelen van dossiers rond internationale kindervervoeringen, het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan stichtingen van openbaar nut en internationale vzw's, het aanstellen van voogden voor niet-begeleide minderjarigen, het behandelen van aanvragen tot uitlevering en verzoeken tot overbrenging, het behandelen van administratieve beroepen in het kader van de wapenwet tegen beslissingen van de gouverneur en het voorbereiden van genadedossiers.

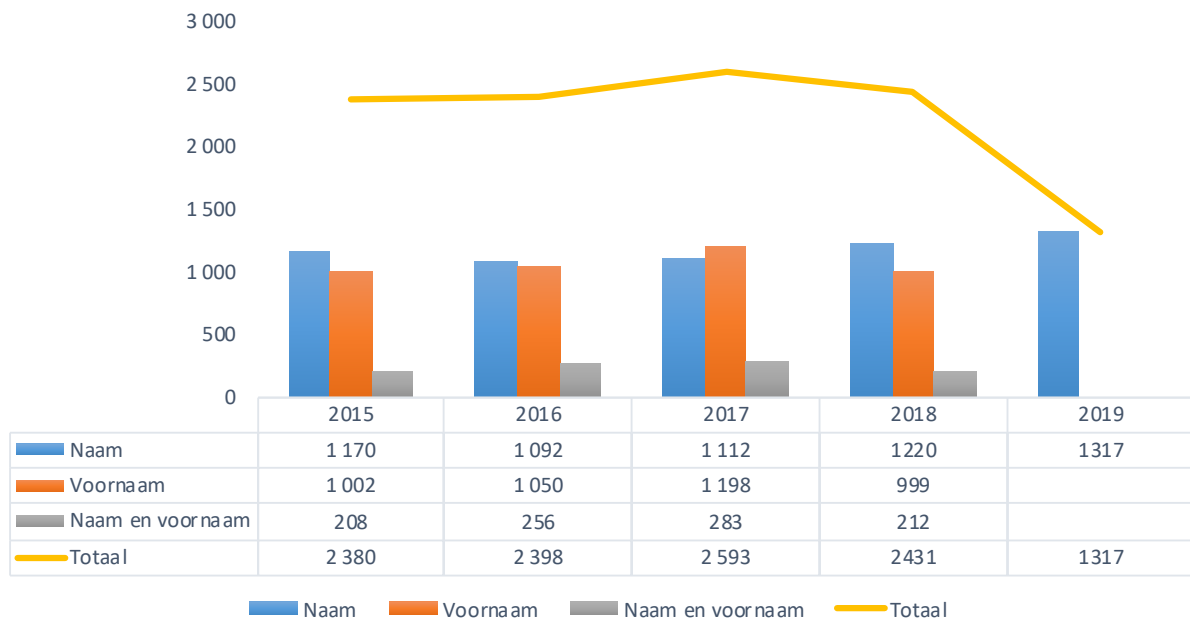
Naams- en voornaamsveranderingen

Ingevolge de wet van 18 juni 2018 zijn de gemeenten sedert 1 augustus 2018 bevoegd voor de verzoeken tot voornaamsverandering. De FOD Justitie is sedertdien dus niet meer bevoegd voor die verzoeken. **Hij is enkel nog bevoegd voor de verzoeken tot naamsverandering.**

De dienst Naamsverandering behandelt de verzoeken van particulieren die om tal van mogelijke redenen van naam willen veranderen. De wet vereist evenwel dat het verzoek op ernstige redenen steunt en dat de gevraagde naam geen aanleiding geeft tot verwarring en de verzoeker of derden niet kan schaden.

In 2019 steeg het aantal nieuwe verzoeken tot naamsverandering opnieuw, na een zeer korte terugval tussen 2015 en 2017.

Naams- en voornaamsveranderingen

Internationale adoptie

De dienst Internationale Adoptie treedt op als federale centrale autoriteit (FCA) binnen de FOD Justitie en heeft als opdracht buitenlandse beslissingen betreffende de totstandkoming van een adoptie te erkennen. Dat orgaan is in werking getreden op 1 september 2005.

1. Verkrijgen van een geschiktheidsvonnis

Elke persoon die zijn verblijfplaats in België heeft en een procedure wenst op te starten die kan leiden tot een buitenlandse beslissing betreffende de totstandkoming van een adoptie ten gunste van hem, moet een zogenaamd geschiktheidsvonnis verkrijgen. Uit dat vonnis blijkt dat hij geschikt is om een interlandelijke adoptie aan te gaan.

Tussen 1 september 2005 en 31 december 2019 heeft de federale centrale autoriteit 803 geschiktheidsvonnissen ontvangen.

2. Erkenning van de buitenlandse beslissingen betreffende de totstandkoming van een adoptie (begeleide dossiers)

De meeste erkenningen betreffen interlandelijke adopties met een interlandelijke overbrenging van een minderjarig kind uit zijn land van herkomst naar België. Die procedures worden begeleid door een Belgische adoptiedienst of de bevoegde centrale autoriteit van de gemeenschap. Over de laatste vijf jaar gaat het om 434 dossiers.

3. Erkenning van de buitenlandse beslissingen betreffende de totstandkoming van een adoptie (niet-begeleide dossiers)

De federale centrale autoriteit heeft ook niet-begeleide dossiers behandeld overeenkomstig de bepalingen van de Belgische wetgeving ter zake. Hierbij gaat het om de volgende situaties: interne adopties ten gunste van een Belg uitgesproken in het land van herkomst van het kind, interlandelijke adopties ten gunste van een Belg met een interlandelijke overbrenging van het kind, adopties van Belgische kinderen door de partner van een ouder verblijvend in het buitenland en adopties van meerderjarigen (veelal stiefouderadopties). Over de laatste vijf jaar gaat het om 358 dossiers.

4. Weigering tot erkenning

De voorbije vijf jaar weigerde de federale centrale autoriteit 190 adopties te erkennen omdat deze niet voldeden aan de bepalingen van de Belgische en internationale wetgeving. De federale centrale autoriteit weigerde bijvoorbeeld herhaaldelijk een adoptie te erkennen nadat de adoptanten zelf de hele adoptieprocedure in het buitenland hadden geregeld, maar dan weer niet in België de voorafgaande procedure van voorbereiding en geschiktheid hadden gevolgd.

5. Het aantal interlandelijke adopties daalt

Van 2015 tot 2017 erkende de federale centrale autoriteit zo'n honderd begeleide dossiers per jaar. In 2018 daalde het aantal dossiers tot 76 en tot 54 in 2019. Het aantal dossiers was verminderd met bijna 50 procent in bijna twee jaar tijd. Uit een vergelijking van de cijfers met die van 2009 waar de federale centrale autoriteit 422 erkenningen heeft vastgesteld, blijkt een daling van bijna 87% van de begeleide adopties. Verschillende factoren verklaren deze daling. De eerste factor is de toegenomen levensstandaard in de landen van herkomst van de kinderen, wat verklaart dat zij de binnenlandse adoptie aanmoedigen, de sluiting van bepaalde kanalen door de rechtsonzekerheid of nog de tenuitvoerlegging van het verdrag van 's-Gravenhage dat de landen verplicht hun organisatie te herzien voordat de interlandelijke adoptie opnieuw mogelijk wordt.

De meeste dossiers vinden hun oorsprong in de volgende landen:

Begeleide adopties - erkenningen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Thailand	16	27	13	9	12
Zuid-Afrika	8	9	9	9	2
Ethiopië	14	5	15	0	0
Haïti	8	6	3	11	4
Guinee	3	15	11	0	0
India	3	5	12	4	2
Colombia	2	4	9	4	6
Polen	10	7	5	1	–
Rusland	5	2	3	2	4

Niet-begeleide adopties - erkenningen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Frankrijk	17	13	10	14	10
Congo (Kinshasa) (DRC)	5	3	2	3	6
Verenigd Koninkrijk	3	2	3	6	1
Zuid-Afrika	4	1	5	1	3
China (Volksrepubliek)	3	6	2	2	1
Verenigde Staten	0	2	2	4	5
Luxemburg	2	2	2	1	3
Thailand	0	2		4	4
Haïti	4	2	3	-	0

Beslissingen tot niet-erkenning van buitenlandse adopties					
	2015	2016	2017	2018	2019
Guinee	10	6	20	1	2
Congo (Kinshasa) (DRC)	11	5	10	3	7
Kameroen	3	5	5	2	6
Rwanda	1	2	2	2	5
Burundi	1	1	3	0	5
Ivoorkust	2	3	5	0	0
Ghana	2	0	1	2	1
Nigeria	0	5	0	0	1
Somalië	4	0	0	0	0
Djibouti	0	2	0	0	1

Internationale vzw's en SON's

De dienst Economische Rechten is belast met de erkenning, via een koninklijk besluit, van de internationale vzw's (ivzw) en van de stichtingen van openbaar nut (SON). Een ivzw of een SON verkrijgt immers rechtspersoonlijkheid op de dag van de ondertekening van het koninklijk besluit tot erkenning.

Stichtingen van openbaar nut					
	2015	2016	2017	2018	2019
Toekenning rechtspersoonlijkheid	31	31	15	23	28
Wijziging doel	10	12	5	6	6
Omzetting van private stichting in SON	0	3	5	2	0

IVZW					
	2015	2016	2017	2018	2019
Toekenning rechtspersoonlijkheid	142	91	99	100	120
Wijziging doel	47	31	19	26	36

Internationale samenwerking in burgerlijke zaken

De dienst Internationale Samenwerking in Burgerlijke Zaken staat in voor de behandeling van individuele dossiers in verscheidene vastgelegde domeinen en staat ten dienst van de burger en de partners van de FOD Justitie.

Deze dossiers worden behandeld op basis van een of meerdere internationale instrumenten waartoe België partij is (Verdrag, EU-Verordening, EU-Richtlijn, bilateraal administratief akkoord, etc.).

De onderstaande grafiek geeft de jaarcijfers weer met betrekking tot die dossiers voor elke materie.

De rubriek 'Ontvoering, grensoverschrijdend bezoekrecht' heeft betrekking op de verzoeken tot terugkeer van een kind na een ongeoorloofde grensoverschrijdende overbrenging/vasthouding en op de verzoeken tot grensoverschrijdend bezoekrecht.

De rubriek 'Bescherming van minderjarigen' heeft betrekking op de grensoverschrijdende verzoeken tot bescherming van minderjarigen.

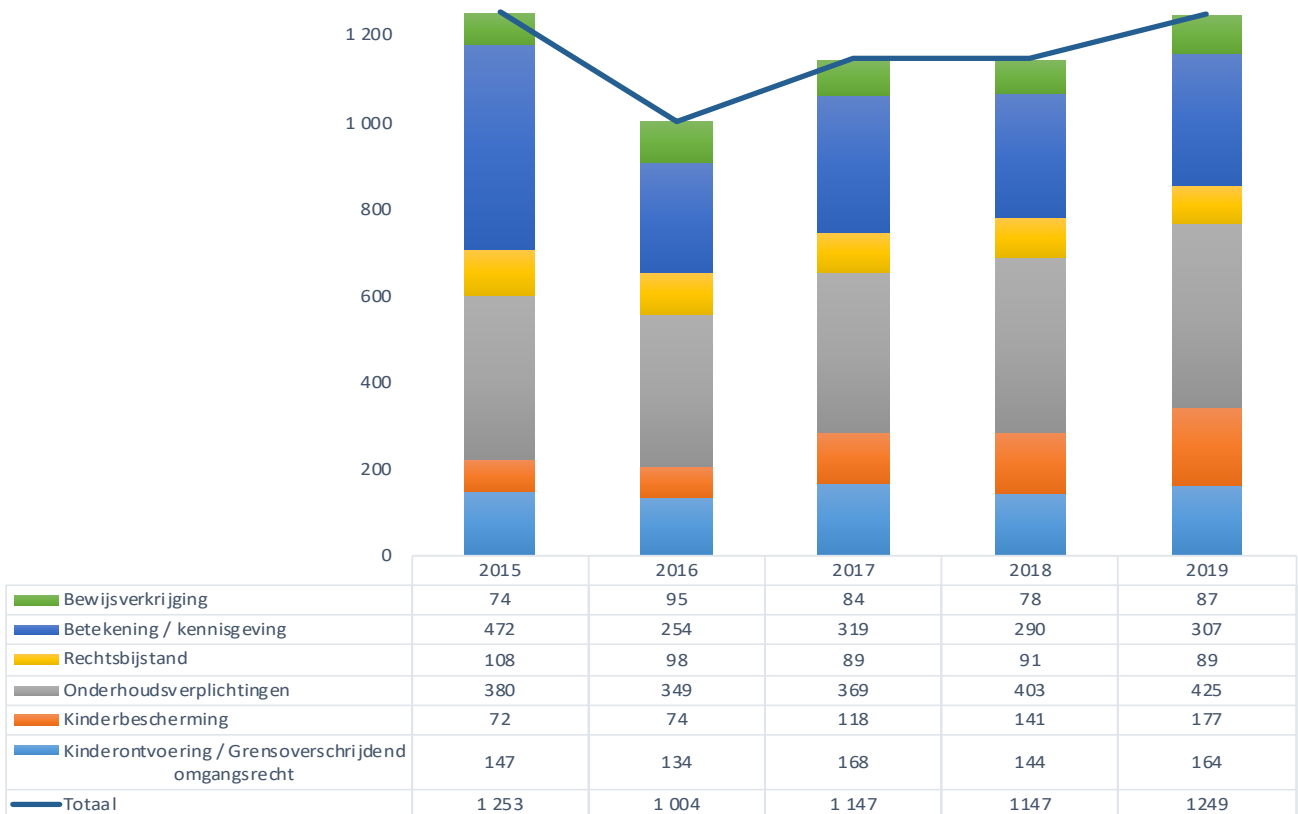
De rubriek 'Onderhoudsverplichtingen' heeft betrekking op de grensoverschrijdende verzoeken tot invordering van onderhoudsgeld.

De rubriek 'Rechtsbijstand' heeft betrekking op de grensoverschrijdende verzoeken tot rechtsbijstand (advocaat geheel of gedeeltelijk gratis).

De rubriek 'Betekening/kennisgeving' heeft betrekking op de grensoverschrijdende verzoeken tot betekening en kennisgeving van stukken.

De rubriek 'Bewijsverkrijging' heeft betrekking op de grensoverschrijdende verzoeken tot bewijsverkrijging.

Aantal dossiers per jaar en per soort

Internationale rechtshulp in strafzaken

Deze dienst is belast met de toepassing van de gerechtelijke procedures met internationale dimensie waarbij België betrokken is (uitlevering, overbrenging van gedetineerden, kennisgeving van gerechtelijke stukken, internationale rogatoire commissies).

Internationale rechtshulpverzoeken (CRP) zijn dossiers waarin een gerechtelijke autoriteit een onderzoekopdracht vraagt aan een buitenlandse autoriteit. De rol van de FOD Justitie hierin is het ontvangen of verzenden van deze verzoeken en ze voor uitvoering overmaken aan de bevoegde uitvoerende overheid. Onderstaande cijfers betreffen de dossiers die door de dienst worden behandeld alsook de dossiers die rechtstreeks door de gerechtelijke overheden worden uitgewisseld en waarvan de FOD op de hoogte werd gesteld. Het gaat zowel om verzoeken van, als aan België. De verhoging vanaf 2014 is te wijten aan een betere doorstroming van de informatie.

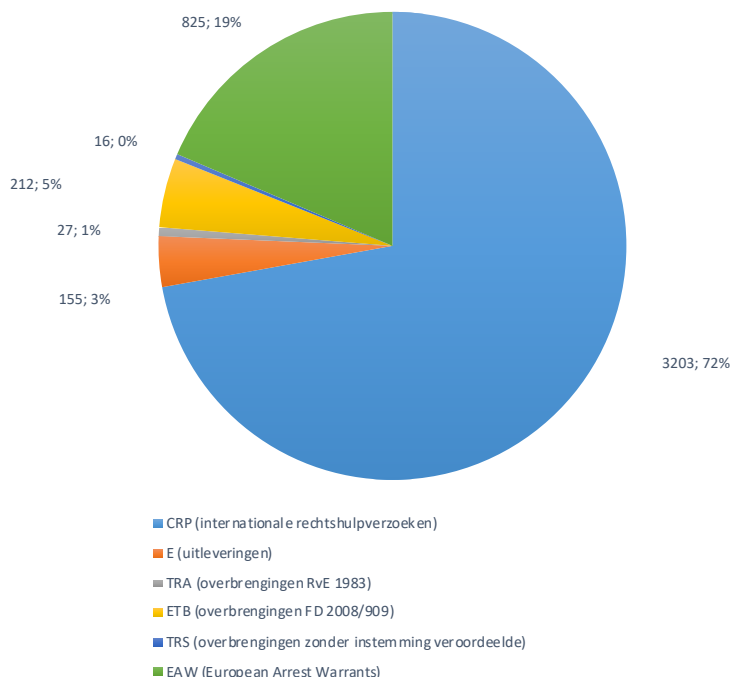
Bij uitleveringen (E) vraagt een land om een gezochte persoon over te dragen teneinde hem te vervolgen of om een reeds uitgesproken straf ten uitvoer te leggen. Wanneer een vraag tot uitlevering aan België wordt gericht, legt de administratie een ontwerpbesluit over dit verzoek voor aan de Minister van Justitie. Het gaat hier om uitleveringen van en naar België.

In overbrengingsdossiers (TRA, ETB en TRS) behandelt de FOD Justitie het verzoek van gedetineerden die hun gevangenisstraf in hun land van herkomst wensen uit te zitten, of de gevallen van onvrijwillige overbrenging. Voor de ETB's betreffen deze cijfers hoofdzakelijk overbrengingen van België naar het buitenland binnen de EU.

In de dossiers inzake Europese Aanhoudingsmandaten (EAW) verleent de FOD Justitie de garantie dat een gedetineerde na zijn overlevering en definitieve veroordeling, zijn straf mag uitzitten in zijn land van herkomst. Onderstaande cijfers betreffen de dossiers die door de dienst worden behandeld alsook de dossiers die rechtstreeks door de gerechtelijke overheden worden afgehandeld en waarvan de FOD op de hoogte werd gesteld. Het gaat zowel om verzoeken van, als aan België.

Aantal dossiers per jaar en per soort					
	2015	2016	2017	2018	2019
CRP (internationale rechtshulpverzoeken)	4.952	4.903	4.748	3.007	3.203
E (uitleveringen)	126	115	158	158	155
TRA (overbrengingen RvE 1983)	27	24	32	20	27
ETB (overbrengingen FD 2008/909)	128	129	165	282	212
TRS (overbrengingen zonder instemming veroordeelde)	3	4	69	44	16
EAW (European Arrest Warrants)	748	830	1.328	1.108	825
Totaal	5.984	6.005	6.500	4.619	4.438

Aantal dossiers per jaar en per soort

Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen

De dienst Voogdij is bevoegd voor de **identificatie** van en de **voogdij** over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen.

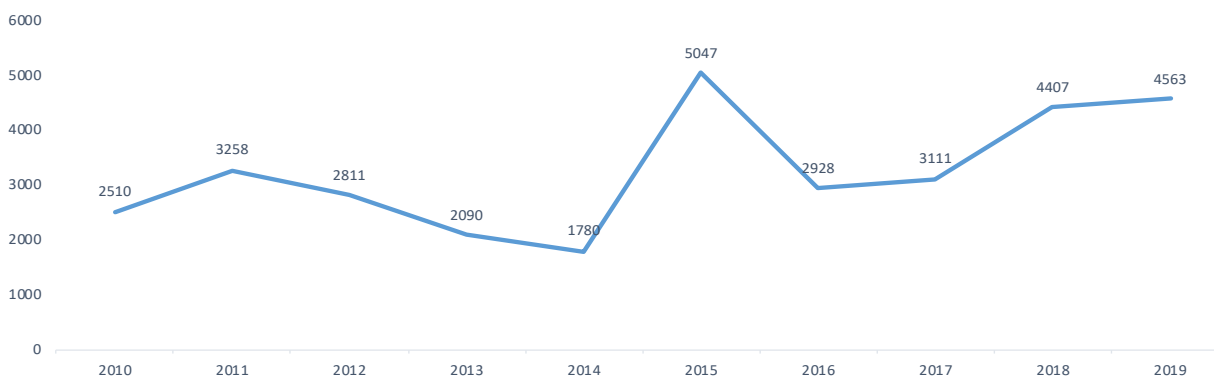
Wanneer een jongere beweert een niet-begeleide minderjarige vreemdeling te zijn, wordt zijn signalement meegedeeld aan de dienst Voogdij. Bij ontvangst van het signalement heeft de dienst Voogdij de opdracht de eventuele twijfels van de autoriteiten weg te nemen. Daartoe voert de dienst de noodzakelijke identificatieprocedures met het oog op het bevestigen of het weerleggen van de verklaringen van de jongere (organisatie van de leeftijdstest of van de DNA-test, identificatiegesprek, analyse van de eventueel voorgelegde documenten, inwinnen van adviezen, enz.) en dan een officiële identificatiebeslissing te nemen.

Zodra de jongere geïdentificeerd is als niet-begeleide minderjarige vreemdeling, wijst de dienst Voogdij hem of haar een **NBMV-voogd** toe. De voogd is verantwoordelijk voor het algemeen welzijn van zijn pupil, hij is zijn wettelijke vertegenwoordiger en staat in voor de goede evolutie van alle aspecten van zijn situatie.

Om genoeg competente voogden ter beschikking te hebben, zet de dienst Voogdij ten volle in op **werving, selectie en opleiding**. Hij werft jaarlijks bijkomende voogden aan. Momenteel zijn er 526 voogden actief (308 Nederlandstaligen en 218 Franstaligen). Eind 2015 waren er 245 voogden actief maar hun aantal steeg snel, om het hoge aantal NBMV's ingevolge de migratiecrisis van 2015 een voogd te kunnen toewijzen. Dit was ook in 2019 het geval.

De dienst Voogdij waarborgt bovendien de kwaliteit en het professionalisme van zijn voogden door hen tijdens hun volledige traject als voogd te volgen, hen te ondersteunen, hen **bijscholing, een helpdesk en coaching** aan te bieden en hen op geregelde tijdstippen te evalueren. De behandelde thema's variëren van jaar tot jaar en er wordt tegemoet gekomen aan de behoeften die er zijn (bv.: mensenhandel in 2015, radicalisering in 2016, gezinshereniging en psychosociale follow-up in 2017, sociaal recht en transmigratie in 2019, enz.).

Jaarlijks overzicht van het aantal voor het eerst gesignaleerde jongeren

Evolutie van het aantal voogdijen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Lopende voogdijen*	>2400	3.609	3.123	2456	2662
Nieuwe aanstellingen	1.510	2.439	1.364	1626	2024
Voogdijbeëindigingen	1201	946	1369	1500	1588

* 2015, minder dan 2400

Wapens

De aanvragen inzake wapenbezitvergunningen, de erkenningen en de wapendrachtvergunningen

De Federale Wapendienst behandelt de beroepen tegen de beslissingen van de gouverneurs of tegen het ontbreken van een beslissing binnen de wettelijke termijn (Wet van 08/06/2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens, art. 30, B.S. 09/06/2006) betreffende aanvragen inzake wapenbezitvergunningen, wapendrachtvergunningen en erkenningen.

Wapenbezitvergunningen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ingediende dossiers	210	221	230	211	264
Afgesloten dossiers	100	126	251	235	245

Erkenningen wapenhandelaars, verzamelaars en schietstanden					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ingediende dossiers	7	6	6	119	88
Afgesloten dossiers	11	2	7	24	155

Wapendrachtvergunningen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ingediende dossiers	4	3	2	2	1
Afgesloten dossiers	3	1	3	4	2

De aanvragen tot organisatie van beurzen

De FOD Justitie verleent toelating om vrij verkrijgbare vuurwapens te verkopen op een wapen- of militaria-beurs. Aan een beurs mag worden deelgenomen zowel door wapenhandelaars (buitenlandse wapenhandelaars moeten ook erkend zijn) als door particulieren die al dan niet het statuut van verzamelaar hebben en die occasioneel enkele wapens willen verkopen.

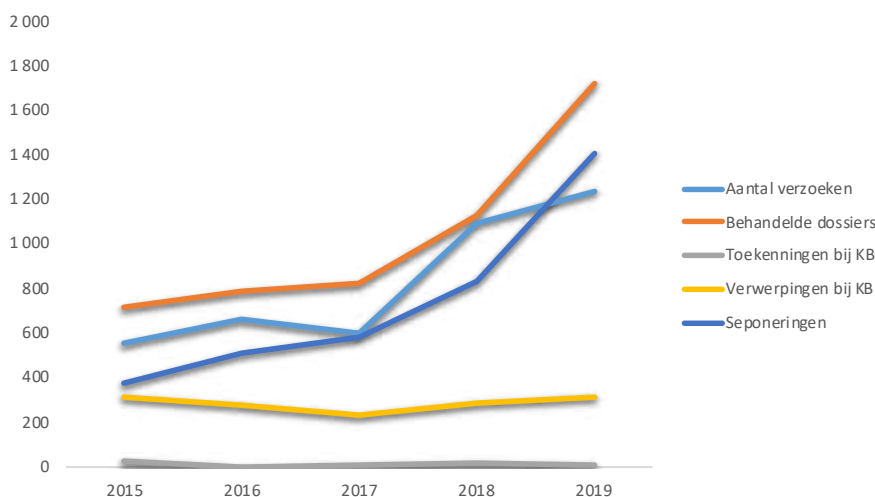
Beurzen					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ingediende dossiers	17	15	16	16	18
Afgesloten dossiers	14	15	17	14	18

Genadeverzoeken

Het genaderecht, dat bij artikel 110 van de Grondwet aan de Koning wordt toegekend, is van toepassing op alle straffen die bij definitieve en uitvoerbare rechterlijke beslissingen zijn uitgesproken. In de praktijk betreffen de verzoeken hoofdzakelijk drie soorten straffen (die nog moeten worden ondergaan of reeds in uitvoering zijn): gevangenisstraffen, geldboetes en vervallenverklaringen van het recht tot sturen.

Aantal genadeverzoeken en beslissingen per jaar					
	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal verzoeken	553	663	603	1.095	1.232
Behandelde dossiers	715	788	824	1.128	1.720
Toekenningen bij KB	23	3	6	13	7
Verwerpingen bij KB	315	278	235	286	311
Seponeringen	377	507	583	829	1.402

Aantal genadeverzoeken en beslissingen per jaar

- › Het aantal verzoeken neemt toe, voornamelijk voor geldboetes. Die toename heeft onder meer te maken met de mogelijkheid om verzoeken per e-mail in te dienen.
- › Aangezien de procedure enkele maanden in beslag neemt, komt het aantal behandelde en afgeronde dossiers niet overeen met het aantal nieuwe verzoeken die in de loop van datzelfde jaar worden ingediend.
- › Het aantal geseponeerde dossiers neemt eveneens sterk toe. Die categorie omvat: genade niet van toepassing, veroordeling nog niet definitief, straf uitgevoerd tijdens de genadeprocedure, procedure reeds geopend voor de strafuitvoeringsrechtbank, enz.
- › Het aantal genadeverzoeken ingewilligd bij koninklijk besluit is gering, vermits daartoe strikte criteria gelden. Ze betreffen voornamelijk verkeersovertradingen: vermindering of schrapping van geldboetes of van vervallenverklaringen van het recht tot sturen.

Personeel erediensten en vrijzinnigheid

In België wordt de materie van de erediensten geregeld door drie grondwettelijke fundamentele principes:

- › gelijkheid en non-discriminatie voorzien in de artikelen 10 en 11 van de grondwet;
- › vrijheid van erediensten en om op elk gebied zijn mening te uiten voorzien in de artikelen 19 en 20 van de grondwet;
- › de onafhankelijkheid tussen erediensten en staat voorzien in artikel 21, lid 1, van de grondwet.

De verplichting voor de staat om de wedden en pensioenen van de bedienaars en de afgevaardigden van de vrijzinnigheid te betalen, is voorzien in artikel 181 § 1 en 2 van de grondwet.

Bezoldigde voltijds equivalenten (elk jaar op 5 januari)					
	2015	2016	2017	2018	2019
Katholiek	2.907	2.888	2.801	2.838	2.841
Protestants	128	135	137	156	134
Anglicaans	16	16	17	18	19
Israëlitisch	36	33	31	38	35
Orthodox	52	54	55	67	70
Vrijzinnigheid	330	331	327	330	326
Islam	70	75	75	86	87
Totaal	3.539	3.531	3.443	3.533	3.510

Directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie

Visie

Het DGRO baseert zich en steunt op de door de rechtsbeoefenaars en academici erkende vaardigheden om zijn optreden om te zetten door: op grond van zijn ervaring en knowhow en ten behoeve van de voorbereiding van het nieuwe gerechtelijke landschap, een proactief beleid te voeren om het te ontwerpen en de toepassing ervan te waarborgen. En door zich te engageren voor een gestructureerd overleg met de gerechtelijke overheden zodat hun behoeften kunnen worden achterhaald, om in het kader van een besturingsmodel eraan te voldoen.

Op grond van zijn ervaring en knowhow zal het DGRO zich aanpassen om de gerechtelijke overheden te ondersteunen door het aanleveren van alle beleidsinformatie aan de centrale en lokale beleidsverantwoordelijken, en door bij te dragen tot het verder uitwerken en operationaliseren van de budgettaire verantwoordelijkheid aan de colleges.

Het DGRO draagt substantieel bij tot een versnelde modernisering via Just-X: door innovatief en professioneel te handelen, door een sterke aanwezigheid op het werkterrein om de behoeften juist te kunnen inschatten, door out-of-the-box nieuwe wegen te bewandelen en een oplossing te vinden voor traditionele pijnpunten. Maar ook door facilitator te spelen tussen de businessnoden van de rechterlijke organisatie en de ICT-omkadering.

Missie

Het DGRO levert actief de kennis, de beleidsgegevens en de beleidsinformatie om de rechterlijke orde voor te bereiden en te ondersteunen in hun streven om de autonomie van beheer vorm te geven. Het DGRO levert concepten af om het autonoom beheer van de colleges en de directiecomités alsook het gemeenschappelijk beheer vorm te geven op alle domeinen.

Het DGRO moderniseert het beheer van de gerechtskosten en het strafregister.

Het DGRO ondersteunt de werkzaamheden van de rechterlijke orde op alle gebieden die noodzakelijk zijn voor de werking ervan:

- > de organieke wetgeving betreffende de rechterlijke macht;
- > personeel;
- > ICT;
- > gebouwen;
- > materiaal;
- > gerechtskosten;
- > Centraal Strafregister;
- > nationaal register voor beëdigd vertalers en tolken en een register voor gerechtsdeskundigen.

De statistieken betreffende het personeel van de rechterlijke orde staan in het hoofdstuk 'Gerechtspersoneel' van deze publicatie.

Gebouwen en materiaal van de rechterlijke organisatie

Het **gebouwenpark** van Justitie bestond op 31 december 2019 uit 235 gerechtsgebouwen of daarmee gelijkgestelde gebouwen (parking/opslagplaatsen voor archieven en overtuigingsstukken).

In 2015 bestond het gebouwenpark van de rechterlijke orde uit 317 gebouwen.

Die daling van het aantal gebouwen heeft onder meer te maken met de hervorming van de vredegerichten op wens van de minister en de centralisatie van de diensten van de rechterlijke orde op verschillende plaatsen (bijvoorbeeld: Eupen, Neufchâteau, enz.).

De besparingen die de hervorming van de vredegerichten opleverde op het stuk van de werkingskosten verbonden aan de gebouwen (energie, onderhoud, enz.) worden geschat op 425 000 tot 450 000 euro per jaar.

In vijf jaar tijd heeft de **directie Infrastructuur** een bedrag van 11 miljoen euro geïnvesteerd in de gerechtsgebouwen, onder meer om ze te beveiligen door de uitbreiding en vervanging van bestaande installaties.

De directie Infrastructuur heeft in de referentieperiode 2015-2019 voor meer dan 4 miljoen euro aan meubilair en kantoorbenodigdheden besteld om het meubilair van de verschillende rechtscolleges te vernieuwen en/of aan te vullen.

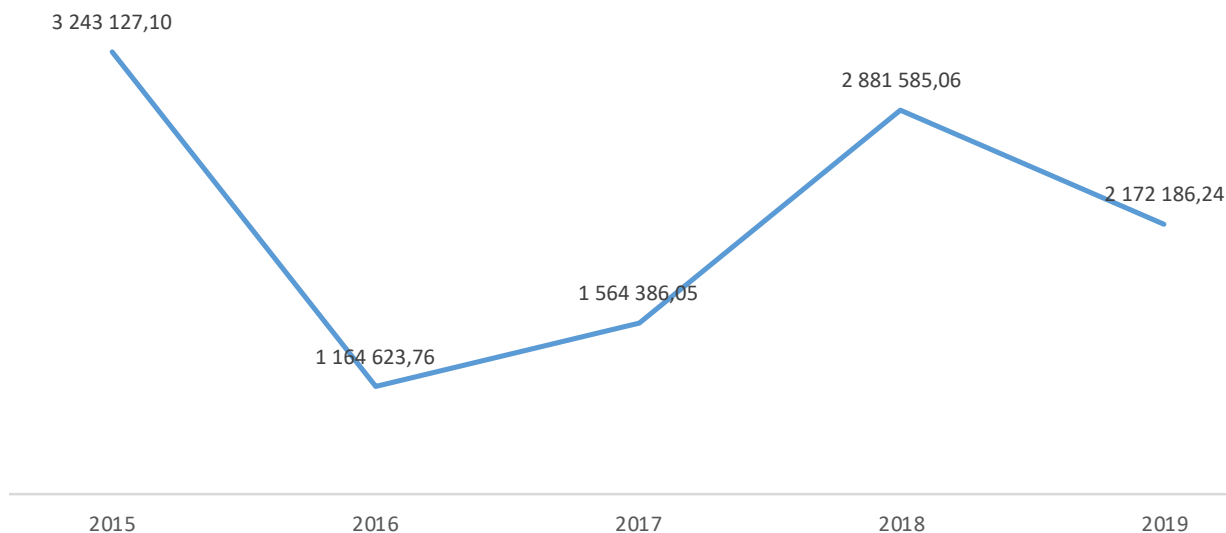
De directie Infrastructuur heeft de rechtscolleges tevens uitgerust met rekken voor de archieven en de overtuigingsstukken.

De categorie 'materiaal en machines' omvat de kleine telefooncentrales, de elektrische huishoudapparatuur, het schoonmaakmateriaal, het materiaal voor goederenbehandeling, het kantormateriaal, enz.

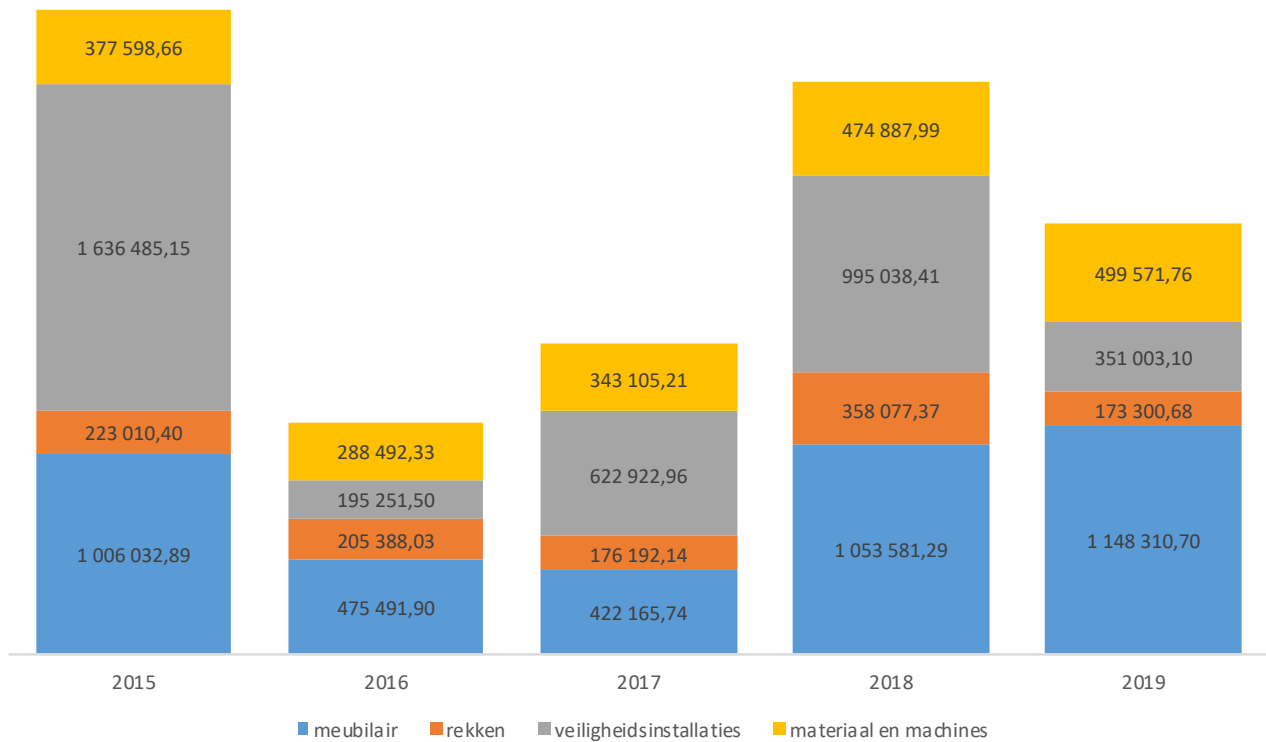
De grafiek hieronder bevat de vier grote types goederen waarin werd geïnvesteerd en/of zaken die werden geïnstalleerd, uitgesplitst per jaar.

Evolutie van de vier grote types goederen waarin werd geïnvesteerd en/of zaken die werden geïnstalleerd, van 2015 tot 2019

Totaal:

Per type:

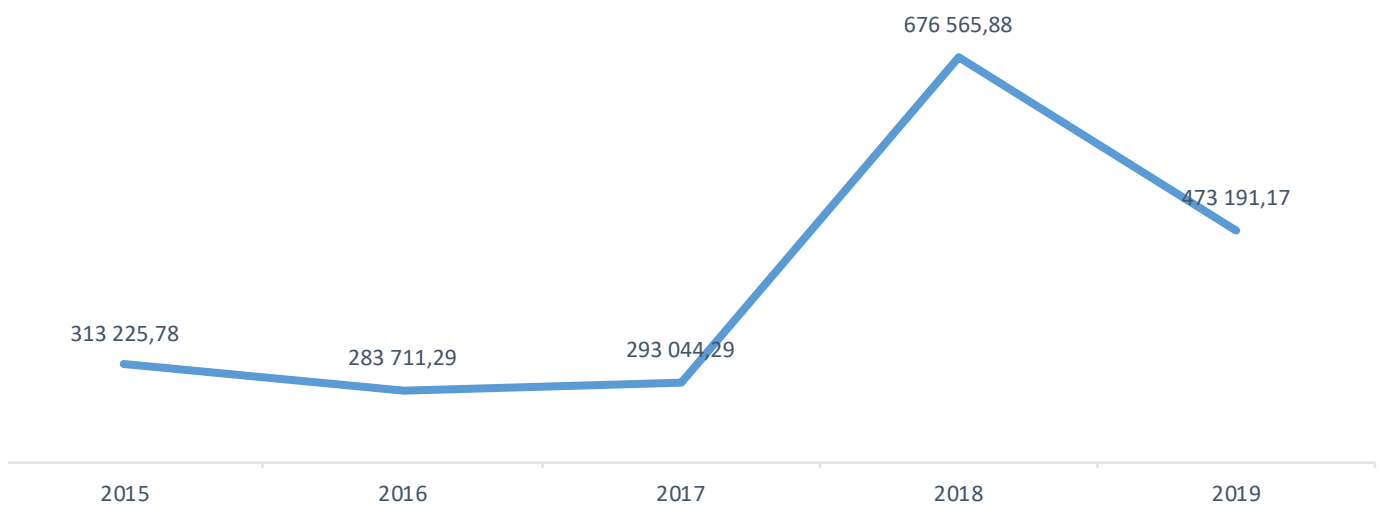
In dezelfde periode van vijf jaar vonden een aantal verhuizingen plaats.

Er werden archieven overgebracht naar het Rijksarchief. Het ging om archieven die niet mogen worden vernietigd en die moeten worden bewaard in het Rijksarchief, zoals de archieven van de militaire rechtscolleges.

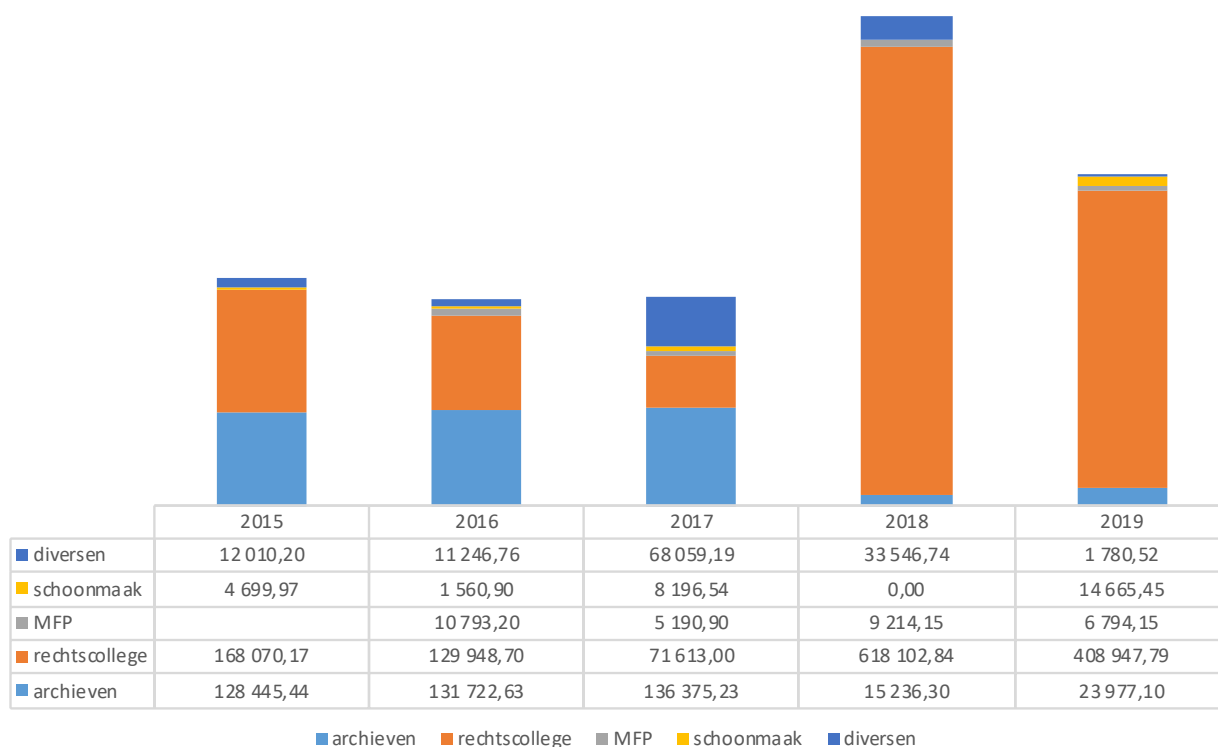
Wat de rechtscolleges betreft, hielden een groot aantal verhuizingen, op die naar de nieuwe gerechtshoeven (zoals te Verviers en te Eupen) na, een hergroepering van de vrederechters in. Er werden ook archieven verhuisd naar opslagplaatsen met speciaal daarvoor voorziene rekken.

Evolutie van de uitgaven in euro, van 2015 tot 2019

Totaal:

Per type:

Dienst Nationaal register

Het nationaal register voor gerechtsdeskundigen en het nationaal register voor beëdigd vertalers, tolken en vertalers-tolken werden ingevoerd bij de wet van 10 april 2014, gewijzigd bij de wet van 19 april 2017 en bij de wet van 5 mei 2019 houdende diverse bepalingen inzake informatisering van Justitie, modernisering van het statuut van rechters in ondernemingszaken en inzake de notariële aktebank.

Het register voor gerechtsdeskundigen en het register voor beëdigd vertalers en tolken zijn automatische gegevensbanken die een bij wet gereguleerd repertorium vormen. Dat repertorium bevat de gegevens van de gerechtsdeskundigen en de beëdigd vertalers en/of tolken die gemachtigd zijn om in die hoedanigheid op te treden in bepaalde gerechtelijke of administratieve procedures.

De opnames in de nationale registers zijn op 1 december 2016 van start gegaan. Het betreft voorlopige opnames op basis van overgangsmaatregelen waarin de artikelen 28 en 29 van de wet van 10 april 2014, gewijzigd bij de wet van 19 april 2017, voorzien.

In de basiswet werden belangrijke wijzigingen aangebracht door de wet van 5 mei 2019, die op 29 juni 2019 in werking is getreden. Die nieuwe wet heeft een nieuw boek ingevoegd in het Gerechtelijk Wetboek: boek V met als opschrift 'Gerechtsdeskundigen en de beëdigd vertalers, tolken en vertalers-tolken'. Dat boek omvat de artikelen 555/6 tot 555/16 van het Gerechtelijk Wetboek.

De wet van 5 mei 2019 heeft ook de overgangsbepalingen gewijzigd waarin de wet van 10 april 2014, gewijzigd bij de wet van 19 april 2017, voorziet.

- › Enerzijds werden de regels voor de voorlopige opname versoepeld. Tot 29 juni 2019 konden alleen gerechtsdeskundigen en vertalers en/of tolken die reeds hadden gewerkt voor de bevoegde overheden vragen om een voorlopige opname in het register. Sinds die datum is het mogelijk om personen die vóór 1 december 2016 nog niet voor de gerechtelijke of bevoegde overheden hebben gewerkt voorlopig in het nationaal register te registreren.
- › Anderzijds werd bepaald dat alle personen die voorlopig in het nationaal register werden opgenomen overeenkomstig artikel 555/14 de eed moesten afleggen in handen van de eerste voorzitter van het hof van beroep van het rechtsgebied van hun woon- of verblijfplaats en dit ofwel binnen de zes maanden na de inwerkingtreding van de wet, ofwel uiterlijk op 29 december 2019. Enkel personen die op die datum geldig de eed hebben afgelegd, kunnen nog de titel van gerechtsdeskundige of beëdigd vertaler en/of tolk voeren en in het register worden opgenomen.

In december 2019 werden meerdere eedafleggingen georganiseerd in alle hoven van beroep van het land. Alle personen die op 1 december 2019 geldig waren opgenomen in het nationaal register werden uitgenodigd voor een van die eedafleggingen, evenals de personen die na 29 juni 2019 een aanvraag tot opname hadden ingediend op basis van de nieuwe overgangsbepalingen en van wie de opname in behandeling was.

Op 1 december 2019 telde het nationaal register 1 724 gerechtsdeskundigen en 1 608 beëdigd vertalers en/of tolken.

10 gerechtsdeskundigen en 7 beëdigd vertalers/tolken werden geschorst wegens hun strafregister.

1 727 gerechtsdeskundigen en 1 625 vertalers en tolken werden uitgenodigd om in december 2019 de eed af te leggen.

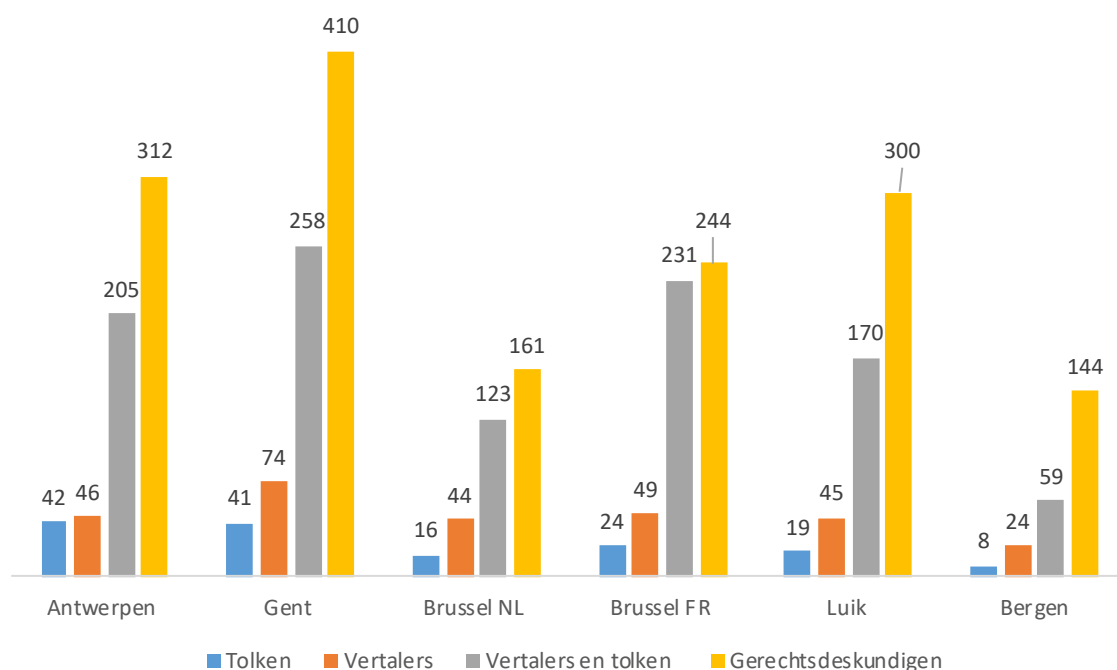
Op 29 december 2019:

- › waren 1 571 gerechtsdeskundigen opgenomen in het nationaal register overeenkomstig de wet van 5 mei 2019, waren 127 gerechtsdeskundigen geschorst wegens het niet afleggen van de eed en waren 39 personen op eigen verzoek of wegens overlijden gedeactiveerd;
- › waren 1 478 beëdigd vertalers en/of tolken opgenomen in het nationaal register overeenkomstig de wet van 5 mei 2019, waren 144 personen geschorst wegens het niet afleggen van de eed en waren 3 personen op eigen verzoek gedeactiveerd. Onder de beëdigd vertalers en/of tolken die in december 2019 de eed hebben afgelegd en die op 29 december 2019 op een geldige manier waren opgenomen in het nationaal register, waren er 150 tolken, 282 vertalers en 1 046 vertalers-tolken.

Samenvattende tabel van de situatie op 31 december 2019				
	Eedaflegging in december 2019	Schorsing strafregister	Deactivering op eigen verzoek of wegens overlijden	Schorsing in wacht en schorsing van eedaflegging
Gerechtsdeskundigen				
Antwerpen	312	1	9	32
Gent	410	3	12	24
Brussel NL	161	3		16
Brussel FR	244	2		16
Luik	300	1	5	25
Bergen	144		3	14
	1571	10	29	127
Totaal	1737			
Beëdigd vertalers/tolken				
Antwerpen	291		1	30
Gent	375	4	1	22
Brussel NL	183			18
Brussel FR	304	1		31
Luik	234	2	1	37
Bergen	91			6
	1478	7	3	144
Totaal	1632			

Bevoegdheidstypes, situatie op 31 december 2019

	Tolken	Vertalers	Vertalers en tolken	Gerechtsdeskundigen	Totaal
Antwerpen	42	46	205	312	605
Gent	41	74	258	410	783
Brussel NL	16	44	123	161	344
Brussel FR	24	49	231	244	548
Luik	19	45	170	300	534
Bergen	8	24	59	144	235
Total	150	282	1046	1571	3049

Het Centraal Strafregister, ten dienste van de burger

Het Centraal Strafregister (CSR) is de nationale gegevensbank inzake gerechtelijke antecedenten. De registratie en overzending van die informatie gebeurt door de dienst met dezelfde naam.

Het betreft informatie die van belang is voor de gerechtelijke en administratieve overheden en diensten van het land (en ook van andere landen) en voor de burger, die om een activiteit of beroep te kunnen uitoefenen steeds vaker moet bewijzen dat hij nooit werd veroordeeld.

Sinds 2018 centraliseert het Centraal Strafregister die informatie, die voordien werd beheerd door zowel de gemeentelijke strafregisters als het Centraal Strafregister. Voortaan verbinden de steden en gemeenten zich met het Centraal Strafregister om de burger een **uittreksel uit het strafregister** te bezorgen (hierna **uittreksel** genoemd). Het Centraal Strafregister maakt het uittreksel automatisch aan en houdt daarbij rekening met de regels inzake de uitwissing van veroordelingen en de regels voor de vermeldingen van veroordelingen, naargelang van het model van uittreksel. De gemeentebesturen zijn dus de belangrijkste gebruikers van het Centraal Strafregister geworden, zoals de cijfers hieronder aantonen. De verbinding van de gemeentebesturen met het Centraal Strafregister is vanaf 2016 in fasen tot stand gekomen.

Evolutie van het aantal door het CSR afgeleverde uittreksels, van 2015 tot 2019					
	2015	2016	2017	2018	2019
Uittreksels aangemaakt door het Centraal Strafregister	384.666	433.579	741.264	1.924.765	1.905.781
> afgeleverd aan gerechtelijke overheden/ diensten, politie, inlichtingendiensten ...	252.153	268.128	355.047	621.559	643.876
> afgeleverd aan administratieve diensten	- [1]			17.008	15.391
> afgeleverd aan burgers door de gemeenten	- [2]	15.841	193.917	1.256.893	1.195.398
○ algemeen model		9.986	118.498	670.363	615.933
○ model voor gereguleerde activiteiten/ beroepen		4.160	52.495	242.485	240.577
○ model voor activiteiten met minderjarigen		1.695	22.924	293.301	295.305
○ model voor eerherstel/ moraliteitsonderzoek	- [3]			50.744	43.583

[1] Cijfers niet beschikbaar, aangezien nog geen cijfers over die uittreksels werden bijgehouden

[2] Er waren nog geen gemeenten verbonden met het Centraal Strafregister

[3] Het model bestond nog niet

HET CROSSBORDER-PROJECT

Digitale verwerking van verkeersboetes

“Wij stellen duidelijk vast dat het aantal boetes dat automatisch werd verstuurd in 2019 is toegenomen. Dankzij het project Crossborder, dat in december 2019 een CPL Award kreeg, is de werklast voor de politie, de administratie en de parketten aanzienlijk verlaagd.”

Koen Geens, gewezen minister van Justitie.

Inleiding

Het Crossborder-project is gebaseerd op Europese richtlijn 2015/413 ter verbetering van de uitwisseling van informatie en de handhaving van sancties voor grensoverschrijdende verkeersovertredingen.

De federale regering heeft concrete maatregelen genomen om die Europese richtlijn in de praktijk om te zetten. Er werd een interdepartementale werkgroep opgericht om de werkprocedures en de specifieke behoeften van elke partner te bepalen.

Het Crossborder-project streeft naar een grotere verkeersveiligheid voor de burger door verkeersovertreders doeltreffend te vervolgen in België en in het buitenland. Dat wordt bewerkstelligd aan de hand van een efficiëntere uitwisseling van identiteitsgegevens en door een striktere follow-up van de uitvoering van de financiële sanctie. De volgende doelstellingen worden nagestreefd:

- › de verwerking van de verkeersboetes versnellen;
- › de werklast binnen de parketten verlagen;
- › de processen inzake informatieverwerking digitaliseren;
- › de uitvoering van de financiële sanctie optimaliseren;
- › de dienstverlening aan de burger optimaliseren.

Vóór de opstart van Crossborder was de verwerking van een verkeersboete een gefragmenteerd proces, waarvan de subprocessen werden beheerd door verschillende partijen – heel wat stappen binnen het proces werden nog manueel uitgevoerd –, tijdrovend waren en een veel groter risico op fouten inhielden. Het proces kon de verwerking van slechts een beperkte hoeveelheid verkeersboetes aan, waardoor de werking niet optimaal was.

Bovendien waren de documenten enkel beschikbaar in onze drie landstalen. Overtredingen werden enkel naar buitenlanders verstuurd indien er een bilateraal akkoord bestond met het desbetreffende land.

Fasen van de implementatie van het project

Het Crossborder-project werd in juli 2017 opgestart en werd in verschillende fasen uitgerold.

In 2017 werden een callcenter en een website opgericht om vragen van de burgers te beantwoorden.

In 2018 en 2019 volgde de geautomatiseerde doorzending van informatiestromen, wat een verlichting van de administratieve werklast van de politie, de FOD Justitie en de FOD Financiën betekende. Het gegevensbeheer werd gecentraliseerd in het computersysteem van Justitie, waardoor een beter overzicht kon worden verkregen van de volledige levenscyclus van een verkeersboete. De burger heeft ook de mogelijkheid om zijn boete online te betwisten, wat geleid heeft tot een aanzienlijke vermindering van de papieren procedures, waar men voordien niet omheen kon.

In 2020 voert de Staat het bevel tot betalen in. Die stap volgt op het voorstel tot minnelijke schikking en maakt het voor de Federale Overheidsdienst Financiën mogelijk om een gedwongen tenuitvoerlegging van het verschuldigde bedrag te organiseren. Deze stap is van belang om de overtreeders aan te sporen tot tijdige betaling, en de procedure voor de politierechtbank enkel op te starten in geval van betwisting. Wanneer de betaling of een bezwaar uitblijft, kan de FOD Financiën het bedrag van de boete

bijvoorbeeld inhouden op de eventueel verschuldigde terugbetaling van belastingen.

Tevens werd in 2020 de **eBox** voor burgers gelanceerd. Naast de papieren boete ontvangen de burgers dus een boete in hun mailbox. In een volgende fase zullen de burgers die hun eBox hebben geactiveerd enkel nog de digitale versie ontvangen. Wij zetten dus nog meer in op de digitalisering van het proces en beperken de uitgaven voor het opstellen van brieven, postzegels, enz.

Ingrijpende IT-transformatie

Het Crossborder-project berust op een ingrijpende transformatie op het vlak van IT. Op het Crossborder-platform wordt het volledige beheer gecentraliseerd: van de verzending van de officiële documenten (proces-verbaal, onmiddellijke inning, kennisgevingsbrief, voorstel tot minnelijke schikking, bevel tot betalen, enz.) tot de betaling van de boete. De FOD Justitie beschikt aldus over een globaal overzicht van de boetes die aan Belgische en buitenlandse overtreeders worden opgelegd, waardoor wij in de toekomst makkelijker recidivisten kunnen identificeren en het strafrechtelijk beleid dienovereenkomstig aanpassen.

De IT-transformatie had ook tot gevolg dat het merendeel van de werkprocedures werd geautomatiseerd, zodat de volledige flux van verkeersboetes aanzienlijk is versneld. Intussen zijn al 9,1 miljoen dossiers behandeld in het kader van het project.

Dankzij de doorgedreven optimalisatie en automatisering kunnen alle partners die deel uitmaken van de keten van het verkeerveiligheidsproces zich meer dan ooit toeleggen op hun essentiële taken. De politie focust op de vaststelling en identificatie van de overtreiding, de FOD Justitie op de vervolging en de financiële strafprocedure en de FOD Financiën op de gedwongen tenuitvoerlegging van de geldelijke sancties.

Betere dienstverlening aan de burgers

Bij het begin van het project werd al snel duidelijk dat de communicatie met de burger over de behandeling van een verkeersovertreding moest worden geoptimaliseerd, zowel voor Belgische overtreeders als voor buitenlandse overtreeders. Die optimalisering en uniformisering van de dienstverlening aan de burgers heeft geleid tot de lancering van verschillende producten en diensten, zoals een callcenter, een website, mogelijkheden tot betaling online via die website, standaarddocumenten en alternatieve betalingsmogelijkheden (QR-code...).

Gerichter bewustmakingsbeleid

Naast het straffen van overtreeders is het ook belangrijk hen te informeren en bewust te maken van de mogelijke gevolgen van hun gedrag op de weg. Daarom werd beslist om een bewustmakingscampagne te starten waarvoor de FOD Mobiliteit en Vervoer, de FOD Justitie, de FOD Financiën, de politie, het VIAS institute en de gewesten – het departement Mobiliteit en Openbare Werken en de VSV voor Vlaanderen, het AWSR voor Wallonië en Brussel Mobiliteit – de handen in elkaar hebben geslagen.

Het resultaat is een gewestelijke bewustmakingsfiche en vier verschillende federale bewustmakingsfiches die samen met de boete in de landstaal van de overtreder worden verstuurd. Naargelang de verkeersovertreding ontvangt de burger een bewustmakingsfiche die inspeelt op het misdrijf (snelheid, alcohol, dragen van de veiligheidsgordel, enz.). Sinds de start van de campagne in mei 2019 werden al ongeveer 850 000 bewustmakingsboodschappen verstuurd.

Samenvatting van de kerncijfers

Gezien de recente opstart van het project, hebben de eerste volledige en betrouwbare cijfers enkel betrekking op 2019, en gedeeltelijk op 2018.

Aantal verstuurd verkeersboetes

In 2019 werden 4 440 671 onmiddellijke inningen en 426 785 voorstellen tot minnelijke schikking verstuurd. De hogere pakkans vormt een essentiële stap op weg naar meer verkeersveiligheid.

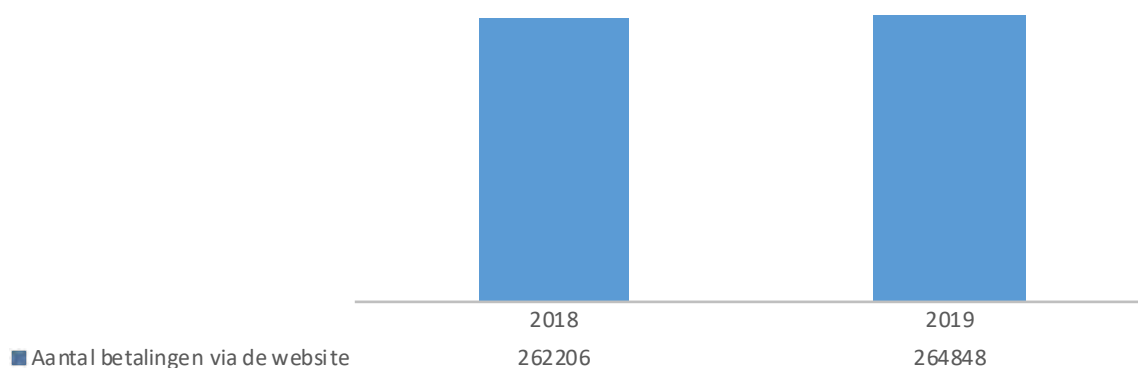
Aantal verstuurd verkeersboetes	2019
Onmiddellijke inningen	4 440 671
Voorstellen tot minnelijke schikking	426 785
Totaal	4 867 456

Inningsgraad verkeersboetes

De doorgedreven digitale verwerking van de verkeersboetes heeft geleid tot een betere bewustmaking van de overtredders. Het aantal spontane betalingen neemt toe. In 2019 betaalde 93 % van de overtredders zijn boete spontaan na ontvangst van de onmiddellijke inning en/of het voorstel tot minnelijke schikking.

Dankzij het geautomatiseerde digitale systeem kunnen de overtredders hun boete niet meer ontlopen. Meer overtredders betalen zonder een herinnering of een voorstel tot minnelijke schikking af te wachten, in de wetenschap dat zij een toeslag riskeren als zij niet (tijdig) reageren. Dat verklaart de daling van het globale aantal verstuurd brieven van 7,8 miljoen in 2018 naar 7,1 miljoen in 2019.

Aantal betalingen

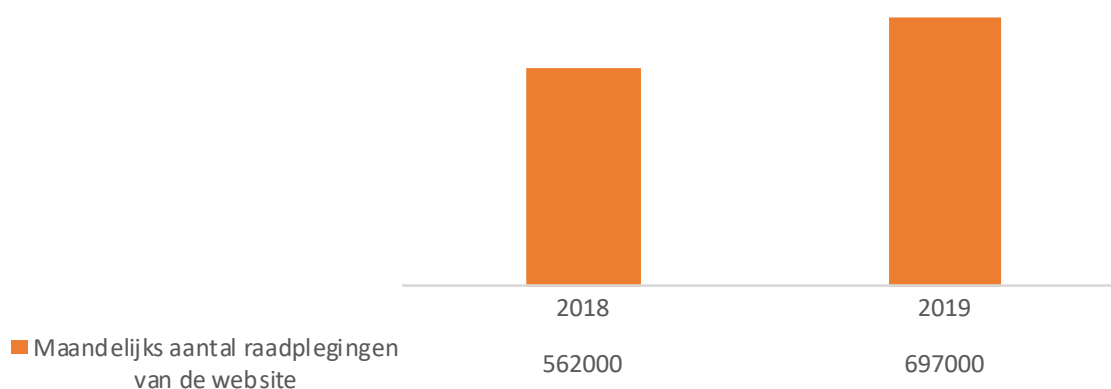

Via QR-code

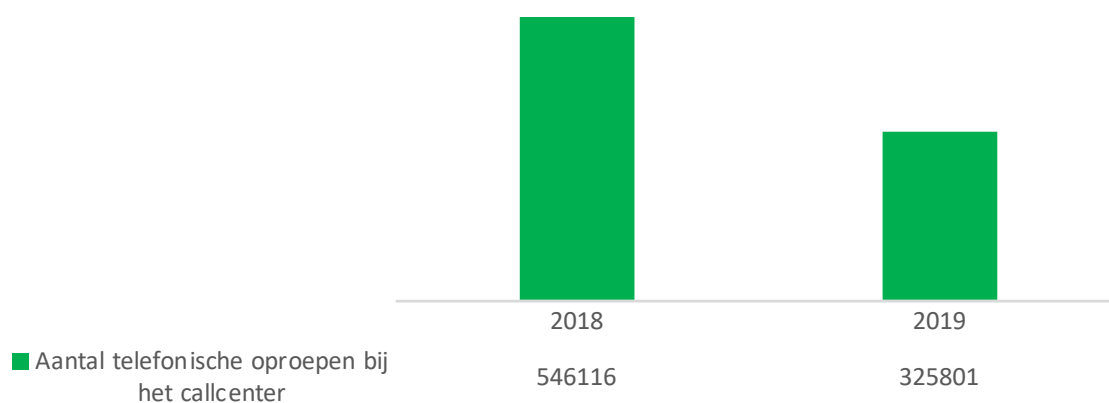
De huidige QR-code is beschikbaar sinds december 2019. In december 2019 werd in totaal 6,4 % van de betalingen verricht met behulp van de QR-code. In absolute cijfers ging het om 22 224 betalingen. Tijdens de eerste vier maanden van 2020 steeg dat aantal tot 144 321, goed voor 12 % van de betalingen.

Via de website www.amendesroutieres.be

Maandelijks aantal raadplegingen van de website

Aantal telefonische oproepen bij het callcenter

Aantal verstuurd bewustmakingsboodschappen

van 21 mei tot 30 december 2019	
Veiligheidsgordel	15 005
Alcoholtest	4 856
Gsm	34 386
Overdreven snelheid (federaal)	280 282
oktober tot december 2019	
Overdreven snelheid (gewesten)	356 371
Totaal	690 900

Op 21 mei 2019 werd gestart met het versturen van bewustmakingsfiches. Tussen 21 mei en 30 december 2019 werden in totaal 690 900 bewustmakingsfiches bij de boetes van de overtreders gevoegd.

Met dit initiatief worden niet alleen de overtredingen bestraft, maar worden de overtreders ook bewustgemaakt van de mogelijke gevolgen van gevaarlijk gedrag op de weg, voor henzelf én voor de andere weggebruikers.

A grand, classical interior space, likely a museum or a grand hall, featuring a wide, central staircase. The architecture is highly detailed, with numerous tall, fluted columns supporting a high ceiling. The lighting is dramatic, highlighting the textures of the stone and the grandeur of the space. Two large statues of figures in classical attire stand on either side of the staircase. The overall atmosphere is one of historical significance and architectural majesty.

Deel 3: Strafketen

Openbaar ministerie

De bijdrage van het Openbaar Ministerie presenteert voor de periode 2015 tot en met 2019 cijfers met betrekking tot⁵:

- › de opsporing en vervolging van strafzaken door de correctionele parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg;
- › de instroom van jeugdbeschermingszaken op de jeugdparketten bij de rechtbanken van eerste aanleg.

Voor meer gedetailleerde cijfergegevens verwijzen we naar de jaarstatistieken op de website van het Openbaar Ministerie (www.om-mp.be/stat).

Met het oog op een correcte interpretatie en contextualisering van de hier gepresenteerde statistische gegevens, willen we meteen een belangrijke kanttekening plaatsen. De essentie van deze cijfergegevens is nl. het verschaffen van een objectief en betrouwbaar beeld van enerzijds de instroom, uitstroom en stock van strafzaken op de correctionele parketten en anderzijds de instroom van de jeugdbeschermingszaken op de jeugdparketten. Het voorliggende cijfermateriaal geeft dus het aantal zaken geregistreerd door parketten weer, maar kan geenszins beschouwd worden als een precieze indicator van de werkelijk gepleegde (jeugd) criminaliteit of van de bestaande verontrustende situaties.

Correctionele parketten

De in- en uitstroom van de strafzaken op de correctionele parketten daalde tussen 2015 en 2019 met respectievelijk 7 % en 10 %. Hoewel er in 2016 sprake was van een gevoelige daling van de in- en uitstroom (-9 %), deed zich in 2019 een duidelijke stijging voor (instroom: +5 % en uitstroom: +6 %). Wat de tenlasteleggingen in de instroom betreft, zien we een daling van het aantal zaken betreffende eigendomsdelicten (-14 % tussen 2015 en 2019), ook al tekende zich in 2019 een omgekeerde tendens af (+5 % tussen 2018 en 2019). Het aantal zaken betreffende persoonsdelicten steeg licht (+1 % tussen 2015 en 2019 en +2 % tussen 2018 en 2019). De stock van de hangende zaken op het einde van het kalenderjaar is tussen 2018 en 2019 (+4 %) eveneens licht gestegen. Wat betreft de beslissingen die door de correctionele parketten werden genomen, stellen we een daling vast van de zondergevolgstellingen (-13 % in vergelijking met 2015), hoewel er zich in 2019 een lichte stijging voordeed (+6 % tegenover 2018). Het aantal gerechtelijke opsporingsonderzoeken dat via een rechtstreekse dagvaarding werd afgesloten, is eveneens gestegen (+9 % tegenover 2015 en +7 % tegenover 2018). Tot slot vestigen we de aandacht op het feit dat zaken afgesloten via een pretoriaanse probatie (+238 % tegenover 2015, +18 % tegenover 2018) en een betaalde minnelijke schikking (+93 % tegenover 2015 en +45 % tegenover 2018), aanzienlijk zijn toegenomen.

Instroom, uitstroom en stock van de zaken op de correctionele parketten

Aantal correctionele zaken					
	2015	2016	2017	2018	2019
Instroom	615.799	562.914	544.130	547.586	575.170
Uitstroom	629.530	573.448	549.109	532.712	567.113
Stock op 31/12	206.456	195.939	190.971	205.846	213.903

De instroom van geopende of heropende strafzaken op de correctionele parketten is de voorbije jaren gedaald van 615 799 zaken in 2015 naar 575 170 zaken in 2019, wat neerkomt op een afname met 7 %.

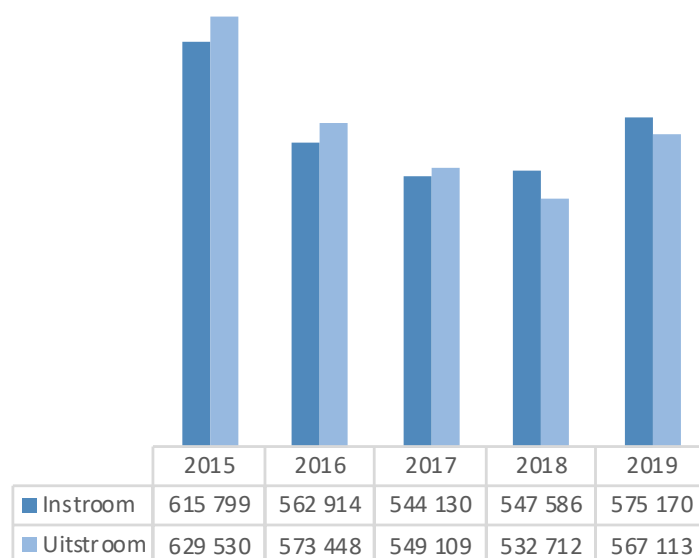
Deze daling van de instroom (-9% tegenover 2015) is vooral opvallend in 2016, terwijl er vanaf 2018 opnieuw een toename merkbaar is (+1 % tussen 2017 en 2018 en +5 % tussen 2018 en 2019). De uitstroom van de strafzaken vertoont een gelijkaardige evolutie: een sterke daling (-9 %) tussen 2015 en 2016 en nadien een stijging in 2019 (+6 % tussen 2018 en 2019).

De uitstroom van de correctionele parketten was in 2015, 2016 en 2017 iets hoger dan de instroom, terwijl het omgekeerde scenario zich in 2018 en in 2019 voordeed. De parketten hebben de afgelopen twee jaar dan ook wat minder zaken afgesloten dan er binnenstroomden.

De stijging van de in- en uitstroom tussen 2018 en 2019 werd vastgesteld, verschilt per rechtsgebied en is het sterkst in de rechtsgebieden Luik (instroom: +12 % en uitstroom: +10 %) en Antwerpen (instroom: +8 % en uitstroom: +10 %).

⁵ Voor de politieparketten zijn er voor de referentieperiode geen cijfers ter beschikking. Dit is o.m. te wijten aan de implementatie van het project Crossborder voor de automatische afhandeling van verkeersboetes en de daaruit voortvloeiende herstructurering van de gegevensbank.

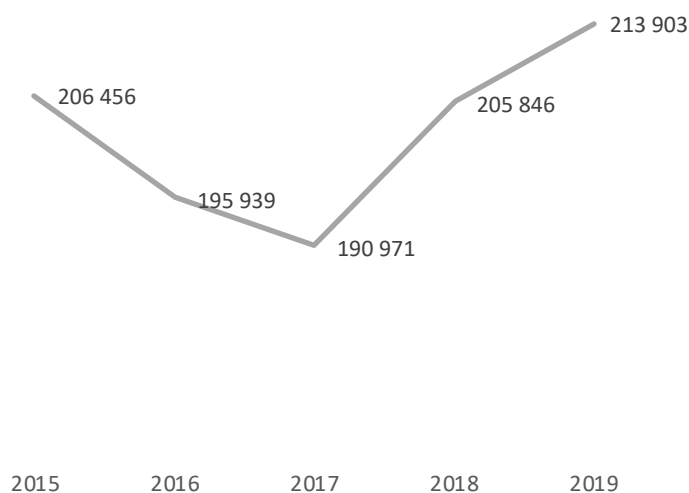
Evolutie van de in- en uitstroom bij de correctionele parketten

De stock van de hangende zaken op nationaal niveau op 31 december daalde tussen 2015 en 2017 (-8 %) en steeg vervolgens opnieuw in 2018 en 2019 (+8 % tussen 2017 en 2018 en +4 % tussen 2018 en 2019).

De daling tussen 2015 en 2017 van de stock van hangende zaken op parketniveau tekent zich het duidelijkst af bij de parketten Brussel (-30 %), Charleroi (-15 %), West-Vlaanderen (-13 %) en Luik (-9 %). Bij de parketten Namen (+34 %), Waals-Brabant (+22 %), Luik (+21 %), West-Vlaanderen (+19 %) en Oost-Vlaanderen (+19 %) stellen we daarentegen in 2018 en in 2019 een stijging van de stock vast. Bij het parket Leuven tenslotte kan er tijdens diezelfde periode (van 31 december 2017 tot 31 december 2019) een daling van de stock met 19% worden vastgesteld.

Evolutie van de stock hangende zaken op 31 december van elk jaar

Type tenlastelegging

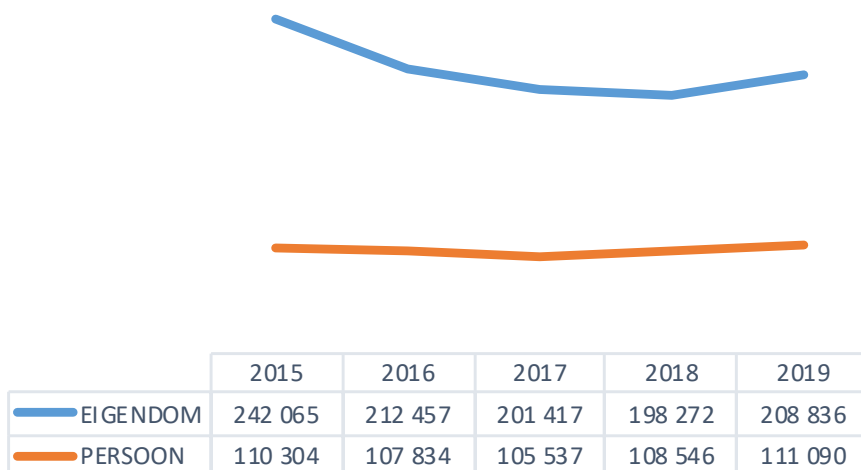
De evolutie van de instroom vertoont opmerkelijke verschillen naargelang de voornaamste tenlastelegging van de zaak.⁶

Hoewel de zaken betreffende **eigendomsdelicten** tussen 2015 en 2019 (-14 %) afgenomen zijn, is er sprake van een stijging met 5 % tussen 2018 en 2019 in deze tenlasteleggingscategorie. Informatiebedrog en heling & witwassen droegen met respectievelijk +33 % en +25 % bij tot deze stijgende tendens.

⁶ Een overzicht van de verschillende tenlasteleggingscodes en de bijhorende inbreuken is beschikbaar op de website van de jaarstatistieken van de correctionele parketten (www.om-mp.be/stat) in de rubriek "documentatie".

De curve met betrekking tot de zaken betreffende **persoonsdelicten** is minder uitgesproken (+1 % tussen 2015 en 2019 en +2 % tussen 2018 en 2019). Die kleine stijging is vooral te wijten aan het feit dat het aantal zaken betreffende opzettelijke **slagen en verwondingen** in die periode een heel kleine daling kende (-0,3 % tussen 2015 en 2019).

Evolutie van de instroom: wanbedrijven tegen personen en eigendomsdelicten

Naast zaken betreffende de eigendomsdelicten is het aantal dossiers inzake **milieu en stedenbouw** tussen 2015 en 2019 met 27 % afgenomen, met vooral een sterke daling in 2018 (-21 %). Dezelfde trend is merkbaar voor de zaken betreffende **openbare trouw** (-18 % sinds 2015).

In de volgende tenlasteleggingscategorieën was er de afgelopen jaren sprake van een opmerkelijke stijging: dossiers inzake **verkrachting & aanranding** (+23 % tussen 2015 en 2019, +10 % sinds 2018), zaken betreffende **drugs en doping** (+8 % tussen 2015 en 2019, +7 % sinds 2018), zaken betreffende **volksgezondheid** (+14 % sinds 2015, ondanks een daling met 2 % tussen 2018 en 2019) en de dossiers inzake **openbare orde & openbare veiligheid** (+9 % sinds 2015 en +12 % tussen 2018 en 2019).

Soort beslissing

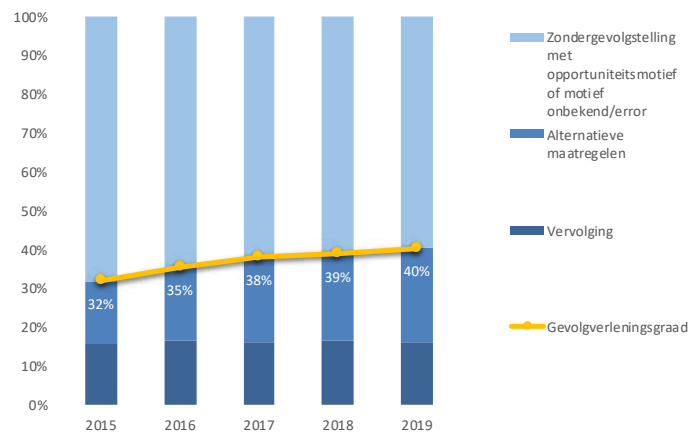
Zoals de afgelopen jaren reeds kon worden vastgesteld, wordt de uitstroom sterk bepaald door de sondergevolgstellingen. Indien men het aantal sondergevolgstellingen van 2019 vergelijkt met het aantal van 2015 is er sprake van een daling van 13 % op nationaal niveau (-13 % voor de sepots van technische aard en -12 % voor de sepots wegens opportuniteitsredenen), zelfs al was er in 2019 een stijging met 6 % ten opzichte van 2018.

Het aantal zaken dat via een rechtstreekse dagvaarding voor de correctionele rechtbank werd afgesloten, steeg met 9 % tussen 2015 en 2019, met een duidelijkere toename tussen 2018 en 2019 (+7 %).

De alternatieve maatregelen gingen tussen 2018 en 2019 eveneens in stijgende lijn, en dan vooral voor de pretoriaanse probatie (+18 %) en de betaalde minnelijke schikkingen (+45 %). Tijdens diezelfde periode daarentegen nam het aantal zaken afgesloten via een gelukke bemiddeling en maatregelen met 13 % af. Uit de analyse van deze verschillende beslissingen over een periode van vijf jaar (2015-2019) kunnen er nog duidelijkere tendensen worden opgetekend, namelijk een stijging van de pretoriaanse probaties en de betaalde minnelijke schikkingen met respectievelijk 238 % en 93 %. Er wordt dus steeds meer een beroep gedaan op alternatieve maatregelen in plaats van op de klassieke procedure om strafrechtelijke vervolging in te stellen.

De gevolgverleningsgraad geeft het aantal zaken weer waaraan het Openbaar Ministerie gevolg heeft gegeven. Deze verhouding wordt berekend door het aantal vervolgingen en alternatieve maatregelen tot het totaal aantal vervolgbare zaken (d.w.z. de som van het aantal sondergevolgstellingen om opportuniteitsredenen, alternatieve maatregelen en vervolgingen). Uit de grafiek kan bijgevolg worden geconcludeerd dat de gevolgverleningsgraad toeneemt in de correctionele parketten van 32 % in 2015 tot 40 % in 2019.

Evolutie van de seponeringen en het reactiepercentage

Jeugdparketten

In dit luik geven we – opnieuw voor de periode 2015 t.e.m. 2019 - een overzicht van de omvang en aard van de instroom⁷ van de jeugdbeschermingszaken op de parketten⁸ bij de rechtbanken van eerste aanleg.⁹

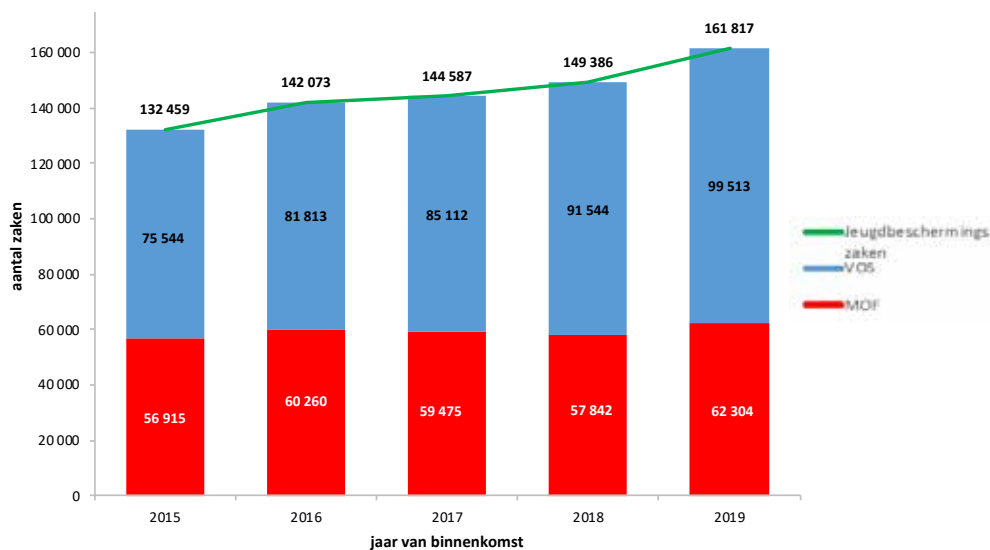
Jeugdbeschermingszaken: evolutie 2015-2019

Jeugdbeschermingszaken zijn zaken die door de jeugdparketten worden aangemaakt in het kader van het jeugdbeschermingsrecht. Zij omvatten zowel de MOF-zaken (als misdrijf omschreven feit) als de VOS-zaken (verontrustende situatie). Het aantal **jeugdbeschermingszaken** dat werd geregistreerd op de jeugdparketten tussen 2015 en 2019 is gestegen met 22 %, van 132 459 zaken in 2015 naar 161 817 zaken in 2019. Deze toename is vooral het resultaat van een sterke stijging tussen 2015 en 2016 (+7 %) en tussen 2018 en 2019 (+ 8%).

Tussen 2015 en 2019 zijn de **MOF-zaken** met 9% gestegen, van 56 915 zaken in 2015 naar 62 304 zaken in 2019. Na een stijging in 2016 (60 260), gevolgd door lichte dalingen in 2017 (59 475) en 2018 (57 842) zijn de MOF-zaken opnieuw gestegen in 2019. Tussen 2018 en 2019 was er een stijging van 8%.

De **VOS-zaken** zijn tussen 2015 en 2019 met 32% gestegen, van 75 544 zaken in 2015 naar 99 513 zaken in 2019. Sinds 2016 (81 813) zijn de VOS-zaken blijven stijgen (85 112 zaken in 2017 en 91 544 zaken in 2018). In 2019 was er een stijging van 9 % t.o.v. 2018. Figuur 1 geeft de evolutie van de instroom van MOF- en VOS-zaken weer.

Aantal jeugdbeschermingszaken binnengekomen op de jeugdparketten, per jaar van binnenkomst en naargelang het type zaak (MOF en VOS)

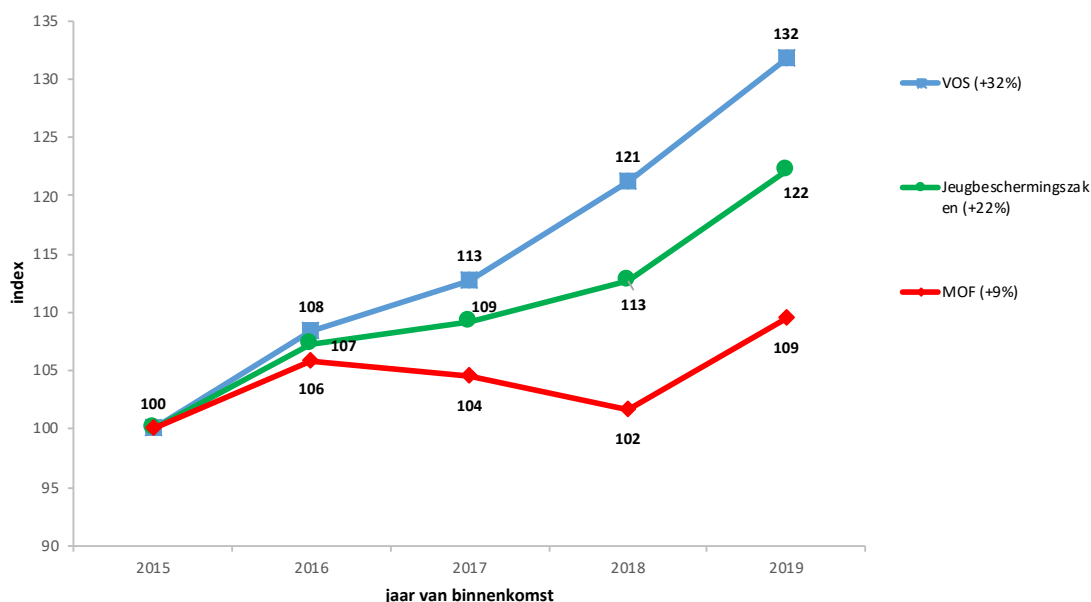
7 Het betreft hier enkel de nieuw binnengekomen jeugdbeschermingszaken.

8 De gegevens van het jeugdparket van Eupen worden niet meegeteld. Het jeugdparket Eupen registreert bij gebrek aan een Duitstalige versie niet in de business applicatie van de jeugdparketten (PJG).

9 De statistisch analisten van het Openbaar Ministerie zullen de beslissingen die de jeugdparketten in deze zaken nemen pas in een latere fase analyseren.

De evolutie van de instroom van de jeugdbeschermingszaken, uitgesplitst naar MOF- en VOS-zaken, wordt in onderstaande figuur weergegeven aan de hand van de index waarbij het jaar 2015 als referentiepunt wordt gekozen. De index wordt voor 2015 vastgelegd op 100, en verdere stijgingen of dalingen worden als een proportie van deze referentie-index uitgedrukt. Een index van bijvoorbeeld 132 in 2019 betekent dus een stijging van 32 % in vergelijking met 2015.

Evolutie van de jeugdbeschermingszaken, naargelang het type zaak (index)

MOF-zaken

De MOF-zaken die tijdens de periode 2015-2019 binnenkwamen op de jeugdparquetten hebben hoofdzakelijk betrekking op¹⁰:

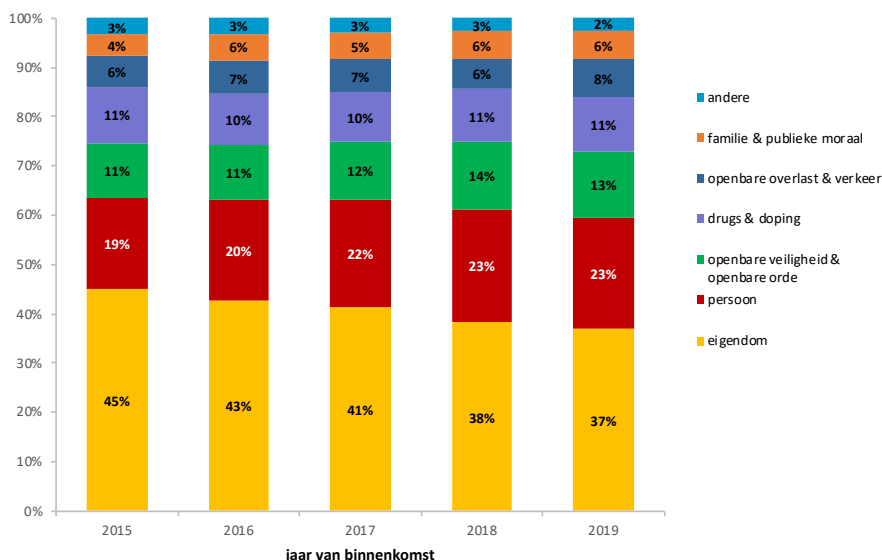
- › eigendomsdelicten (41 %), met o.a. diefstallen met geweld en afpersing, winkeldiefstal, vandalisme;
- › persoonsdelicten (21 %), met o.a. slagen en verwondingen, pesten;
- › inbreuken tegen de openbare veiligheid en openbare orde (12 %), met o.a. bedreigingen, wapenbezit, smaad, weerspannigheid;
- › drugsdelicten (11 %);
- › openbare overlast en verkeersdelicten¹¹ (7 %), met o.a. nachtlawaai, dronkenschap, wildplassen;
- › familie en publieke moraal (5 %) met o.a. aanranding, sexting, verspreiden van naaktbeelden.

Het aandeel van deze meest voorkomende tenlasteleggingsgroepen is doorheen de jaren gewijzigd (zie figuur 3). In 2015 hadden 45 % van de MOF-zaken binnengekomen op de jeugdparquetten betrekking op eigendomsdelicten en 19% op persoonsdelicten. In 2019 zijn zaken met betrekking tot eigendomsdelicten in aandeel afgenomen (37 %) en dossiers inzake persoonsdelicten in aandeel toegenomen (23 %). Ook het aandeel van de groepen familie & publieke moraal, openbare overlast & verkeer en openbare veiligheid & openbare orde zijn elk met 2 % toegenomen tussen 2015 en 2019. Enkel de zaken die betrekking hebben op drugsdelicten zitten in 2019 op hetzelfde niveau als in 2015.

¹⁰ Een overzicht van de verschillende tenlasteleggingsgroepen en de inbreuken die zij omvatten, vindt u op de website van de jaarstatistieken van de jeugdparquetten (www.om-mp.be/stat) in de rubriek "achtergrondinformatie".

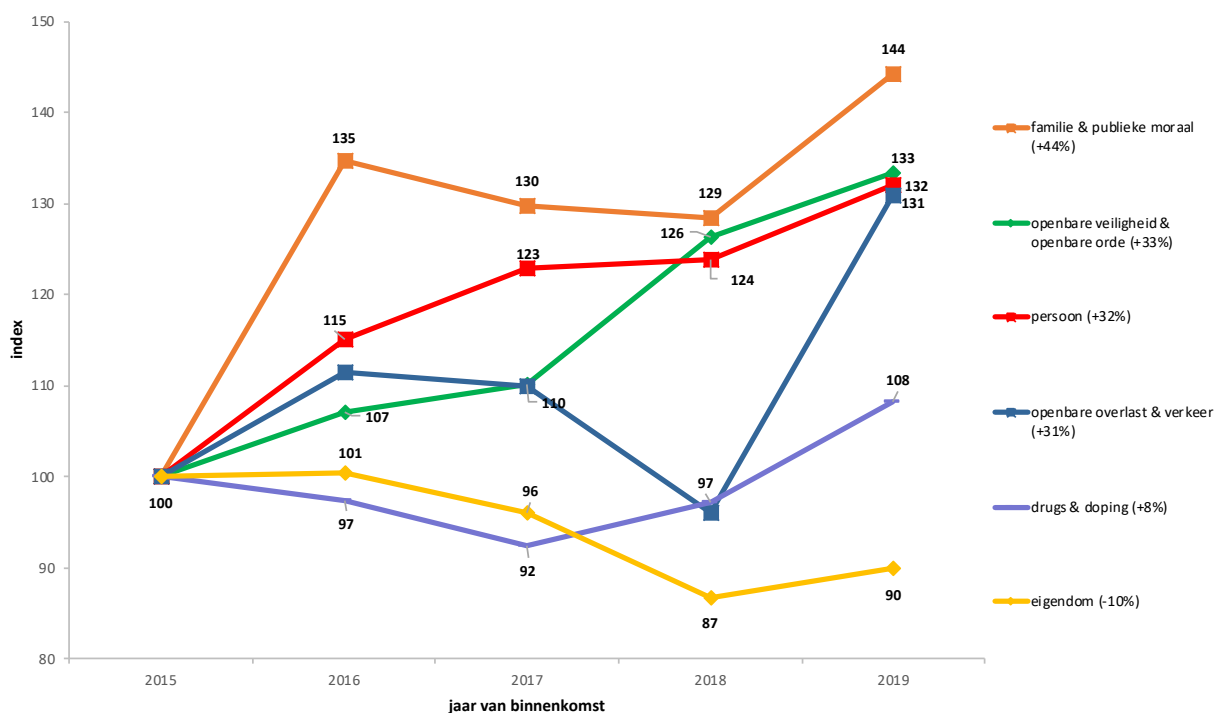
¹¹ Deze tenlasteleggingsgroep staat in de jaarstatistiek vermeld onder de naam 'materie politieparquetten'.

Aandeel van de tenlasteleggingsgroepen bij MOF-zaken

De evolutie van de meest voorkomende tenlasteleggingsgroepen wordt aan de hand van de index weergegeven in figuur 4.

Evolutie van de tenlasteleggingsgroepen bij MOF-zaken (index)

Bij de tenlasteleggingsgroep **familie en publieke moraal** zien we de grootste stijging, van 2 506 zaken in 2015 naar 3 615 zaken in 2019 (+44 %). Deze toename zien we vooral bij de subgroep **ontucht & seksuele uitbuiting**. Tussen 2015 en 2019 zien we stijging met 87 % van deze subgroep. Nader onderzoek leert ons dat bij deze zaken de toename van 707 in 2015 naar 1 322 in 2019 voornamelijk te wijten is aan een stijging van inbreuken met betrekking tot *voyeurisme* (van 19 zaken in 2015 naar 257 zaken in 2019) en *schunnige films, prenten, voorwerpen of boeken* (van 208 zaken in 2015 naar 491 zaken in 2019).

Naast het strenger wetgevend kader¹², kan hier ook de verspreiding van seksueel getinte beelden en video's via het internet als mogelijke verklaring naar voor geschoven worden.

Voor de dossiers inzake inbreuken tegen de **openbare veiligheid en openbare orde** merken we een stijging van 6 256 zaken in 2015 naar 8 345 zaken in 2019 (+33 %). De meest voorkomende delicten zijn bedreigingen en het wederrechtelijk dragen of onwettig bezitten van wapens. Het aantal bedreigingen nam toe van 1 947 zaken in 2015 tot 2 226 zaken in 2019 (+14 %). Het wederrechtelijk dragen of onwettig bezitten van wapens steeg van 1 235 zaken in 2015 tot 1 469 zaken in 2019 (+19 %).

Bij dossiers inzake **persoonsdelicten** stellen we eveneens een stijgende trend vast, van 10 667 zaken in 2015 naar 14 092 zaken in 2019 (+32 %). De grootste subgroep, de opzettelijke **slagen en verwondingen**, steeg van 8 706 zaken in 2015 naar 10 857 zaken in 2019 (+25 %).

Het aantal MOF-zaken gelinkt aan **openbare overlast en verkeersdelicten**¹³ steeg met 31 %, van 3 625 zaken in 2015 naar 4 748 zaken in 2019. Tussen 2018 en 2019 was er een forse stijging van 36 %. Deze toename is vooral te wijten aan overlastzaken zoals bijvoorbeeld nachtlawaai, vervuiling, dronkenschap, wildplassen. Deze zijn met 58 % gestegen, van 2 152 zaken in 2018 naar 3 397 zaken in 2019.

Bij de zaken binnengekomen n.a.v. **drugsdelicten** is er een toename van 8 %, van 6 430 zaken in 2015 naar 6 965 zaken in 2019. Tussen 2018 en 2019 was er een stijging van 11 %. Deze toename is vooral het resultaat van een sterke stijging van het aantal dossiers m.b.t. het dealen van drugs (+19 %).

Tussen 2015 en 2019 is er een afname van het aantal zaken betreffende **eigendomsdelicten** (-10 %), van 25 575 zaken in 2015 naar 22 996 zaken in 2019. De eigendomsdelicten worden onderverdeeld in drie subgroepen: 'diefstallen & afpersing', 'vernielingen, beschadigingen & brandstichting' en 'bedrog'. Bij de eerste twee subgroepen stellen we een afname vast terwijl er bij de subgroep **bedrog** een stijging is van 35 % (van 1 585 zaken in 2015 naar 2 146 zaken in 2019). Deze stijging zien we vooral bij dossiers inzake informaticabedrog (+46 % t.o.v. 2015).

Wat betreft de verdeling naar **geslacht** blijkt dat in 2019 bij 81 % van de MOF-zaken een jongen betrokken is en bij 19 % een meisje. M.a.w. één op de vijf feiten wordt toegeschreven aan meisjes. De eigendomsdelicten zijn zowel bij jongens (37 %) als bij meisjes (35 %) de meest voorkomende categorie. Bij meisjes merken we verhoudingsgewijs meer gewone diefstallen (o.m. winkeldiefstal) op dan bij jongens (resp. 23 % vs. 13 %) terwijl we bij jongens dan weer meer zware diefstallen (o.m. woninginbraken) en diefstallen met geweld opmerken dan bij meisjes (resp. 7 % vs. 3 % en 7 % vs. 2 %). Ook stellen we vast dat jongens zich relatief meer schuldig maken aan vernielingen, beschadigingen en brandstichting dan meisjes (6 % vs. 3 %). Bij meisjes zien we relatief meer persoonsdelicten dan bij jongens (resp. 33 % vs. 20,5 %). Het grote verschil is vooral te wijten aan de inbreuken tegen de persoonlijke vrijheid (o.m. belaging en beledigingen), met 11 % bij meisjes vs. 4 % bij jongens. Daarnaast blijken inbreuken tegen de openbare veiligheid en openbare orde en zaken met betrekking tot drugs meer voor te komen bij jongens dan bij meisjes (respectievelijk 14 % vs. 10 % en 12 % vs. 7 %). Inbreuken met betrekking tot familie en publieke moraal hebben bij de jongens een aandeel van 6 % en bij de meisjes een aandeel van 4 %.

Wat betreft de **leeftijd van de minderjarigen**¹⁴ betrokken in MOF-zaken binnengekomen in 2019 zien we dat de 16- tot 18-jarigen de grootste groep vormen (52 %). Binnen deze leeftijdsgroep vinden we relatief veel zaken met betrekking tot zware diefstal en drugs terug. De tweede grootste leeftijdsgroep zijn de 14- tot 16-jarigen (33 %). Deze jongeren zijn voornamelijk betrokken bij eigendomsdelicten. De 12- tot 14-jarigen (11 %) zijn relatief gezien meer betrokken bij persoonsdelicten. De minderjarigen onder de 12 jaar (4 %) zijn relatief gezien het meest vertegenwoordigd bij zaken met betrekking tot vernielingen, beschadigingen & brandstichting.

VOS-zaken

Tussen 2015 en 2019 zijn de VOS-zaken met 32 % gestegen, van 75 544 zaken in 2015 naar 99 513 zaken in 2019 (zie figuren 1 en 2). In 2019 was er in 52 % van de VOS-zaken een jongen betrokken en in 48 % van de gevallen een meisje. In 2019 is bij 25 % van de VOS-zaken een minderjarige onder de 6 jaar betrokken en bij 26 % een minderjarige tussen de 6 en 12 jaar. In 12 % van de VOS-zaken zijn minderjarigen tussen de 12 en 14 jaar betrokken. In 18 % van de VOS-zaken is een minderjarige tussen de 14 en 16 jaar betrokken en tenslotte is bij 20 % van de VOS-zaken een jongere tussen de 16 en 18 jaar betrokken.

De stijging van het aantal VOS-zaken tijdens de periode 2015-2019 zien we in alle leeftijdsgroepen. Zo zijn de VOS-zaken met betrekking tot minderjarigen jonger dan 6 jaar, van 6 tot 12 jaar en van 12 tot 14 jaar respectievelijk met 31 %, 40 % en 39 % toegenomen. Voor de leeftijdsgroep van 14 tot 16 jaar is er een toename van 16 % en in de leeftijdsgroep van 16 tot 18 steeg het aantal aangemelde VOS-zaken met 35 %.

¹² De stijging kan mogelijks verklaard worden door de wet van 1 februari 2016 tot wijziging van diverse bepalingen wat de aanranding van de eerbaarheid en het voyeurisme betreft. Het nieuwe artikel 371/1 Sw. stelt zowel het voyeurisme als het verspreiden van naaktbeelden strafbaar. Ook werd de omschrijving van art. 373 Sw. 'aanranding van de eerbaarheid' verruimd.

¹³ Verkeersovertredingen begaan door minderjarigen onder 16 jaar worden door de jeugdparquetten behandeld.

¹⁴ In deze bijdrage zijn de percentages over de leeftijd en het geslacht van de minderjarigen berekend zonder rekening te houden met de categorieën 'vanaf 18 jaar' en 'onbekende/error'. Om deze reden zijn deze percentages niet identiek aan de percentages in de tabellen van de jaarstatistiek over de leeftijd en geslacht.

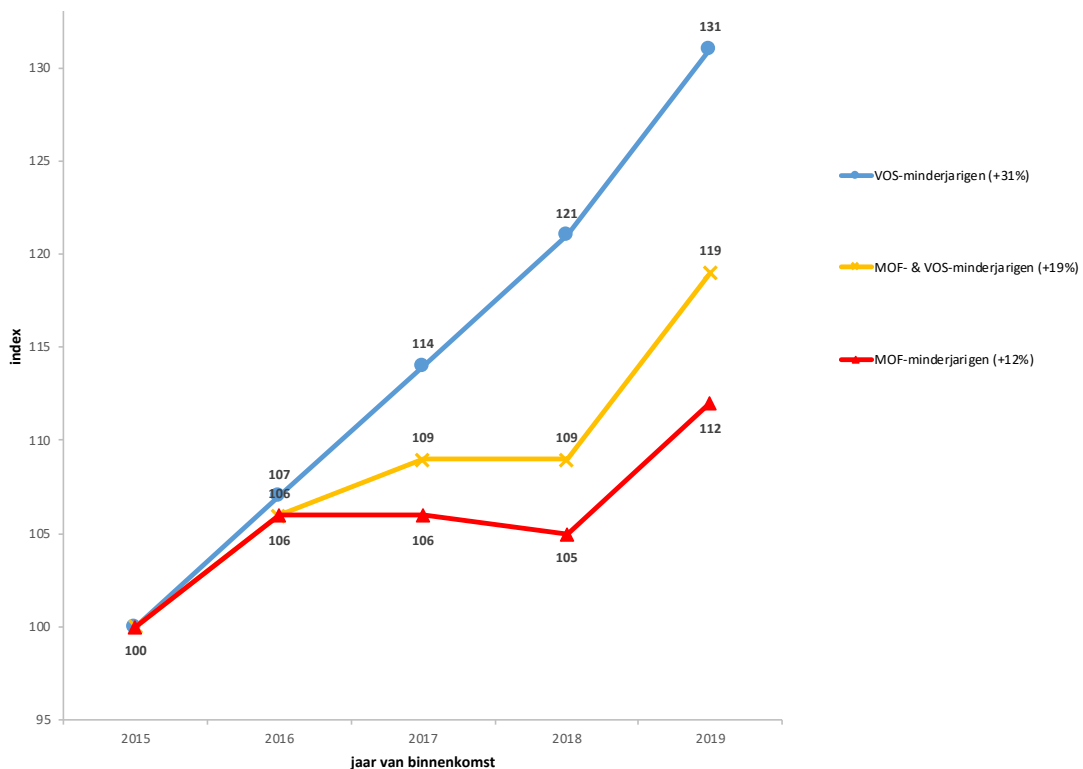
Minderjarigen

Om een beter zicht te krijgen op het **profiel van de minderjarigen waar de jeugdparketten mee geconfronteerd** worden, hanteren we in wat volgt de teleenheid '(unieke) minderjarige'. Concreet houdt dit in dat elke individuele minderjarige vanaf nu *slechts één keer geteld wordt per jaar en per parket, onafhankelijk van het aantal zaken waarin hij/zij betrokken is.*

Bij de toepassing van deze telregel onderscheiden we:

- › de **MOF-minderjarige** (minstens in één MOF-zaak betrokken)
- › de **VOS-minderjarige** (minstens in één VOS-zaak betrokken)
- › de **MOF- en VOS-minderjarige** (minstens in één MOF-zaak én minstens in één VOS-zaak betrokken)

Evolutie van het aantal unieke minderjarigen (index)

MOF-minderjarigen

De 62 304 MOF-zaken die instroomden in 2019 hebben betrekking op 38 533 unieke MOF-minderjarigen. Dit wil zeggen dat er in 2019 gemiddeld 1,62 zaken per unieke minderjarige zijn. Ten opzichte van 2015 met 34 499 unieke MOF-minderjarigen zien we dat in 2019 het aantal MOF-minderjarigen met 12 % gestegen is. Het gemiddeld aantal zaken per unieke minderjarige blijft doorheen de jaren evenwel stabiel (gemiddeld 1,6 zaken per unieke minderjarige).

In 2019 heeft bijna 80 % van de MOF-minderjarigen een leeftijd tussen de 14 en 18 jaar. De jongens maken driekwart uit van de minderjarigen betrokken in MOF-zaken. In iets minder dan 49 % van de jongens gaat het om de leeftijdscategorie van 16 tot 18 jaar, bij de meisjes gaat dit om 40 %. Bij de meisjes zien we dan weer een groter aandeel van de 12- tot 14-jarigen en de 14- tot 16-jarigen in vergelijking met de jongens (respectievelijk 17 % vs. 12 % en 37 % vs. 33 %). Zowel bij de meisjes als bij de jongens nemen de kinderen onder 12 jaar 6 % in. We stellen eveneens vast dat 75 % van de unieke MOF-minderjarigen betrokken was in één MOF-zaak binnengekomen in hetzelfde kalenderjaar en parket. Minder dan 5 % was betrokken in vijf of meer MOF-zaken binnengekomen in hetzelfde kalenderjaar en parket.

VOS-minderjarigen

In de 99 513 VOS-zaken binnengekomen tijdens 2019 werden er 65 511 unieke VOS-minderjarigen geregistreerd. In 2018 waren dit 60 130 unieke minderjarigen voor 91 544 VOS-zaken. Ten opzichte van 2015 met 49 881 unieke VOS-minderjarigen betekent dit een stijging van 31 % in 2019.

Van de minderjarigen betrokken in een VOS-zaak binnengekomen in 2019 is 57 % jonger dan 12 jaar. Het gaat in 53 % om een jongen en in 47 % om een meisje. Bij de meisjes zien we een groter aandeel van kinderen onder de 6 jaar (29 % vs. 27 %), van de 6- tot 12-jarigen (30 % vs. 29 %) en van de 12- tot 14-jarigen (13 % vs. 11 %). Zowel bij de meisjes als bij de jongens nemen de 14- tot 16-jarigen 15 % in. Het aandeel van de jongens is veel groter bij de 16-tot 18-jarigen (18 % vs. 14 %). Driekwart van de unieke VOS-minderjarigen is betrokken in één VOS-zaak en slechts 3 % is betrokken in vijf of meer VOS-zaken.

MOF- en VOS-minderjarigen

Van het totaal aantal unieke minderjarigen betrokken in jeugdbeschermingszaken binnengekomen in 2019 (97 654), is 7 % betrokken in zowel minstens één MOF-zaak als minstens één VOS-zaak (6 390 minderjarigen). Ten opzichte van 2015 is het aantal MOF- en VOS-minderjarigen gestegen met 19%. Omdat de MOF- en VOS-minderjarigen meegeteld worden bij MOF-minderjarigen (zie 2.1) en VOS-minderjarigen (zie 2.2), kunnen we stellen dat van de 38 533 unieke MOF-minderjarigen in 2019 er 17 % ook in een VOS-zaak waren betrokken. Binnen de 65 511 unieke VOS-minderjarigen was 10 % ook betrokken in een MOF-zaak.

In 2019 heeft ongeveer driekwart van deze unieke MOF- en VOS-minderjarigen een leeftijd van 14 tot 18 jaar. Van de 6 390 unieke MOF- en VOS-minderjarigen gaat het in 70 % om een jongen. Jongens situeren zich vaker in de leeftijdscategorieën onder de 12 jaar en 16-18 jaar dan meisjes (respectievelijk 8 % vs. 6 % en 38 % vs. 32 %), terwijl bij meisjes de 12- tot 14-jarigen en de 14- tot 16-jarigen een groter aandeel innemen dan bij de jongens (respectievelijk 20 % vs. 14 % en 42 % vs. 40 %). Ten slotte merken we op dat ongeveer de helft van de unieke MOF- en VOS-minderjarigen betrokken is in meerdere MOF-zaken in 2019, terwijl dit bij de unieke MOF-minderjarigen (ongeacht of deze ook in een VOS-zaak betrokken zijn) maar een kwart is.

Hoven en rechtbanken - Zetel¹⁵

Inleiding

De activiteitengegevens komen uit de jaarlijkse publicaties van de steundienst van het College van de hoven en rechtbanken. Deze publicaties zijn per instantie en meer in detail beschikbaar op de website van het College van de hoven en rechtbanken, onder de rubriek "Statistiek" (<https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechterlijke-orde/beheer-en-ondersteuning/college-van-hoven-en-rechtbanken/statistiek>). Alle gegevens werden gevalideerd door de betrokken instanties. De statistische periode betreft de jaren 2015 tot en met 2019.

Hieronder vindt u een korte beschrijving van de verschillende maten voorgesteld in deze publicatie:

- › **Aantal nieuwe zaken:** betreft het aantal nieuwe zaken die op de rol werden ingeschreven tijdens het burgerlijke jaar. Voor strafzaken beschouwen we de eerste zittingsdatum als de start van de zaak.
- › **Aantal hangende zaken:** betreft het aantal zaken die op de rol werden ingeschreven en die op een bepaalde datum nog niet zijn afgesloten. Het aantal hangende zaken wordt op twee datums weergegeven: 1 januari en 31 december van het jaar. Het is interessant om deze twee datums te vergelijken. Zo kan de capaciteit van een instantie om zijn gerechtelijke achterstand weg te werken, worden beoordeeld.
- › **Input:** betreft alle zaken die de werkinstroom voeden; de input is dus de som van het aantal hangende zaken op 1 januari van het jaar (achterstand op 1 januari) en het aantal nieuwe ingeschreven zaken tijdens dat jaar (zaken die binnenkomen tijdens het jaar).
- › **Output:** betreft het aantal zaken dat afgesloten werd door een eindbeslissing tijdens het burgerlijke jaar. De verhouding tussen "het aantal output en het aantal nieuwe zaken" kan berekend worden om het evenwicht of onevenwicht tussen het volume behandelde zaken en het volume binnenkomende zaken te kennen (deze maat is enkel beschikbaar voor de hoven). Ten slotte wordt het aantal vonnissen en beschikkingen gegeven voor de arbeidsrechtbanken, sectie collectieve schuldenregeling, als aanvulling op het aantal nieuwe zaken en de output. Voor de jeugdrechtbanken zijn enkel het aantal vonnissen en beschikkingen beschikbaar.

Vrederechten

De cijfers m.b.t. 2018 en 2019 werden berekend via een nieuwe berekeningswijze t.a.v. eerdere jaren, op basis van nationaal uniforme registratiewijzen, en zijn als dusdanig niet rechtstreeks vergelijkbaar met gepubliceerde cijfers van eerdere jaren.

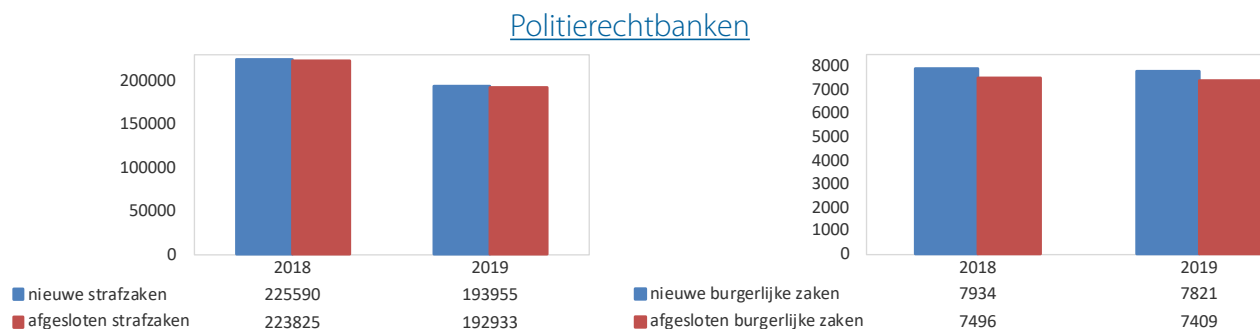
In 2019 was er, ten opzichte van 2018, een stijging van het aantal nieuwe zaken voor de vrederechten van 7 583 zaken, hetzij een stijging van 1,5 %. Kijkend naar de evolutie op niveau van de rol op basis van onderstaande tabel, valt het op dat er een sterke stijging is van het aantal nieuwe zaken geregistreerd in de rol van de willige rechtsmacht (+14,3 %) en de rol van de verzoekschriften (+6,6 %) in deze periode. Er is tegelijkertijd een kleine daling vast te stellen voor het aantal nieuwe zaken geregistreerd in de algemene rol (-3,5 %) en de rol van de verzoeningen (-3,6 %).

Vrederechten – aantal nieuwe zaken per rol		
Rol	2018	2019
Algemene rol	237 987	229 563
Rol van de verzoekschriften	173 414	184 861
Rol van de korte gedingen	0	9
Register van de verzoeningen	45 995	44 338
Rol van de willige rechtsmacht	43 187	49 359
Rol van de voorlopige dossiers	322	358

¹⁵ Bron: College hoven en rechtbanken, cct.chr.stat@just.fgov.be. Consulteer onze website <http://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl>.

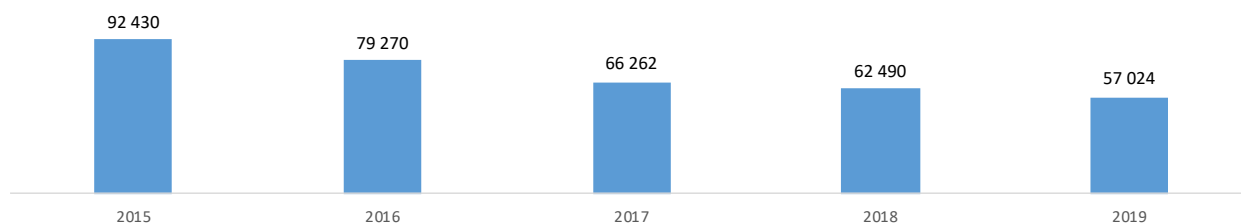
Politierechtbanken

De cijfers m.b.t. 2018 en 2019 werden berekend via een nieuwe berekeningswijze t.a.v. vorige jaren, op basis van nationaal uniforme registratiewijzen, en zijn als dusdanig niet rechtstreeks vergelijkbaar met gepubliceerde cijfers van eerdere jaren. Voor wat betreft de strafzaken (verkeersongevallen en -inbreuken, de burgerlijke belangen m.b.t. de verkeersongevallen, niet-verzekering, inbreuken m.b.t. het zwaar vervoer en personenvervoer, en andere strafzaken) was er een daling van 14 % nieuwe en afgesloten dossiers in 2019 ten opzichte van 2018. Qua burgerlijke zaken (aansprakelijkheid en schadebegroting in verkeer, beroepen tegen een administratieve beslissing, rechtsbijstand, en verzekeringsrecht) was er een daling van 1 % nieuwe en afgesloten dossiers.

Ondernemingsrechtbanken¹⁶

Sinds 2015 is het aantal nieuwe zaken geregistreerd op de algemene rol steeds in dalende lijn. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er in 2014 een sterke stijging was van het aantal nieuwe zaken door de wet van de natuurlijke rechter¹⁷. Dankzij een wetswijziging doorgevoerd met de Potpourri I-wet, is er sinds 2 juli 2016 een nieuwe (administratieve) procedure voor de invordering van onbetwiste schulden in voege. Daardoor is er vanaf 2016 een significante daling merkbaar van het aantal nieuwe zaken ingeschreven op de algemene rol (-26.168 zaken in 2017 in vergelijking met 2015, hetzij -28%) en wordt ongeveer het peil opnieuw bereikt van vòòr de inwerkingtreding van de wet van de natuurlijke rechter. De dalende lijn van het aantal nieuwe zaken zet zich nadien voort, maar minder sterke mate (-9 238 zaken in 2019 in vergelijking met 2017, hetzij -14 %).

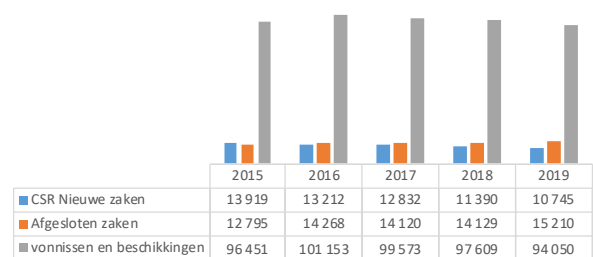
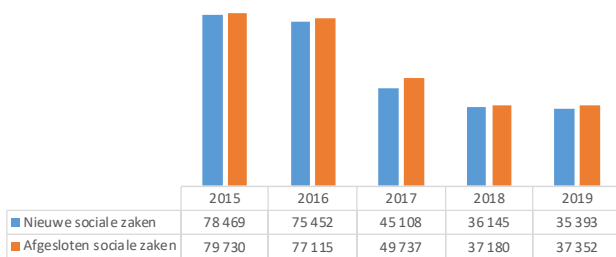
¹⁶ De cijfergegevens van de ondernemingsrechtbanken bevatten geen betwiste schuldvorderingen.

¹⁷ De wet van de natuurlijke rechter, in werking getreden op 1 juli 2014, stelt dat de ondernemingsrechtbank bevoegd is voor alle commerciële geschillen, onafhankelijk van het bedrag. Ook als de eiser geen ondernemer is, kan de ondernemingsrechtbank gevat worden voor handelingen die de verweerder-ondernemer in het kader van zijn economisch doel stelde.

Arbeidsrechtbanken

Voor wat de sociale zaken betreft, is er een dalende trend van het aantal nieuwe en afgesloten zaken sinds 2015, met een sterke daling in 2017 (-40 % van het aantal nieuwe sociale zaken t.o.v. 2016). Dit is voornamelijk te wijten aan de wet betreffende de invordering door middel van dwangbevel door de RSZ (wet van 1 december 2016). Het aantal afgesloten sociale zaken is steeds groter dan het aantal nieuwe sociale zaken, wat voor een daling van het aantal hangende zaken zorgt en dus voor een daling van de gerechtelijke achterstand.

Voor wat de collectieve schuldenregeling (CSR) betreft, stellen we een dalende trend vast van het aantal nieuwe zaken sinds 2015. Het aantal afgehandelde zaken kent daarentegen een stijging tussen 2015 en 2016, vervolgens blijft het aantal stabiel en stijgt dan terug in 2019 met 1 081 zaken ten opzichte van 2018 (+7 %). Vanaf 2016 is het aantal afgesloten zaken steeds hoger dan het aantal nieuwe zaken en zorgt ervoor dat het aantal hangende zaken afneemt. Het aantal vonnissen en beschikkingen bereikt zijn hoogtepunt in 2016 en daalt vervolgens jaar na jaar (-7 % in 2019 ten opzichte van 2016).

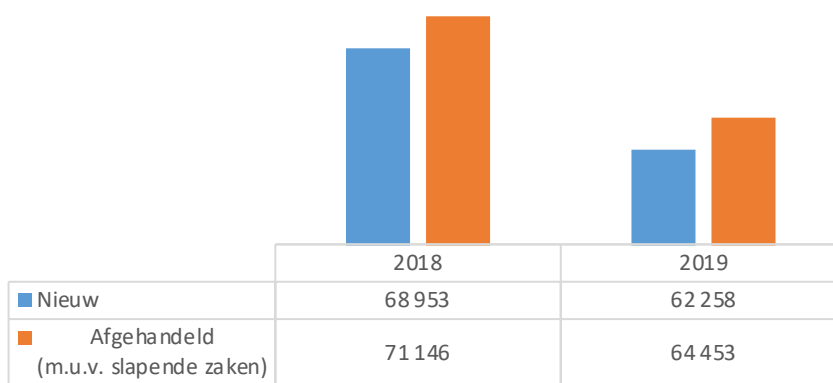

Rechtbanken van eerste aanleg

Burgerlijk

De cijfers m.b.t. 2018 en 2019 werden berekend via een nieuwe berekeningswijze t.a.v. vorige jaren, op basis van nationaal uniforme registratiewijzen, en zijn als dusdanig niet rechtstreeks vergelijkbaar met gepubliceerde cijfers van eerdere jaren.

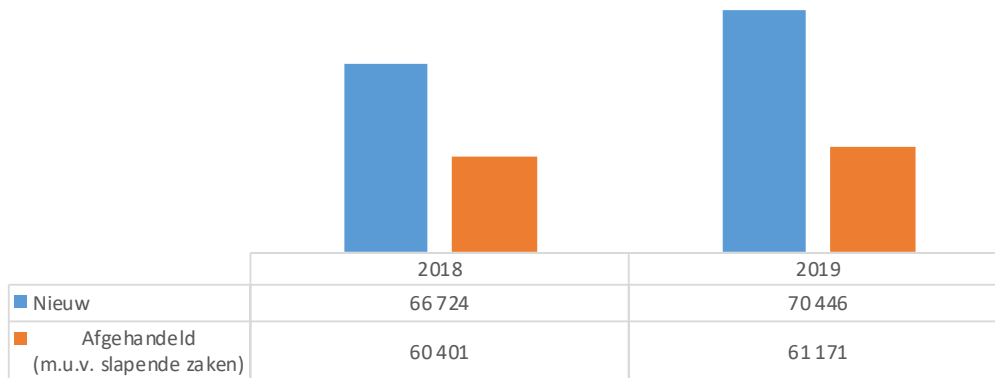
Het aantal nieuwe en afgesloten zaken daalt tussen 2018 en 2019 met 9 % voor beide. Zowel in 2018 als in 2019 is het aantal afgesloten zaken hoger dan het aantal nieuwe zaken, wat voor een daling van het aantal hangende zaken zorgt en dus voor een daling van de gerechtelijke achterstand.

Familie

De cijfers m.b.t. 2018 en 2019 werden berekend via een nieuwe berekeningswijze t.a.v. vorige jaren, op basis van nationaal uniforme registratiewijzen, en zijn als dusdanig niet rechtstreeks vergelijkbaar met gepubliceerde cijfers van eerdere jaren. De zaken ingeschreven vóór 1 juni 2018 met een aard van de zaak "echtscheiding" of "voorlopige maatregelen" worden geteld per familiedossier en niet per familiezaak. Alle andere zaken worden geteld per familiezaak.

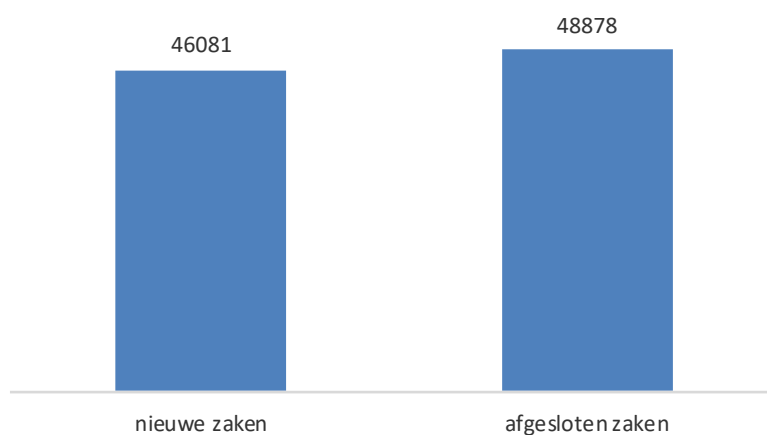
Het aantal nieuwe zaken stijgt met 6 % tussen 2018 en 2019. Het aantal afgesloten zaken kent eveneens een stijgende lijn (+1 %), al is deze minder sterk dan voor de nieuwe zaken. Het aantal afgesloten zaken ligt steeds lager dan het aantal nieuwe zaken, wat een stijging van het aantal hangende zaken met zich meebrengt.

Strafrechtelijk

De cijfers m.b.t. 2018 en 2019 werden berekend via een nieuwe berekeningswijze t.a.v. vorige jaren, op basis van nationaal uniforme registratiewijzen, en zijn als dusdanig niet rechtstreeks vergelijkbaar met gepubliceerde cijfers van eerdere jaren. Daarenboven schakelden de rechtbanken over naar een nieuwe softwareapplicatie tussen 2016-2019 (waarbij de meeste rechtbanken de nieuwe applicatie in gebruik namen in de loop van 2018), waardoor er conversiefouten voorkomen in sommige gekopieerde dossiers, en additionele problemen in dossiers die werden opgestart in de oude applicatie en later verder werden behandeld in de nieuwe. De cijfers van 2018 (en voor Eupen: 2019) werden dan ook waar nodig gecorrigeerd door de correctionele griffies, op basis van manuele tellingen. Aangezien onvoldoende rechtbanken de cijfers voor 2018 hebben geverifieerd en gecorrigeerd, zijn momenteel enkel de cijfers voor 2019 beschikbaar.

Correctionele kamers

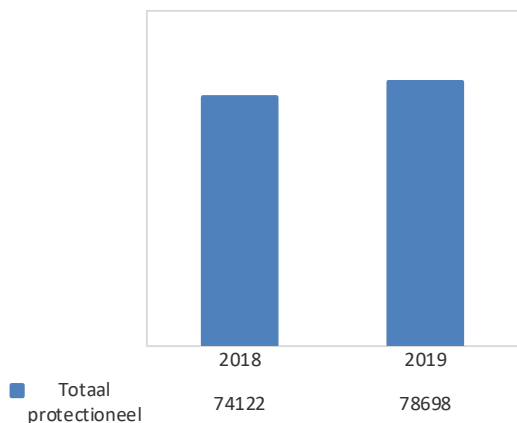

Jeugd (protectieel)

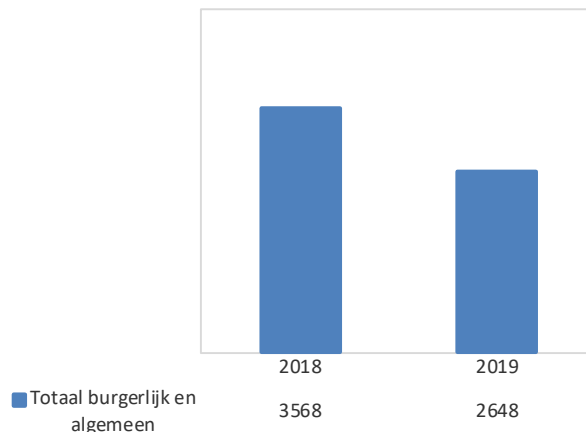
Aangezien de registratiewijzen van de verschillende jeugdrechtbanken nog erg verschillend zijn voor wat betreft het openen en afsluiten van de dossiers, publiceren we momenteel enkel cijfers, vanaf 2018, m.b.t. het aantal beslissingen (vonnissen en beschikkingen), waarvoor wel nationaal uniforme registratie- en berekeningswijzen werden opgesteld.

In 2019 was er, ten opzichte van 2018, een stijging van 6 % protectionele vonnissen en beschikkingen (ontzetting of herstel ouderlijk gezag, verontrustende opvoedingssituaties, en als misdrijf omschreven feiten (jeugddelinquentie), en een daling van 26% burgerlijke en andere beslissingen (m.b.t. een verzoek tot taalwijziging of de territoriale bevoegdheid, het derde gedeelte van de kinderbijslag, gedwongen opnames, en beroepen tegen administratieve sancties).

Protectioneel: aantal vonnissen en beschikkingen

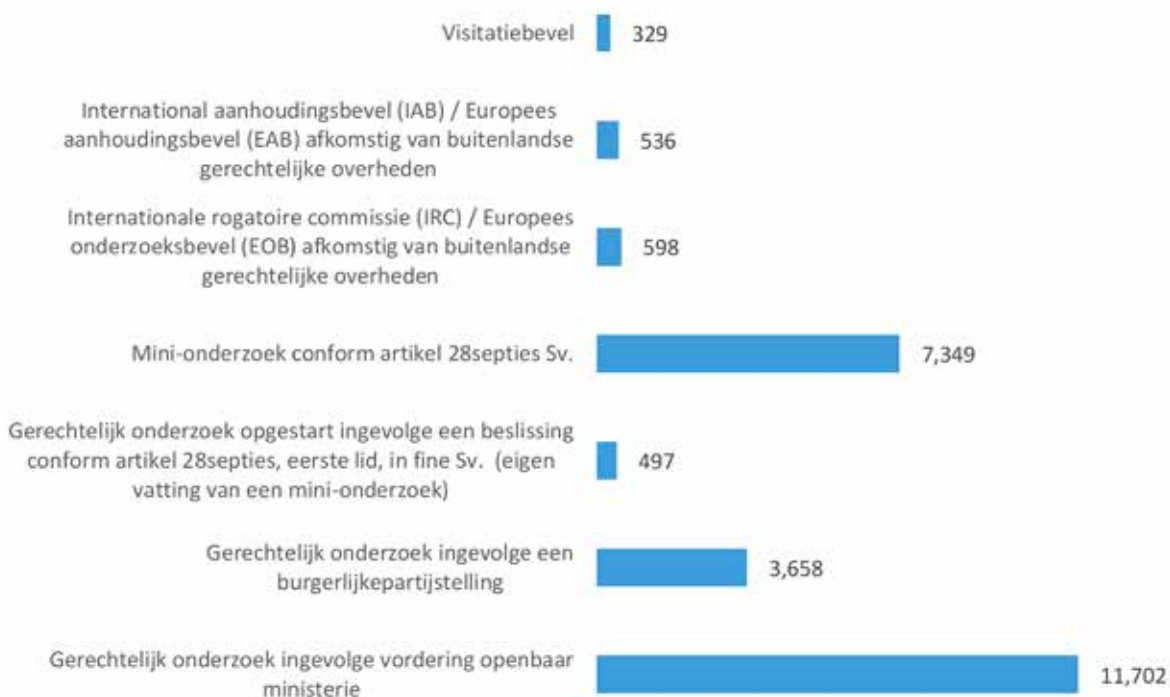
Burgerlijk en algemeen: aantal vonnissen en beschikkingen

Onderzoekersrechters

Sinds 18 november 2018 maken de kabinetten van de onderzoekersrechters gebruik van een nieuwe computerapplicatie. Bij deze gelegenheid werden de lijsten met waarden die de belangrijkste statistische variabelen (types van onderzoeksdossiers en types van akten van de rechter) kunnen krijgen, volledig geactualiseerd. Als gevolg van deze werkzaamheden, die de statistische gegevens over gerechtelijke onderzoeken veel betrouwbaarder hebben gemaakt dan voorheen, is een vergelijking met gegevens uit voorgaande jaren niet meer mogelijk. Daarom tonen we in de onderstaande grafiek alleen het jaar 2019, dat nu het «jaar nul» van de nieuwe statistieken van de gerechtelijke onderzoeken zal zijn.

Nieuwe onderzoeken geopend in 2019, aantal dossiers per types onderzoek

Strafuitvoeringsrechtbanken

De strafuitvoeringsrechtbank geeft beslissingen:

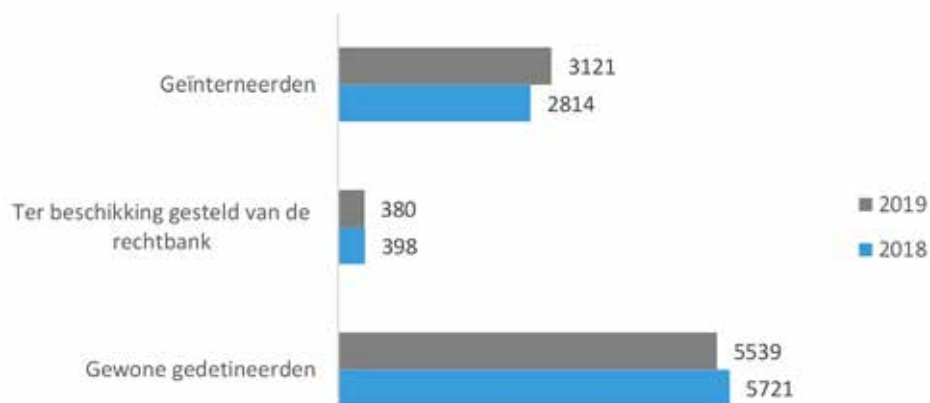
- › betreffende de modaliteiten van uitvoering van gevangenisstraffen van meer dan drie jaar;
- › over de modaliteiten van de opsluiting van of het toezicht op personen die door een strafrechtbank in internering zijn geplaatst;
- › over de modaliteiten van de gevangenhouding van of het toezicht op gedetineerden die ter beschikking worden gesteld van de strafuitvoeringsrechtbank na het uitzitten van de aan hen opgelegde gevangenisstraf.

Elk strafuitvoeringsdossier heeft betrekking op :

- › een persoon die overeenkomt met een van de drie soorten vrijheidsberovende personen ;
- › een modaliteit van uitvoering van de vrijheidsberoving die van toepassing is op dit type persoon.

Tussen 2018 en 2019 blijft het aantal nieuwe dossiers globaal gezien constant (+1 % stijging). Als we de cijfers per type dossier vergelijken, zien we dat het aantal 'gewone gevangenen'-dossiers iets afneemt (-182 dossiers tussen 2018 en 2019, d.w.z. -3 %), terwijl het aantal 'geïnterneerde'-dossiers toeneemt (+307 dossiers, d.w.z. +11 %). Het aantal 'ter beschikking gestelde'-dossiers blijft stabiel.

Aantal nieuwe modaliteitendossiers geopend in de loop van het jaar per type dossier

Arbeidshoven

Over de volledige periode werden jaarlijks gemiddeld 4 318 nieuwe zaken ingeleid. Het aantal hangende zaken is stabiel tussen 2015-2017 en zet een daling in vanaf 2018. In het algemeen worden er jaarlijks ongeveer evenveel zaken afgehandeld als er nieuwe worden ingeleid, behalve in 2017 en 2019 (er werden iets meer zaken afgehandeld dan ingeleid).

Onderstaande tabel geeft de cijfers van het aantal hangende zaken (aan het begin en op het eind van het jaar), nieuwe zaken, input, output, de gemiddelde duurtijd van de afgehandelde zaken (in dagen; afgesloten door een eindarrest) en de verhouding tussen de output en het aantal nieuwe zaken (%). Wat betreft de nieuwe zaken zien we dat het aantal jaarlijks daalt. In 2015 zijn er meer nieuwe zaken dan afgehandelde zaken. Bijgevolg stijgt het aantal zaken hangend op het einde van het jaar licht. Vanaf 2016 kunnen we spreken van een ommekeer: er zijn meer afgehandelde dan nieuwe zaken, met een daling in het aantal zaken hangend op het einde van het jaar. Tot slot stijgt de gemiddelde duurtijd lichtjes van jaar tot jaar.

Arbeidshoven: algemene statistieken					
	2015	2016	2017	2018	2019
Hangend 01/01	6.404	6.463	6.428	6.238	6.203
Nieuw	4.807	4.534	4.292	4.131	3.827
Input	11.211	10.997	10.720	10.369	10.030
Output	4.748	4.574	4.474	4.166	3.961
Gemiddelde duur eindarresten	442	447	451	476	480
Hangend 31/12	6.463	6.423	6.246	6.203	6.069
Output/Nieuw (%)	99 %	101 %	104 %	101 %	104 %

Hoven van beroep

Burgerlijk

Onderstaande tabel geeft de cijfers van het aantal hangende zaken (aan het begin en op het eind van het jaar), nieuwe zaken, input, output, de gemiddelde duurtijd van de afgehandelde zaken (in dagen; afgesloten door een eindarrest) en de proportie van de output op het aantal nieuwe zaken (in %). Het aantal nieuwe zaken duikt naar beneden in 2016 (-8 % ten opzichte van 2015). Deze dalende trend, al is ze minder afgetekend, zet zich verder tot in 2019. Het aantal afgesloten zaken kent eveneens een dalende evolutie van jaar tot jaar. Globaal gezien daalt het aantal hangende zaken op het einde van het jaar sinds 2015 (-7 132 zaken in 2019 in vergelijking met 2015¹⁸, of -19 %) door een stijging van de verhouding 'output/nieuw'. Tot slot fluctueert de gemiddelde duurtijd van de zaken die door een eindarrest zijn afgesloten elk jaar met een gemiddelde duurtijd van 658 dagen over de volledige periode.

Hoven van beroep (burgerlijk): algemene statistieken					
	2015	2016	2017	2018	2019
Hangend 01/01	37 787	36 981	35 237	33 039	32 344
Nieuw	17 213	15 895	15 118	15 651	14 600
Input	55 000	52 876	50 355	48 690	46 944
Output	18 019	17 661	17 356	16 346	16 289
Gemiddelde duur eindarresten	660	653	675	648	655
Hangend 31/12	36 981	35 215	32 999	32 344	30 655
Output/Nieuw (%)	105 %	111 %	115 %	104 %	112 %

18 Verschil tussen het aantal hangende zaken op 01/01/2015 en op 31/12/2019.

Strafrechtelijk

Vanaf 2017 wordt het aantal zaken die voor de correctionele kamers zijn gebracht groter dan het aantal afgesloten zaken. Het aantal hangende zaken neemt dus van jaar tot jaar toe. De 'output/nieuw'-verhouding, die in 2015 en 2016 positief is, daalt dan sterk tot ongeveer 93 % in de volgende jaren.

Voor de kamer van inbeschuldigingstelling (KI), neemt het aantal hangende zaken eveneens van jaar tot jaar toe. De verhouding 'output/nieuw' (alleen in evenwicht voor het jaar 2018) schommelt iets onder de 100 %.

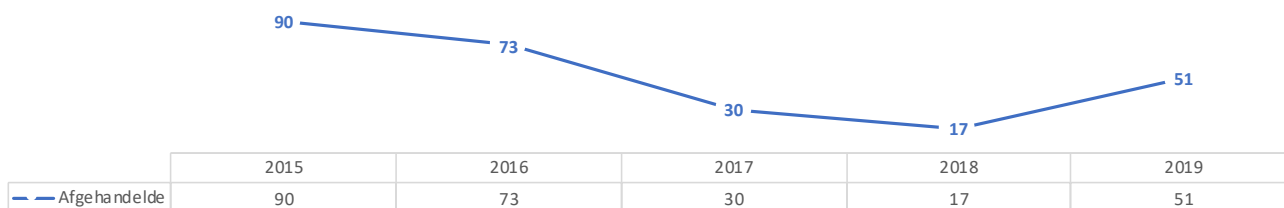
Als we naar de totalen kijken (alle categorieën), valt dezelfde trend op. Het aantal hangende zaken neemt toe van 2017 tot 2019. Het aantal nieuwe zaken is inderdaad hoger dan het aantal afgesloten zaken. De output neemt in 2019 aanzienlijk toe, maar het aantal nieuwe zaken stijgt ook. De kloof tussen de twee verkleint dus niet.

Hoven van beroep - strafzaken : algemene statistieken					
	2015	2016	2017	2018	2019
Hangend 01/01	7238	7154	7386	8116	8782
Nieuw	17896	17580	18101	17947	18991
Input	25134	24734	25487	26063	27773
Output	17980	17348	17371	17281	18332
Hangend 31/12	7154	7386	8116	8782	9441
Output/Nieuw (%)	100%	99%	96%	96%	97%

Hoven van Assisen

Van 2015 tot 2018 is er een gestage daling van het aantal behandelde zaken (met een sterke daling tussen 2016 en 2017). Dat cijfer begint evenwel terug te stijgen in 2019. De aanvankelijke vastgestelde daling houdt verband met de hervorming van het hof van assisen (Potpourri II-wet, in werking getreden op 1 maart 2016) die kaderde in een alsmaar sterkere tendens om zaken te correctionaliseren. Het Grondwettelijk Hof heeft die hervorming eind 2017 echter vernietigd, wat verklaart waarom het aantal behandelde zaken in 2019 opnieuw is toegenomen.

Hoven van assisen - afgehandelde zaken

Veroordelingen

Inleiding

De hierna weergegeven veroordelingsstatistieken betreffen de individuele veroordelingen geregistreerd in het centraal strafregister, dat wil zeggen de veroordelingen die niet meer vatbaar zijn voor hoger beroep of verzet binnen de gewone termijnen. Enkel de veroordelingen van natuurlijke personen worden vermeld, niet die van rechtspersonen.

De statistieken werden opgesteld op basis van de situatie van de gegevensbank van het strafregister (extractie) van 30 maart 2020.

Gelet op de verzendingstermijnen van bepaalde veroordelingsuittreksels tussen de rechtscolleges en het strafregister kan het jaar 2019 niet als volledig worden beschouwd. De statistieken van 2019 worden ter informatie weergegeven en worden over het algemeen niet geanalyseerd.

Aangezien het aantal geregistreeerde veroordelingen voor 2015 abnormaal laag was in vergelijking met de activiteit van bepaalde rechtscolleges, werden de gegevens met betrekking tot die rechtscolleges daarenboven niet opgenomen in deze publicatie.

Na een weergave van het aantal veroordelingen per type rechtscollege vermelden de tabellen en grafieken de opgelegde straffen die in kracht van gewijsde zijn gegaan en dus uitvoerbaar zijn.

Sommige straffen gaan gepaard met uitstel. Dat kan gaan over de volledig straf of een deel van de straf; het is niet mogelijk om dat te bepalen.

Eenzelfde veroordeling kan verschillende hoofdstraffen en bijkomende straffen op eenzelfde bulletin omvatten. Het aantal straffen overschrijdt dan ook het aantal veroordelingsbulletins.

Veroordelingen per rechtscollege

Veroordelingen per rechtscollege				
	2016	2017	2018	2019 (onvolledig)
Hof van assisen	76	37	15	49
Hof van beroep	3.769	3.749	3.485	3.584
Correctionele rechtbank	34.333	34.739	34.118	31.969
Politie rechtbank	208.518	199.942	191.798	143.968
Totaal	246.696	238.467	229.416	179.570

Het totale aantal individuele veroordelingen is met meer dan 15 000 eenheden gedaald tussen 2016 en 2018. Deze tendens is vooral opvallend op het niveau van de politierechtbanken. Het aantal veroordelingen uitgesproken door de correctionele rechtbanken in eerste instantie (of in politieberoep) is stabiel gebleven met iets meer dan 34 000 eenheden. Er is ook een lichte daling van de veroordelingen vanwege de hoven van beroep in 2018.

De veroordelingen uitgesproken door de hoven van assisen zijn schaars geworden tussen 2016 en 2018, ten gevolge van de inwerkingtreding van een hervorming in maart 2016, waardoor de correctionele rechtscolleges kennis konden nemen van alle misdaden, zelfs de zwaarste, terwijl deze laatste tot dan onder de exclusieve bevoegdheid van het hof van assisen vielen. Deze hervorming werd vernietigd door een arrest van het Grondwettelijk Hof van 21 december 2017 (met ingang vanaf 13 januari 2018). Gelet op de complexiteit van de organisatie van de assisenjury's en de duur van de debatten hebben in 2018 slechts weinig processen geleid tot veroordelingen.

Politiegevangenisstraffen en correctionele gevangenisstraffen met een maximumduur van 5 jaar

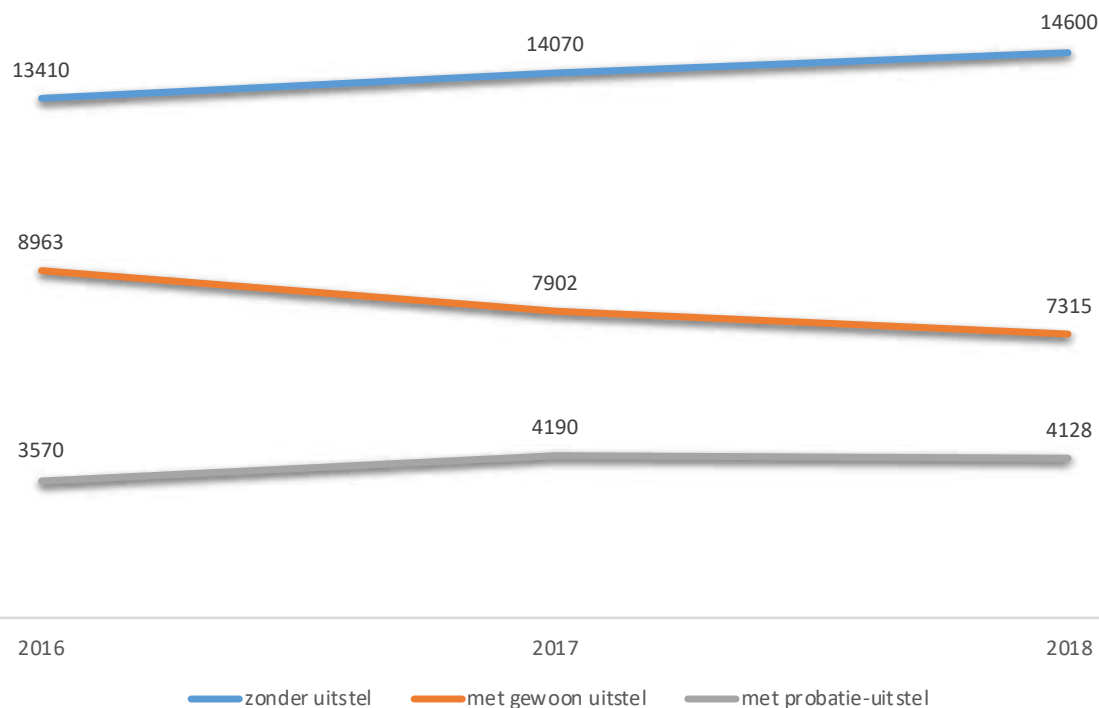
Politiegevangenisstraffen en correctionele gevangenisstraffen met een maximumduur van 5 jaar					
Strafduur	Effectief/uitstel	2016	2017	2018	2019 (onvolledig)
1 tot 7 dagen	Effectief	3	6	6	2
	Gewoon uitstel	1	1	4	2
	Probatie-uitstel	-	-	-	-
	Subtotaal	4	7	10	4
8 dagen tot 1 maand	Effectief	973	935	867	714
	Gewoon uitstel	444	371	340	242
	Probatie-uitstel	43	62	45	31
	Subtotaal	1.460	1.368	1.252	987
Meer dan 1 maand tot 3 maanden	Effectief	2.338	2.391	2.403	2.223
	Gewoon uitstel	1.255	1.053	980	920
	Probatie-uitstel	167	180	179	187
	Subtotaal	3.760	3.624	3.562	3.330
Meer dan 3 maanden tot 6 maanden	Effectief	3.192	3.293	3.335	2.916
	Gewoon uitstel	2.006	1.696	1.537	1.247
	Probatie-uitstel	597	608	520	572
	Subtotaal	5.795	5.597	5.392	4.735
Meer dan 6 maanden tot 1 jaar	Effectief	3.414	3.587	3.671	3.428
	Gewoon uitstel	2.471	2.302	2.074	1.865
	Probatie-uitstel	1.264	1.419	1.381	1.348
	Subtotaal	7.149	7.308	7.126	6.641
Meer dan 1 jaar tot 3 jaar	Effectief	2.840	3.131	3.509	3.481
	Gewoon uitstel	2.364	2.145	2.023	1.948
	Probatie-uitstel	1.209	1.538	1.611	1.737
	Subtotaal	6.413	6.814	7.143	7.166
Meer dan 3 jaar tot 5 jaar	Effectief	650	727	809	796
	Gewoon uitstel	422	334	357	336
	Probatie-uitstel	290	383	392	408
	Subtotaal	1.362	1.444	1.558	1.540
Totaal		25.943	26.162	26.043	24.403

Over het geheel genomen is het aantal correctionele gevangenisstraffen tot 5 jaar stabiel, rond 26 000 straffen. De politiegevangenisstraf (tot 7 dagen) is in de praktijk bijna verdwenen.

Er wordt evenwel een daling waargenomen van de straffen tot 6 maanden gevangenisstraf. Deze tendens resulteert in een daling van het aantal straffen die gepaard gaan met uitstel, meer bepaald het gewoon uitstel (zonder probatievoorwaarde). Het aantal effectieve straffen blijft hetzelfde en neemt zelfs toe zodra het om meer dan drie maanden gevangenisstraf gaat.

Hoewel het minder vaak voorkomt, blijven de rechters gebruik maken van de optie om de straf gepaard te laten gaan met een probatie-uitstel. De praktijk ontwikkelt zich hetzelfde voor de straffen van meer dan 1 jaar tot 5 jaar.

Gevangenisstraffen tot 5 jaar, effectief of met uitstel (2016-2018)

Gevangenisstraffen met een duur van meer dan 5 jaar

Gevangenisstraffen met een duur van meer dan 5 jaar				
Strafduur	2016	2017	2018	2019 (onvolledig)
Meer dan 5 jaar tot 10 jaar	255	329	303	326
Meer dan 10 jaar tot 15 jaar	43	57	50	41
Meer dan 15 jaar tot 20 jaar	29	34	40	24
Meer dan 20 jaar tot 30 jaar	35	28	27	31
Levenslang	15	11	8	8
Totaal	377	459	428	430

Er zijn veel minder gevangenisstraffen van meer dan 5 jaar dan gevangenisstraffen tot 5 jaar. Dat is des te meer het geval voor gevangenisstraffen van meer dan 10 jaar

De straffen van levenslange hechtenis of opsluiting zijn met de helft gedaald tussen 2016 en 2018, een rechtstreeks gevolg van de weinige verwijzingen naar de hoven van assisen, die de enige rechtscollleges zijn die deze straffen mogen uitspreken.

Strafrechtelijke geldboeten

Tegenover de 26 000 vrijheidsstraffen die jaarlijks worden uitgesproken zijn er tienmaal meer strafrechtelijke geldboeten. Zij kunnen als hoofdstraf worden uitgesproken maar ook aan vrijheidsstraffen worden toegevoegd.

Net als sommige vrijheidsstraffen kunnen zij soms gepaard gaan met een uitstel voor de volledige straf of een deel van de straf, waarbij het uitstel al dan niet is onderworpen aan de inachtneming van de probatievoorwaarden (indien niet is het gewoon uitstel).

Uitgesproken strafrechtelijke geldboeten, volgens de toekenning van een uitstel

Uitgesproken strafrechtelijke geldboeten, volgens de toekenning van een uitstel								
Strafrechtelijk geldboeten	2016		2017		2018		2019 (onvolledig)	
Effectief	196.799	69%	190.334	69%	180.259	68%	132.047	64%
Gewoon uitstel	86.641	30%	81.382	30%	81.118	31%	71.292	34%
Probatie-uitstel	2.979	1%	3.710	1%	4.089	2%	4.109	2%
Totaal	286.419	100%	275.426	100%	265.466	100%	207.448	100%

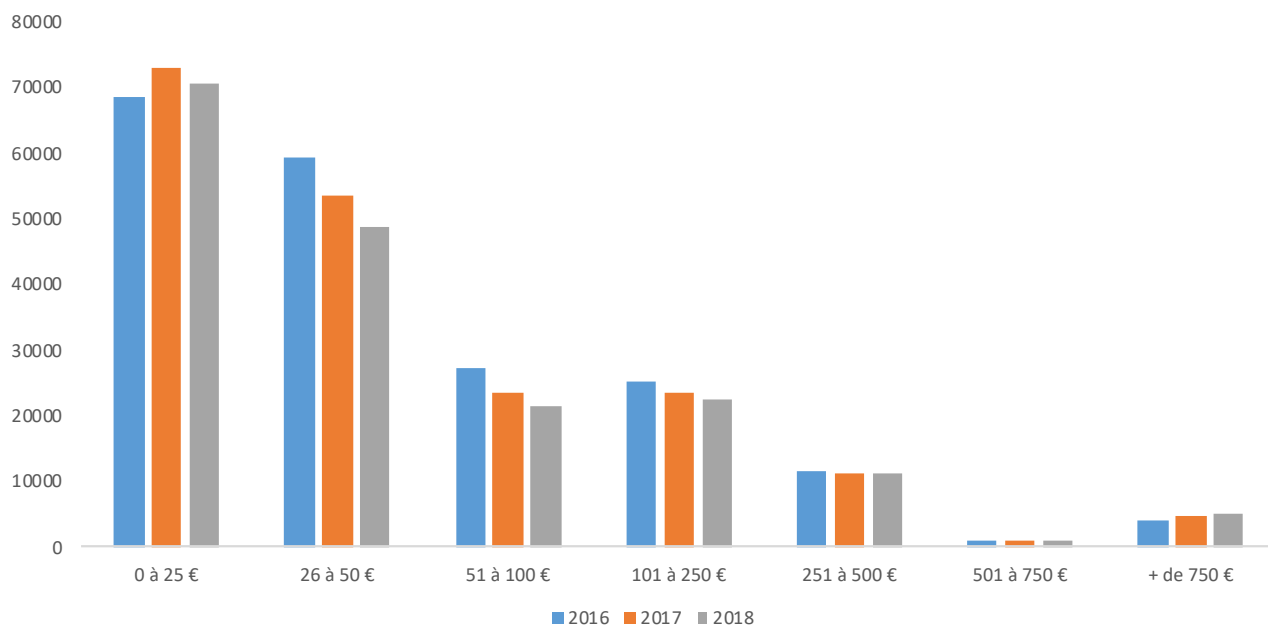
Van 2016 tot 2018 is het aantal uitgesproken geldboeten gedaald met ongeveer 20 000. Deze daling betrof voor drie vierden effectieve straffen en voor een vierde straffen met gewoon uitstel. Het aantal geldboeten met probatie-uitstel is duidelijk gestegen (+ 1 000 ongeveer). Toch blijft het deel met probatie-uitstel zeer klein (2 %) tegen ongeveer 70 % effectieve geldboeten en 30 % geldboeten met gewoon uitstel.

Bedrag van de uitgesproken strafrechtelijke geldboeten

Het bedrag van de uitgesproken strafrechtelijke geldboeten, zoals hieronder vermeld, is onderworpen aan de indexering door het systeem van de opdecimen om het werkelijke te betalen bedrag te bekomen. In 2016 bedroeg de vermenigvuldigingscoëfficiënt 6 en sinds 1 januari 2017 is de coëfficiënt 8.

Bedrag van de uitgesproken strafrechtelijke geldboeten					
Bedrag	Effectief/uitstel	2016	2017	2018	2019 (onvolledig)
0 tot 25 euro	Effectief	68.390	72.931	70.484	48.385
	Gewoon uitstel	9.915	10.185	9.816	7.966
	Probatie-uitstel	28	37	38	44
	Subtotaal	78.333	83.153	80.338	56.395
26 tot 50 euro	Effectief	59.239	53.481	48.778	35.625
	Gewoon uitstel	16.294	15.592	16.145	13.566
	Probatie-uitstel	267	308	389	415
	Subtotaal	75.800	69.381	65.312	49.606
51 tot 100 euro	Effectief	27.351	23.407	21.474	17.687
	Gewoon uitstel	15.054	12.310	12.413	10.623
	Probatie-uitstel	453	616	696	782
	Subtotaal	42.858	36.333	34.583	29.092
101 tot 250 euro	Effectief	25.091	23.420	22.514	16.604
	Gewoon uitstel	31.410	29.275	28.386	25.936
	Probatie-uitstel	802	1.094	1.238	1.166
	Subtotaal	57.303	53.789	52.138	43.706
251 tot 500 euro	Effectief	11.666	11.363	11.113	8.464
	Gewoon uitstel	9.781	9.717	10.211	9.260
	Probatie-uitstel	531	663	696	668
	Subtotaal	21.978	21.743	22.020	18.392
501 tot 750 euro	Effectief	843	926	952	739
	Gewoon uitstel	589	561	498	546
	Probatie-uitstel	53	67	80	67
	Subtotaal	1.485	1.554	1.530	1.352
Meer dan 750 euro	Effectief	4.219	4.806	4.944	4.543
	Gewoon uitstel	3.598	3.742	3.649	3.395
	Probatie-uitstel	845	925	952	967
	Subtotaal	8.662	9.473	9.545	8.905
Totaal		286.419	275.426	265.466	207.448

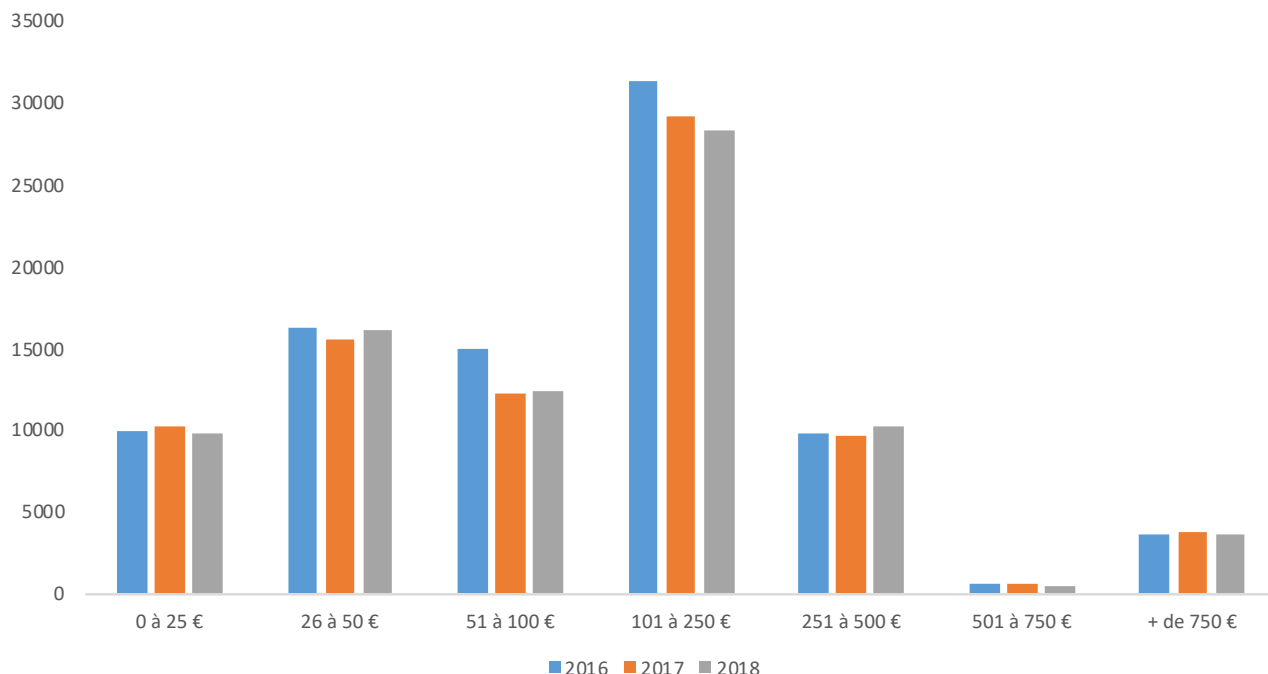
Bedrag van de effectieve strafrechtelijk geldboeten

Het merendeel van de effectieve geldboeten wordt uitgesproken voor een bedrag dat €50 niet overschrijdt (te vermenigvuldigen met de coëfficiënt van de opdecimen). Het aantal politiegeldboeten (minder dan €26) is stabiel gebleven rond 70 000 eenheden.

Het aantal effectieve geldboeten van €26 tot €500 is sterk gedaald wat de boeten tot €50 betreft, en is steeds minder sterk gedaald tot €500. De effectieve geldboeten van meer dan €750 zijn in vergelijking zeldzaam, maar nemen toe. In 2018 werden er 5 000 geteld.

Bedrag van de geldboeten met gewoon uitstel

De vaakst voorkomende geldboeten met (volledig of gedeeltelijk) gewoon uitstel bedragen meer dan €100 tot €250, duidelijk hoger dan de effectieve geldboeten die het vaakst worden uitgesproken. Hun aantal is van 2016 tot 2018 met ongeveer 3 000 eenheden gedaald, net als de boeten van €51 tot €100 tussen 2016 en 2017. Voor de straffen met andere bedragen is de situatie stabiel gebleven.

Wat de geldboeten met probatie-uitstel betreft, is de vastgestelde toename algemeen en gaat het over alle categorieën van geldboeten.

Verval van recht tot sturen en alcoholslot

Verval van recht tot sturen en alcoholslot				
	2016	2017	2018	2019 (onvolledig)
Verval van het recht tot sturen	124.479	115.558	117.082	100.070
- waarvan met uitstel	15.636	15.544	15.122	14.351
Alcoholslot	24	20	60	1.509

Elk jaar spreken de rechtbanken ongeveer 120 000 vervallenverklaringen van het recht tot sturen uit in verkeerszaken. Na een stevige daling met ongeveer 10 000 vervallenverklaringen in 2017 is het gebruik van die straf gelijk gebleven in 2018. Uitstel wordt zeer weinig toegekend; het gaat om minder dan 10 % van de vervallenverklaringen in 2018.

Tot 2018 werd de straf inzake de plaatsing van een alcoholslot slechts zelden uitgesproken. Naar aanleiding van de wetwijziging (inwerkingtreding op 1 juli 2018) die dit instrument verplicht in bepaalde gevallen van dronkenschap, is het een volledig afzonderlijke straf geworden in het strafrechtelijk arsenaal met meer dan 1 500 definitieve veroordelingen (cijfers zijn nog onvolledig) in 2019.

(Autonome) werkstraffen, probatiestrafen en elektronisch toezicht

(Autonome) werkstraffen, probatiestrafen en elektronisch toezicht				
	2016	2017	2018	2019 (incompleet)
Werkstraf	10.582	9.890	10.010	10.155
- waarvan met uitstel	732	54	15	20
Probatie	149	496	720	605
Elektronisch toezicht	12	38	51	41

De werkstraf behoudt een belangrijke plaats in de waaier aan hoofdstraffen waarvan de strafgerechten gebruik maken. Binnen het gedeelde toepassingsgebied worden er jaarlijks immers ongeveer 10 000 werkstraffen uitgesproken, tegenover 26 000 vrijheidsstraffen van maximaal vijf jaar. Hoewel het aantal ervan in 2017 met 700 eenheden was gedaald, werd in 2018 opnieuw de kaap van 10 000 bereikt. Er moet bovendien worden opgemerkt dat de toekenning van een uitstel voor die werkstraffen bijna helemaal is verdwenen, wat hun effectiviteit versterkt.

De autonome probatiestrafen en het elektronisch toezicht zijn op 1 mei 2016 in werking getreden. De autonome probatie evolueert gematigd met meer dan 700 uitgesproken straffen in 2018 binnen een context waarin het probatie-uitstel voor gevangenisstraffen en geldboeten dezelfde tendens aantoonde (zie supra). De omvang van het elektronisch toezicht blijft beperkt, met een vijftigtal uitgesproken straffen in hetzelfde jaar.

Andere straffen

Andere straffen				
	2016	2017	2018	2019 (incompleet)
Eenvoudige schuldigverklaring	439	332	304	254
Fiscale geldboete	174	138	166	91
De minnelijke schikking in strafzaken op grond van artikel 216bis, § 2, en 216ter, § 6, Wetboek van Strafvordering	-	-	11	7
Verbeurdverklaring	7.987	8.287	9.475	9.814
Verbeurdverklaring en vernietiging	165	98	72	75
Terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank	32	40	62	64

Onder de andere straffen wordt er steeds vaker tot verbeurdverklaring beslist met bijna 10 000 veroordelingen in 2019.

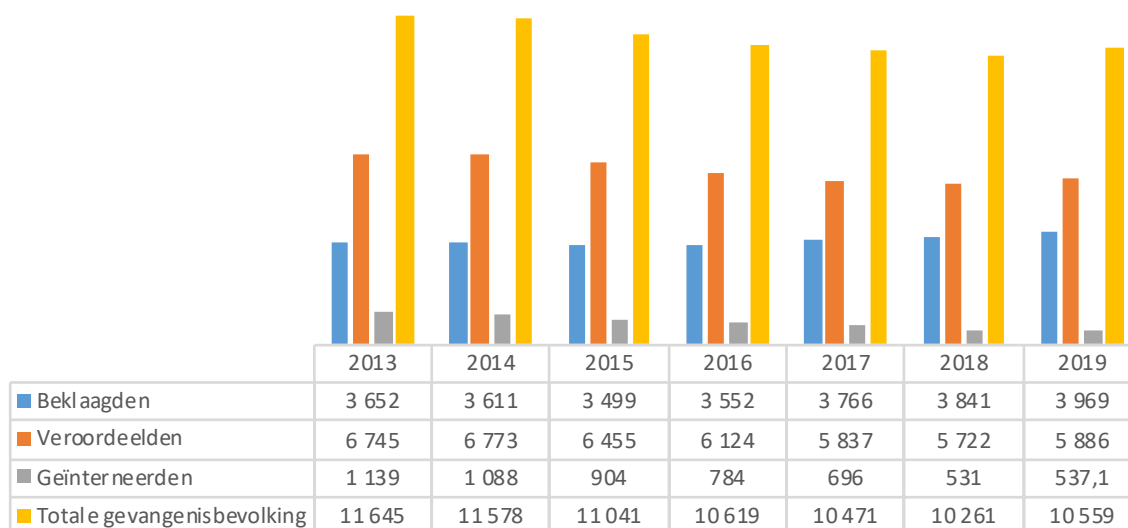
De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank wordt voorbehouden aan de zwaarste veroordelingen en zeer weinig gebruikt. De toepassing ervan is tussen 2016 en 2019 evenwel verdubbeld.

Penitentiaire Inrichtingen

Gevangenisbevolking

Over de jaren 2013-2018 kent de gevangenisbevolking een dalende trend, om in 2019 opnieuw licht toe te nemen. In 2019 verblijven er gemiddeld 10 559 gevangenen in de Belgische inrichtingen ten aanzien van 10 261 gevangenen in 2018 (Tabel 1 en Grafiek 1).

Totale gevangenisbevolking en per categorie van gedetineerden 2013-2019

De proportionele stijging laat zich voelen onder de beklaagdenpopulatie. In 2018 is 37,43 % voorlopig gehecht ten aanzien van 37,59 % in 2019 (Tabel 2).

Het elektronisch toezicht als strafuitvoeringsmodaliteit en als manier om de voorlopige hechtenis buiten de gevangenis te ondergaan, blijft over de jaren heen toenemen (Tabel 1).

Totale gevangenisbevolking per categorie 2013-2019 (jaarlijkse gemiddelden): absolute cijfers						
Jaar	Beklaagden	Veroordeelden	Geïnterneerden	Andere	Totaal	Elektr. toezicht
2013	3.652	6.745	1.139	109	11.645	1.338
2014	3.611	6.773	1.088	107	11.578	1.783
2015	3.499	6.455	904	183	11.041	1.887
2016	3.552	6.124	784	159	10.619	1.601
2017	3.766	5.837	696	173	10.471	1.740
2018	3.840,6	5.722,4	530,6	167,1	10.260,6	1.757,9
2019	3.969,0	5.885,5	537,1	167,7	10.559,3	1.912,3

Totale gevangenispopulatie per categorie 2013-2019: %					
Jaar	Beklaagden	Veroordeelden	Geïnterneerden	Andere	Totaal
2013	31,36%	57,92%	9,78%	0,94%	100,00%
2014	31,19%	58,50%	9,40%	0,92%	100,00%
2015	31,69%	58,46%	8,19%	1,66%	100,00%
2016	33,45%	57,67%	7,38%	1,50%	100,00%
2017	35,97%	55,74%	6,65%	1,65%	100,00%
2018	37,43%	55,76%	5,17%	1,63%	100,00%
2019	37,59%	55,73%	5,09%	1,59%	100,00%

Opsluitingen

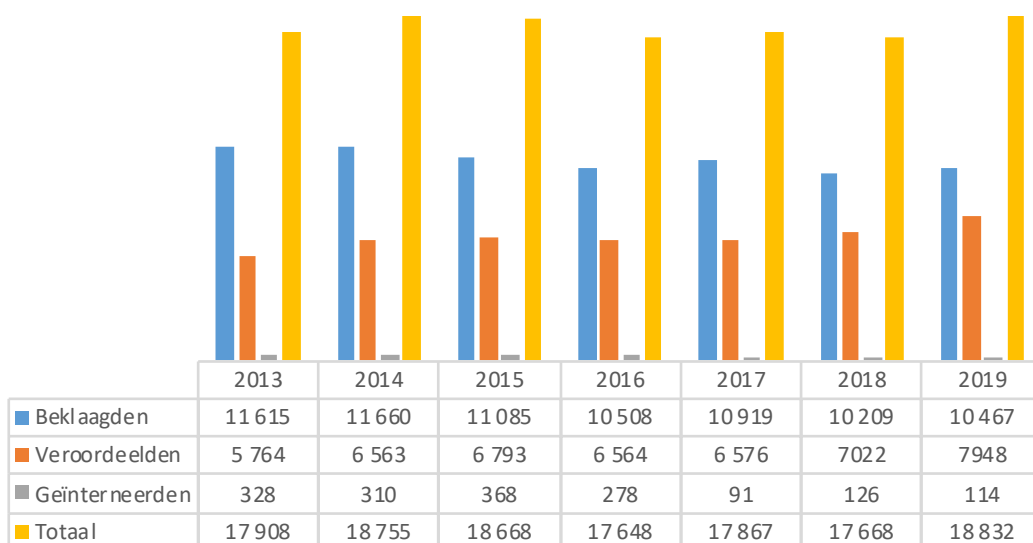
In de jaren 2013-2018 situeert het aantal opsluitingen zich tussen 17 648 (2016) en 18 755 (2014). Met 18 832 opsluitingen in 2019 wordt een opmerkelijke stijging van ruim 6 % ten aanzien van 2018 waargenomen. Dit komt vooral door een stijging van het aantal veroordeelden.

Ondanks er ook een lichte stijging is van het aantal beklagden in 2019 ten aanzien van 2018, kent het aantal opsluitingen van beklagden toch een dalende trend over de jaren heen. Of de toepassing van het elektronisch toezicht, in kader van de wet op de voorlopige hechtenis, hier een bepalende rol speelt, zullen toekomstige cijfers moeten uitwijzen.

Het aantal opsluitingen van geïnterneerden in de penitentiaire inrichtingen kent geen grote uitschieters meer en bevindt zich de laatste jaren rond de honderd.

Opsluitingen 2013-2019: absolute cijfers						
Jaar	Beklaagden	Veroordeelden	Geïnterneerden	Andere	Onbekend	Totaal
2013	11.615	5.764	328	201	-	17.908
2014	11.660	6.563	310	170	52	18.755
2015	11.085	6.793	368	180	241	18.668
2016	10.508	6.564	278	197	101	17.648
2017	10.919	6.576	91	281	-	17.867
2018	10.209	7022	126	309	2	17.668
2019	10.467	7948	114	302	1	18.832

Evolutie van het aantal opsluitingen per categorie van gedetineerden 2013-2019

Invrijheidstellingen

Onderstaande tabel toont dat de dalende trend van invrijheidstellingen, die is ingezet in 2015, zich blijft voortzetten.

De invrijheidstelling van beklaagden (voorlopige hechtenis) en de invrijheidstelling van veroordeelden waarvan het totaal van de gevangenisstraffen niet meer dan drie jaar bedraagt (de voorlopige invrijheidstelling), zijn samen goed voor ruim 80% van alle invrijheidstellingen uit de gevangenis.

Deze twee wijzen van invrijheidstellingen situeren zich beiden rond de 40 %. In 2018 en in 2019 zien we dat voor de eerste maal de voorlopige invrijheidstelling (43 %) de bovenhand krijgt op de invrijheidstelling van beklaagden (41 %).

De voorwaardelijke invrijheidstelling is goed voor zo'n 4 % over de jaren 2013-2019 heen en vertoont een lichte stijgende trend.

De definitieve invrijheidstelling van veroordeelden en geïnterneerden, in de bovenstaande tabel strafeinde genoemd, situeert zich tussen de 4 % en de 5 % van alle invrijheidstellingen.

De invrijheidstelling op proef van een geïnterneerde persoon schommelt rond de 2-3 % met een stijging in 2015 (3,9 %), en dit ook door de opening van het forensisch psychiatrisch centrum in Gent in november 2014. Het forensisch psychiatrisch centrum in Antwerpen opende zijn deuren in augustus 2017.

De invrijheidstelling van administratief aangehouden vreemdelingen ter beschikking van de Dienst Vreemdelingenzaken, met bevel het grondgebied te verlaten, kent een duidelijke stijging over de jaren 2013-2019. Waar deze invrijheidstellingen in 2013-2014 minder dan 1 % van alle invrijheidstellingen uit de gevangenis uitmaken, zijn ze in 2015-2017 goed voor 1 % en in de periode 2018-2019 bedragen ze 2 % van het totaal aan alle invrijheidstellingen.

Wijze van invrijheidstellingen: 2013-2019								
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Voorlopige hechtenis	N	7.850	8.221	7.884	7.872	7.659	7.182	7.211
	jaar %	44,5%	43,8%	43,5%	43,8%	42,6%	40,6%	41,0%
Voorwaardelijke invrijheidstelling	N	666	717	739	736	739	714	747
	jaar %	3,8%	3,8%	4,1%	4,1%	4,1%	4,0%	4,2%
Voorlopige invrijheidstelling (algemeen)	N	7.289	8.038	7.183	7.122	7.423	7.550	7.635
	jaar %	41,3%	42,8%	39,6%	39,7%	41,2%	42,7%	43,4%
Voorlopige invrijheidstelling (specifiek)	N	366	346	371	447	416	356	276
	jaar %	2,1%	1,8%	2,0%	2,5%	2,3%	2,0%	1,6%
Strafeinde	N	761	791	828	832	812	882	745
	jaar %	4,3%	4,2%	4,6%	4,6%	4,5%	5,0%	4,2%
Geïnterneerden	N	422	437	715	492	470	508	383
	jaar %	2,4%	2,3%	3,9%	2,7%	2,6%	2,9%	2,2%
Vreemdelingen (excl. VLV algemeen)	N	53	50	209	217	260	333	323
	jaar %	0,3%	0,3%	1,2%	1,2%	1,4%	1,9%	1,8%
Andere	N	252	180	198	215	217	223	265
	jaar %	1,4%	1,0%	1,1%	1,2%	1,2%	1,3%	1,5%
Onbekend	N	0	0	304	20	0	6	2
	jaar %	0,0%	0,0%	1,7%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Totaal	N	17.659	18.780	18.127	17.953	17.996	17.694	17.587
	jaar %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Toelichting bij de nadere regels van invrijheidstelling:

(1) Voorlopige hechtenis: opheffing van het aanhoudingsbevel of van het bevel tot medebrenging; voorlopige invrijheidstelling van een beklaagde (eventueel onder voorwaarden), invrijheidstelling na beroep of verzet; verval van het aanhoudingsbevel; invrijheidstelling naar aanleiding van een vrijspraak; invrijheidstelling ingeval de uitgesproken straf de duur van de voorlopige hechtenis niet overstijgt (art. 33 van de wet betreffende de voorlopige hechtenis); invrijheidstelling van een beklaagde met het oog op uitlevering.

(2) Voorwaardelijke invrijheidstelling: voorwaardelijke invrijheidstelling van veroordeelden waarvan het totaal van de gevangenisstraffen meer dan drie jaar bedraagt, toegekend door de Strafvueroeringsrechtbank.

(3) Voorlopige invrijheidstelling (algemeen): voorlopige invrijheidstelling van veroordeelden waarvan het totaal van de gevangenisstraffen niet meer dan drie jaar bedraagt, naargelang van het geval toegekend door de minister van Justitie of door de directeur van de strafinrichting.

(4) Voorlopige invrijheidstelling (specifiek): voorlopige invrijheidstelling van veroordeelden om gezondheidsredenen, om familiale redenen, om professionele redenen, met het oog op collocatie, met het oog op uitlevering, met het oog op verwijdering van het grondgebied, met het oog op genade (fiscale zaken); voorlopige invrijheidstelling na betaling van een voorschot op boeten en gerechtskosten.

(5) Strafeinde: definitieve invrijheidstelling bij het verstrijken van de straf of de veiligheidsmaatregel (geïnterneerden), of na betaling van de boeten en gerechtskosten.

(6) Geïnterneerden: invrijheidstelling op proef van een geïnterneerde persoon uit de psychiatrische afdeling van de gevangenis, beslist door de Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij (KBM) en al dan niet gekoppeld aan voorwaarden. Een voorwaarde kan de opname in een gespecialiseerde instelling zijn (de nieuwe interneringswet trad in werking op 1 oktober 2016).

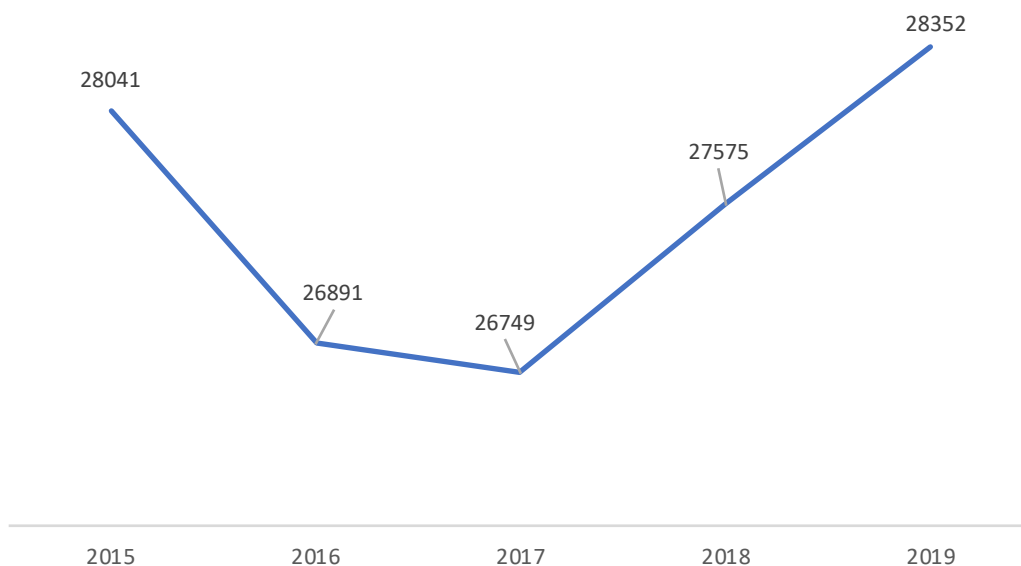
(7) Vreemdelingen (behalve voorlopige invrijheidstelling): invrijheidstelling van administratief aangehouden vreemdelingen ter beschikking van de Dienst Vreemdelingenzaken, met bevel het grondgebied te verlaten, al dan niet met terugleiding naar de grens.

(8) Andere: invrijheidstelling na voorlopige aanhouding van een voorwaardelijke invrijheidgestelde; tijdelijke uitlevering aan een ander land; terugkeer naar het land na tijdelijke uitlevering aan België; overbrenging van een in België veroordeelde en gedetineerde persoon naar een buitenlandse gevangenis; gedetineerde uitgehaald uit de gevangenis en niet teruggebracht; invrijheidstelling op proef van een veroordeelde ter beschikking gesteld van de regering; invrijheidstelling na opheffing door het hof van beroep van de terbeschikkingstelling van de regering; invrijheidstelling van een zuigeling; invrijheidstelling ingevolge intrekking van de uitvoering van de straf of de maatregel.

Vlaamse Justitiehuizen

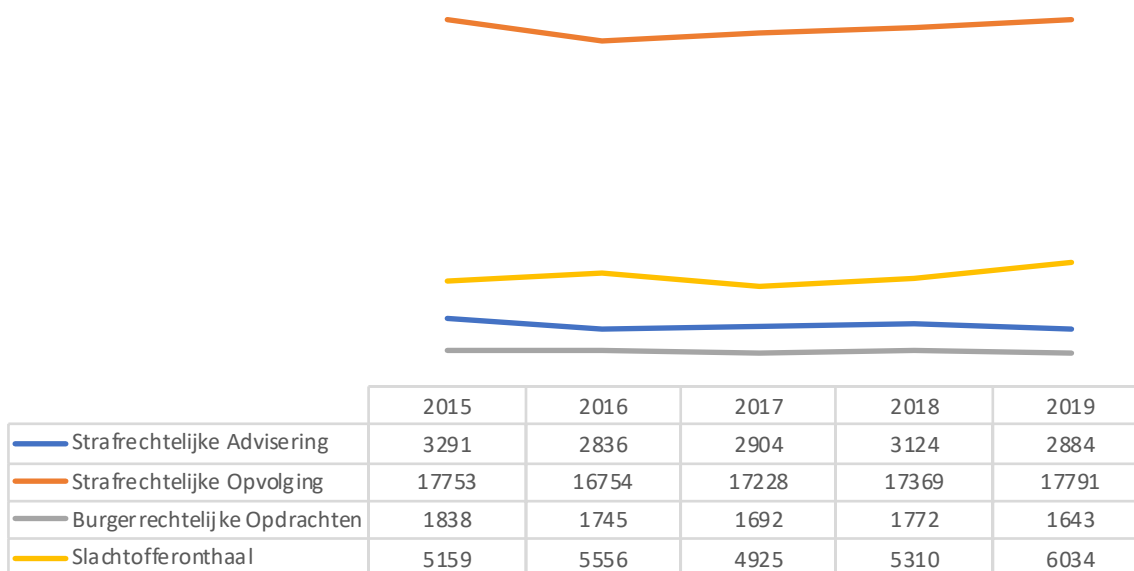
Het totaal aantal nieuwe mandaten bij de Vlaamse Justitiehuizen schommelt tussen 26 749 en 28 352. Sinds 2017 zien we een stijging in het aantal mandaten.

Evolutie totaal aantal nieuwe mandaten

Hieronder worden het overzicht gegeven van de evoluties sinds 2015 voor de enquête-opdrachten, daderbegeleidingsmandaten, burgerrechtelijke opdrachten en de opdrachten van slachtofferonthaal.

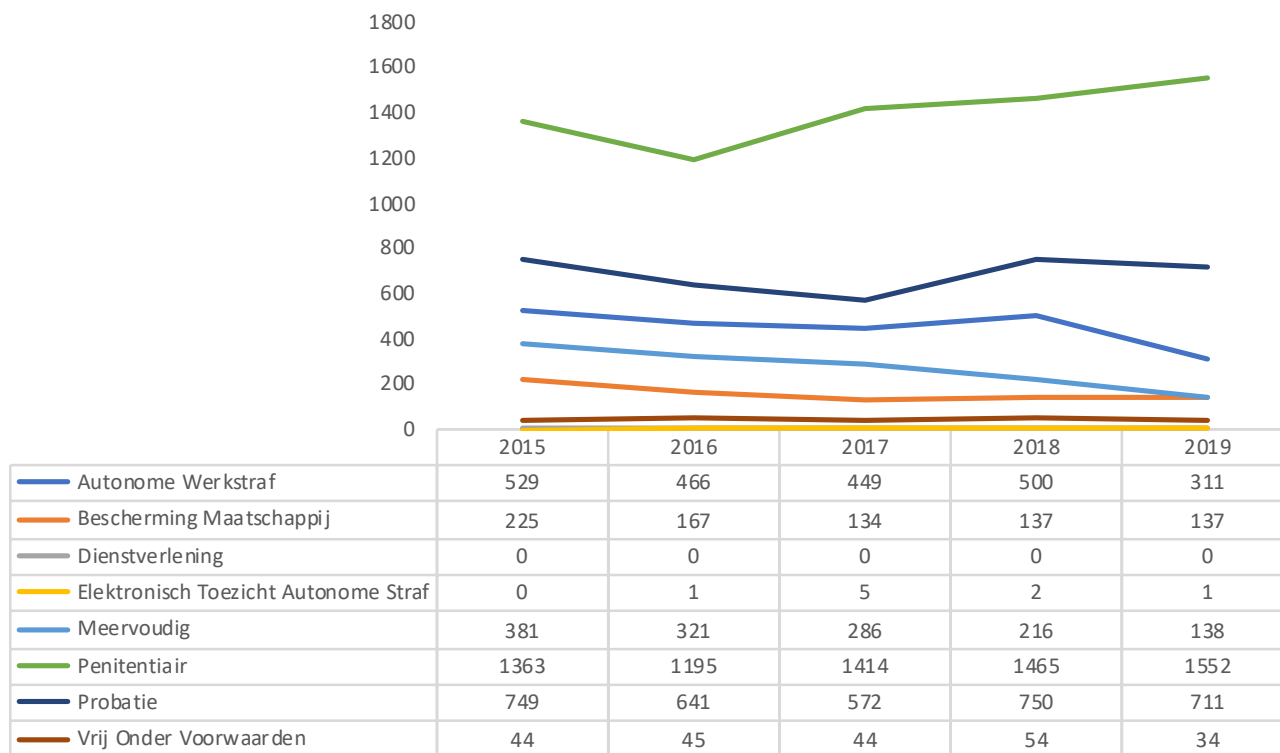
Aantal nieuwe mandaten per jaar

Advies aan magistraten

E is een lichte daling in 2019 ten opzichte van 2018 vast te stellen in de enquête-opdrachten. Nochtans is dit een nuttig instrument voor een rechter om de juiste straf op te leggen en op die manier de kans te verhogen dat de straf tot een goed einde wordt gebracht.

Enquêtes – nieuwe mandaten

De **enquêtes/beknopte voorlichtingsrapporten met het oog op een autonome werkstraf** kenden een licht dalende trend tot 2017. In 2018 was er daarentegen een lichte stijging die zich keert in 2019. Het aantal mandaten behaalt in 2019 het laagste cijfer in de afgelopen 10 jaar.

Ook in het kader van **probatie** is er een dalende trend bij de maatschappelijke enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten. Sinds 2014 bestaat wel de mogelijkheid om een meervoudige enquête aan te vragen, zodat zowel de mogelijkheid tot het uitvoeren van **een werkstraf** als de mogelijkheid tot het opleggen van een probatiemaatregel wordt onderzocht. In het kader van de autonome probatiestraf (sinds 1 mei 2016) is het wettelijk niet mogelijk om vooraf een enquête te vragen, maar zal de justitieassistent bij aanvang van de begeleiding tot een voorstel van concrete voorwaarden komen en deze voorleggen aan de opdrachtgever.

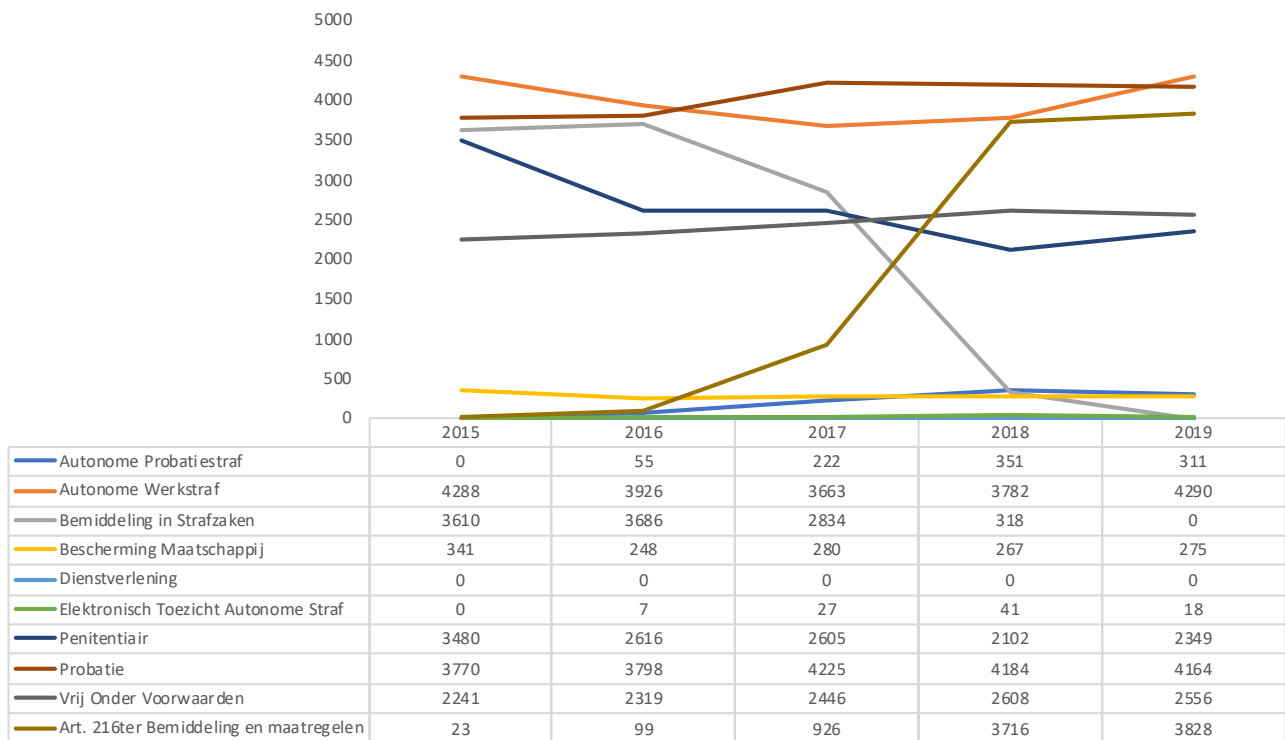
In 2015 daalde het aantal maatschappelijke **enquêtes in het kader van de Vrijheid Onder Voorwaarden** tot 45 aanvragen op jaarbasis. Dit blijft zo voor 2016 en 2017. Na een lichte stijging in 2018, daalt het aantal enquêtes in 2019 nog verder tot 34 aanvragen. Het strikte tijds kader (procedure voorlopige hechtenis) waarbinnen beslissingen dienen genomen te worden door de magistratuur, lijken moeilijk verenigbaar te zijn met de uitvoering van een maatschappelijke enquête.

Er is de laatste jaren een significante daling in het aantal aanvragen van **enquêtes** ter voorbereiding van een **Invrijheidstelling Op Proef (bescherming maatschappij)**. Dit heeft te maken met de gewijzigde wetgeving over de internering die in werking trad in 2016. Deze wet beperkte het toepassingsgebied van de internering, waardoor het aantal interneringen sterk terugloopt, en dus ook de enquêtes. Sinds 2017 blijft het aantal aangevraagde enquêtes stabiel.

Het aantal **enquêtes voor de penitentiaire sector** vertoont een sterk dalende trend tot 2016. Vanaf 2017 is er terug een licht stijgende trend vast te stellen. De oorzaak van deze stijging is niet eenduidig te achterhalen, maar analyse leert dat er vooral meer enquêtes worden aangevraagd over beperkte detentie en voorwaardelijke invrijheidstelling. Het gaat veelal over meervoudige enquêtes, waarbij meerdere opties inzake strafuitvoering onderzocht worden.

Begeleidingsopdrachten

Begeleidingen – nieuwe mandaten

In tegenstelling tot de enquête-opdrachten, gaan de begeleidingsopdrachten - met inbegrip van bemiddeling in strafzaken (bemiddeling en maatregelen sinds 2018) - jaar na jaar in stijgende lijn. Op een dalende knik in 2016 na wordt de stijgende tendens in de nieuwe begeleidingsopdrachten verdergezet in 2017. De daling in 2016 was quasi volledig te wijten aan een significante daling in het aantal aansluitingen van de enkelband, waardoor er ook minder nieuwe mandaten elektronisch toezicht met begeleiding van een justitieassistent waren. Algemeen geldt dat zowel de globale stijging tot 2017 genuanceerd moet worden, gezien ze niet voor alle opdrachten van toepassing is.

Het **elektronisch toezicht als autonome straf** (ETAS) werd toegevoegd aan het straffenarsenaal in 2016. Sinds de mogelijkheid tot toepassing van ETAS wordt er echter geen opmerkelijke stijging vastgesteld, noch bij de begeleiding, noch bij de advisering.

In 2017 bleef het aantal nieuwe mandaten **Bemiddeling In Strafzaken** (BIS) ongeveer stabiel in vergelijking met 2016. De toepassing van deze bemiddelingsmaatregel kende een uitgesproken stijging in 2014 en 2015. Dit valt te verklaren door twee lokale situaties. Allereerst werden in Gent in 2015 de 'Proefzorg-dossiers' ingevoerd binnen het registratiesysteem van de justitiehuisen (SIPAR), wat zorgde voor een bijkomende toename in cijfers. Ten tweede werden in Brussel door het openbaar ministerie in 2015 bijna dubbel zoveel mandaten overgemaakt als in de voorgaande jaren. Dit heeft te maken met de hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en keuzes in het vervolgingsbeleid van het nieuwe parket Halle-Vilvoorde. Meer algemeen kan een wijzigend beleid op parketniveau ook een rol spelen in deze stijging. Sommige fenomenen (bv. verkeerscriminaliteit, ook zonder slachtoffer, of drugsmisdriven) worden meer en meer georiënteerd naar deze procedure, gezien er ook een specifiek aanbod werd gecreëerd (bv. specifieke vormingen, cursussen) om mee aan de slag te gaan.

In de loop van mei 2018 zorgde een **wetswijziging van artikel 216ter Sv ervoor dat de procedure BIS werd gewijzigd in deze van 'bemiddeling en maatregelen' (B&M)**. Dit heeft tevens gezorgd voor een gewijzigde registratie die ook een impact met terugwerkende kracht heeft gehad op de BIS-dossier (een daling van de BIS-dossiers) en de opstart en stijging van de B&M-dossiers verklaart. Het aantal B&M-dossiers kent sinds 2018 verder een normaal verloop.

Het aantal nieuwe begeleidingen inzake **Vrijheid onder voorwaarden** (VOV) stijgt al een aantal jaren op rij. In 2018 waren er 162 dossiers meer dan in 2017 (+ 6,6 %). In 2019 merken we voor het eerst sinds lange tijd een lichte daling in het aantal nieuwe begeleidingen (- 2 %). De stijging van de voorbije jaren past ook in de bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek (E. Maes, e.a. 2014). Daaruit blijkt dat er doorheen de tijd een globale stijging vast te stellen is van personen die voorafgaand aan hun proces aan een beperkende maatregel onderworpen zijn (zoals voorlopige hechtenis, vrijheid onder voorwaarden etcetera). In recent onderzoek werd vastgesteld dat advocaten vaak niet meer om een gewone vrijlating zonder meer (zonder voorwaarden) vragen maar eerder

opteren voor de 'veilige weg' van een VOV. De evoluties verschillen wel naargelang arrondissement, wat te maken kan hebben met de lokale samenwerking tussen het justitiehuis en de rechtbank en een verschillend beleid, etc.

De **autonome werkstraf** (AWS) kende een sterke daling in 2016 die zich ook doorzette in 2017. Vanaf 2018 zien we daarentegen terug een lichte stijging en die nog versterkt wordt in 2019. Hierdoor bereikt het totaal aantal nieuwe mandaten werkstraf in 2019 het op twee na hoogste niveau van de afgelopen 10 jaar. De autonome werkstraf is ondertussen uitgegroeid tot een volwaardige straf waarbij de betrokkenheid van de gemeenschap centraal staat. Kenmerkend is dan ook dat het een straf is die wordt uitgevoerd in de gemeenschap, met betrokkenheid bij, alsook ten bate van de gemeenschap.

De verschillende justitiehuisen hebben –al dan niet met de ondersteuning van gesubsidieerde partners- doorheen de jaren een uitgebreid netwerk uitgebouwd aan werkplaatsen waar een gevarieerd takenpakket mogelijk is. Daarnaast zijn er in verschillende regio's ook gesubsidieerde werkvloeren die toelaten om werkgestraften met een moeilijker profiel te werk te stellen (o.a. weekendwerk, onderliggende problematiek). Eveneens werd er de voorbije jaren vanuit de verschillende justitiehuisen afgestemd met de magistratuur over het verloop van de dossiers. Op basis van deze gegevens is in de meeste regio's een vlotte doorstroming mogelijk van de werkstrafdossiers. De meeste werkstraffen werden ook in 2019 positief afgerond.

Het aantal werkstraffen ligt dan ook opnieuw hoger dan het aantal **probatiebegeleidingen** (wanneer we de autonome probatiestraf buiten beschouwing laten). De laatste drie jaar zijn de cijfers inzake probatiebegeleidingen relatief stabiel.

De sterke stijging die we zien in 2016 kan toegeschreven worden aan de verruiming van het toepassingsgebied voor probatie-uitstel, en de verschuiving in mandaten door de verhoogde drempel voor internering waardoor vaker naar een probatiemaatregel gegrepen wordt. Hierdoor krijgen we bij de justitiële begeleidingen steeds vaker met zwaardere problematieken te maken.

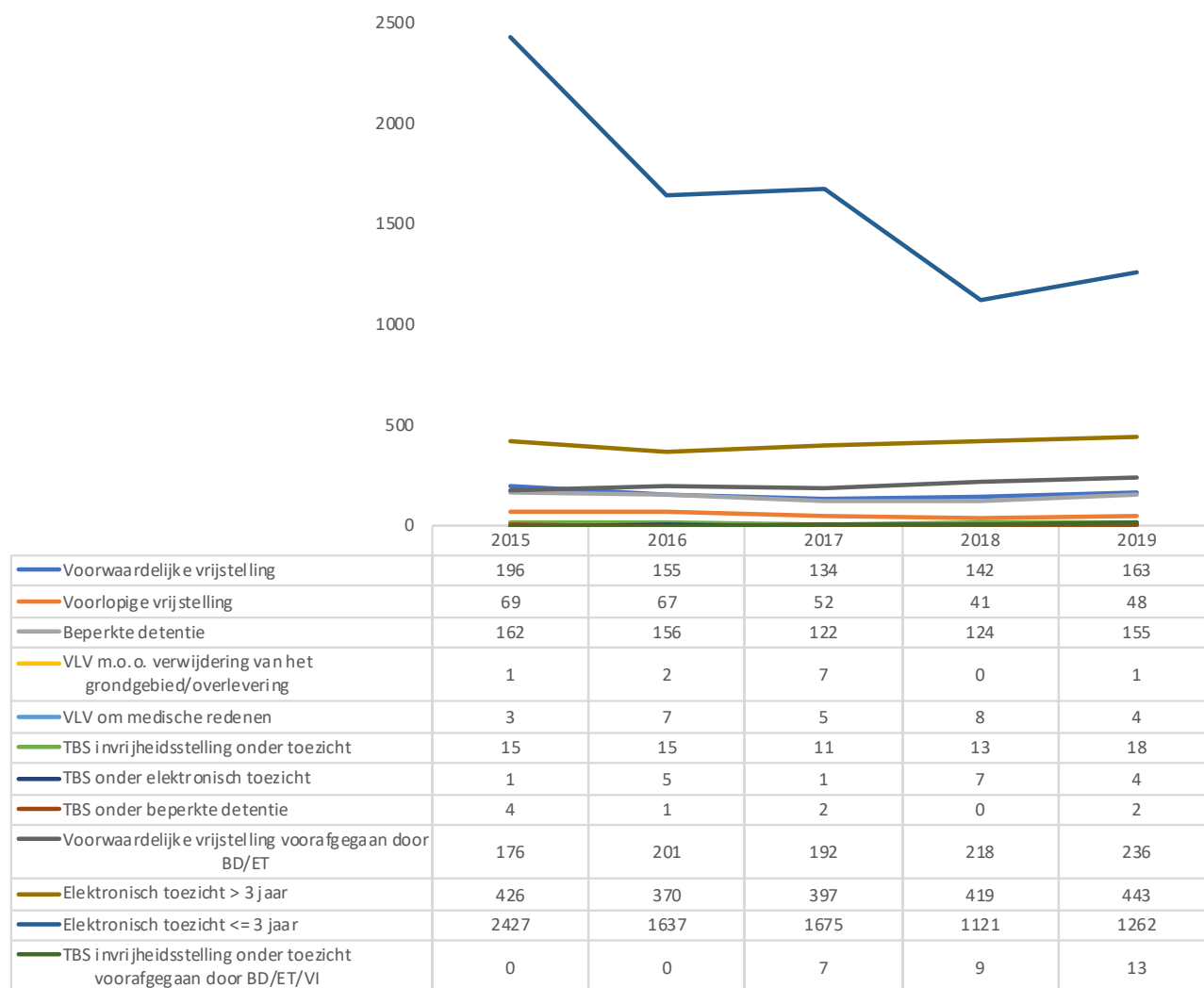
De **penitentiaire sector** omvat hoofdzakelijk de opdrachten over het elektronisch toezicht, de begeleidingen van de Justitiehuisen over de voorwaardelijke invrijheidstelling, de beperkte detentie (vanaf 2007) en de voorlopige invrijheidstelling.

Er werden in 2016 veel minder **geïnterneerden in vrijheid gesteld op proef (IOP)** (248 nieuwe mandaten) dan in 2015 (341 nieuwe mandaten), met name een daling van 27%. In 2017 steeg het aantal nieuwe invrijheidsstellingen op proef terug naar 280, waarna het aantal nieuwe dossiers min of meer stabiel bleef (275 in 2019).

In 2016 is de nieuwe interneringswet van 5 mei 2014 in werking getreden. Deze wet beperkte het toepassingsgebied van de internering, waardoor er mogelijk minder interneringen uitgesproken worden. Anderzijds wijzigde de wet ook grondig het systeem van de interneringsmaatregel. Sinds 2016 zijn niet langer de Commissies tot bescherming van de Maatschappij bevoegd, maar oordelen de Kamers voor de bescherming van de maatschappij (KBM) over het beheer van de internering en ook de mogelijkheid tot een invrijheidstelling op proef. De afsluiting van de werkzaamheden van de vroegere CBM's en de opstart van de nieuwe KBM's kunnen de fluctuering in het aantal nieuwe dossiers tussen 2015 en 2017 verklaren. Daarnaast heeft België ten gevolge van een veroordeling in 2016 door het EHRM, verschillende maatregelen genomen voor de uitstroom van geïnterneerden uit gevangenis, wat mee een toename in het aantal invrijheidsstellingen op proef kan verklaren.

Penitentiaire mandaten

Penitentiaire begeleidingen - Evolutie nieuwe mandaten 2015-2019

Sinds 2007 zijn de justitiehuisen verantwoordelijk voor het **elektronisch toezicht (ET)**. Deze opdracht kent een quasi continue groei. Omwille van de overbevolking in de gevangnissen werd het toepassingsgebied van het elektronisch toezicht stelselmatig uitgebreid en de toekenningsprocedure versneld. Het jaar 2016 kende een forse daling van het aantal begeleidingen in het kader van elektronisch toezicht, van 2 839 in 2015 naar 1 642 in 2016 (-42 %). Dit komt deels als gevolg van een personeelsstaking bij het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht in oktober 2015, waar het aantal enkelbanden dat opgevolgd werd, toen werd verlaagd van ongeveer 1 200 naar 900 op dagbasis. In de zomer van 2016 zette deze daling zich verder tot 700 begeleidingen. Binnen de procedure van het ET onder de drie jaar, merken we een daling in het jaar 2017-2018. Deze is te wijten aan de komst van een nieuwe omzendbrief die de drempel tussen dossiers ET-3 jaar met begeleiding (ET DIRG) en deze zonder (ET TD) verhoogde van twee maanden naar drie maanden. Bijgevolg zijn een aantal dossiers verschoven van ET DIRG naar ET TD.

Naast de opdrachten in het kader van elektronisch toezicht nemen de overige penitentiaire opdrachten een relatief beperkt aandeel in van het totaal aantal begeleidingsmandaten binnen de Justitiehuisen. Doorgaans betreft het wel langdurige en intensieve begeleidingen.

Vanaf 2007 werden de strafuitvoeringsrechtbanken bevoegd voor de toekenning van de **voorwaardelijke invrijheidstelling (VI)**. Het aantal toekenningen blijft redelijk stabiel. In 2017 kregen 399 justitiabelen een VI opgelegd.

Sedert 2007 zijn de Justitiehuisen ook bevoegd voor de opvolging van de **beperkte detentie**. Het aantal dossiers blijft redelijk stabiel in de buurt van 150 nieuwe dossiers op jaarbasis.

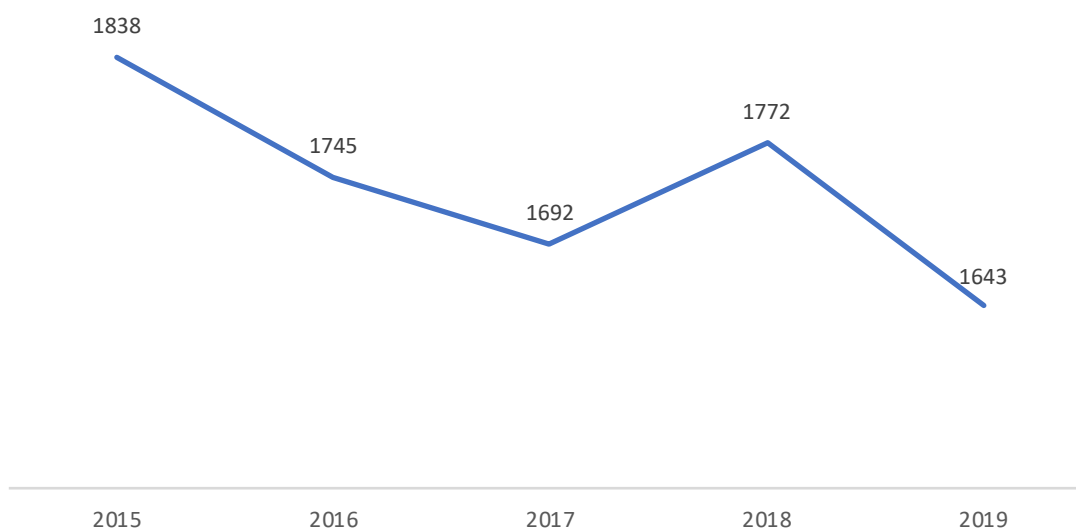
Het aantal dossiers **voorlopige invrijheidstelling** toegekend door de gevangnissen, betreft enkel voorlopige vrijstellingen waarbij begeleidingsvoorwaarden worden opgelegd aan gedetineerden met straftotalen onder de drie jaar.

Aangezien de meeste van deze gedetineerden vrijkomen onder elektronisch toezicht betreft de voorlopige invrijheidstelling sinds enkele jaren een uitzonderingscategorie met jaarlijkse aantallen die schommelen in de buurt van 50 nieuwe dossiers.

Een laatste restcategorie betreft de opvolging in het kader van de "**terbeschikkingstelling**". Dit gaat over personen die veroordeeld werden voor zeer ernstige misdrijven, en daardoor de bijkomende straf van terbeschikkingstelling kregen opgelegd. Zij staan na het doorlopen van hun gevangenisstraf nog minimaal vijf en maximaal vijftien jaar ter beschikking van de strafuitvoeringsrechtbank. Jaarlijks ontvangen de justitiehuizen tussen de 20 à 40 nieuwe dossiers.

Maatschappelijke onderzoeken familiaal conflict

Burgerrechtelijke opdrachten – Evolutie nieuwe mandaten 2015 -2019

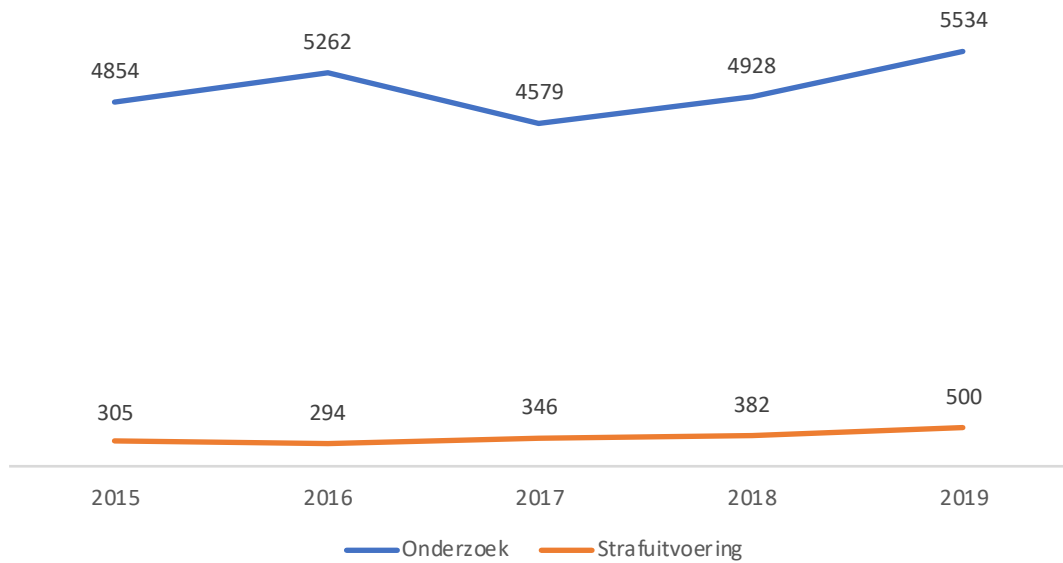

De justitiehuizen verrichten ook maatschappelijke onderzoeken in het kader van een familiaal conflict. De familierechtbank vraagt in dat geval aan het justitiehuis een maatschappelijk onderzoek uit te voeren en een advies op te stellen, zodat die de best mogelijke beslissing kan nemen over het familiaal conflict.

De instroom van het aantal aanvragen voor maatschappelijke onderzoeken in scheidingszaken vertoont na een stijging tot 2013 een gestage daling. Met uitzondering van een lichte stijging in 2018 zet deze trend zich verder tot minder dan 1 700 aanvragen in 2019. Een van de verklaringen is de verhoogde inzet op bemiddeling sinds de oprichting van de familierechtbanken (creatie van een schikkingskamer, de informatieplicht rond bemiddeling van de familierechters, familierechters die zelf bemiddelen en/of consequenter doorverwijzen naar familiale bemiddeling). Daarnaast kunnen capaciteitsproblemen bij de justitiehuizen een andere verklaring bieden. In bepaalde arrondissementen werd de boodschap gegeven om de instroom te beperken omwille van de lange wachtlijsten. Ook de gestegen kostprijs van een gerechtelijke procedure speelt een rol. Hierdoor is een drempel ingebouwd om naar de rechtbank te stappen. Het gevolg van dit alles is dat de justitiehuizen vooral nog hoog-conflictueuze scheidingen behandelen. Het gaat hierbij over situaties waarbij de alternatieve aanpak niet gelukt is en die geëscaleerd zijn.

Slachtofferonthaal

Slachtofferonthaal – Evolutie nieuwe mandaten 2015 -2019

De dienst slachtofferonthaal kan gevat worden in de onderzoeksfase of in de uitvoeringsfase van een dossier. De onderzoeksfase loopt vanaf het neerleggen van een klacht tot aan de eindbeslissing (vonnis/arrest, seponering). De uitvoeringsfase start vanaf het vonnis/arrest en kan betrekking hebben op de uitvoering van een gevangenisstraf of van een interneringsmaatregel.

Het aantal vattingen van de dienst slachtofferonthaal is sinds 2017 terug in stijgende lijn. De dienst slachtofferonthaal werd sinds 2010 nooit meer gevat dan in 2019. Dit valt voor een deel te verklaren door de inwerkingtreding van de wet op de internering (Wet van 5 mei 2014 betreffende de internering trad in werking op 1 oktober 2016) die voorziet in de systematische vassing van de dienst slachtofferonthaal.

Daarnaast steeg ook het aantal dossiers 'onderzoek' in 2019 met bijna 12,4 %.

Franstalige justitiehuizen

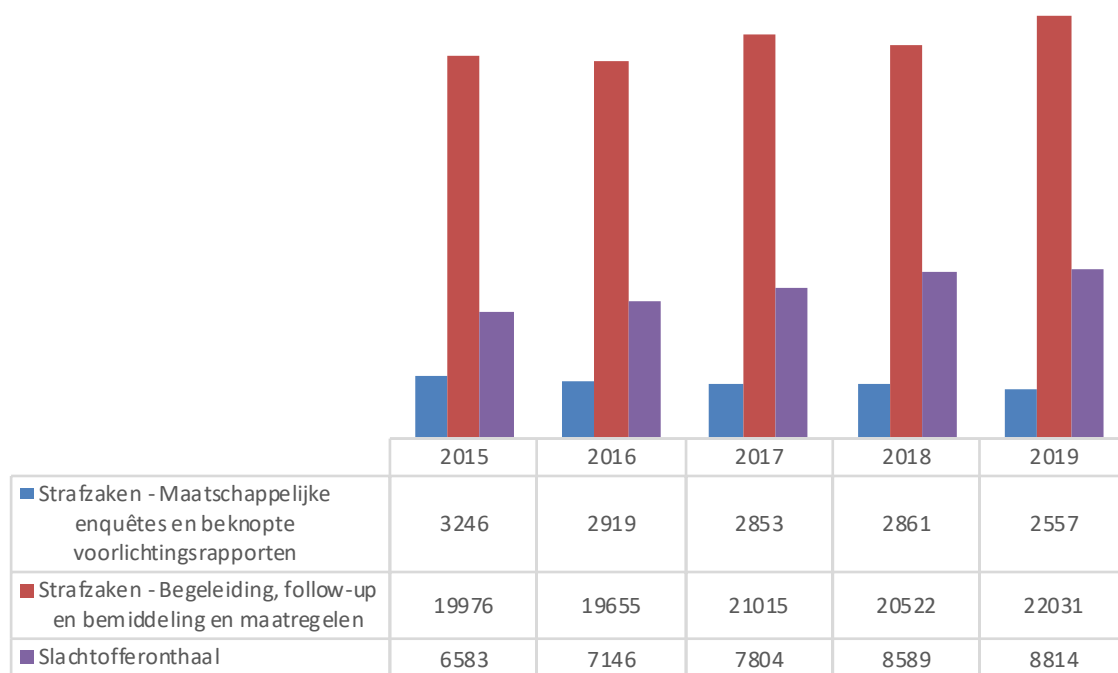
Dit document geeft op synthetische wijze een beeld van de cijfermatige evolutie van de uitvoering van de straffen en maatregelen binnen de Franse Gemeenschap, meer bepaald van de strafrechtelijke opdrachten en de opdrachten inzake slachtofferonthaal van de 13 justitiehuizen van de Fédération Wallonie-Bruxelles, van het Centre de Surveillance électronique en van het Centre d'Aide et de Prise en charge de toute personne concernée par les Extrémismes et Radicalismes Violents.

Methodologische voorbeschouwing:

De cijfers die zijn meegedeeld in het kader van dit verslag (vanaf 2017) stemmen overeen met de cijfergegevens uit het jaarverslag van de Administration Générale des Maisons de Justice (AGMJ) en houden rekening met de nieuwe mandaten die verkregen zijn van een federale overheidsinstantie en met de eventuele mandaten die tot een andere gemeenschap behoorden vooraleer zij werden opgenomen door de AGMJ.

De cijfers die werden meegedeeld voor 2015 tot 2016 houden geen rekening met de mandaten die tot een andere gemeenschap behoorden vooraleer zij werden opgenomen door de AGMJ.

Algemene evolutie van het aantal dossiers in de justitiehuizen (2015-2019)

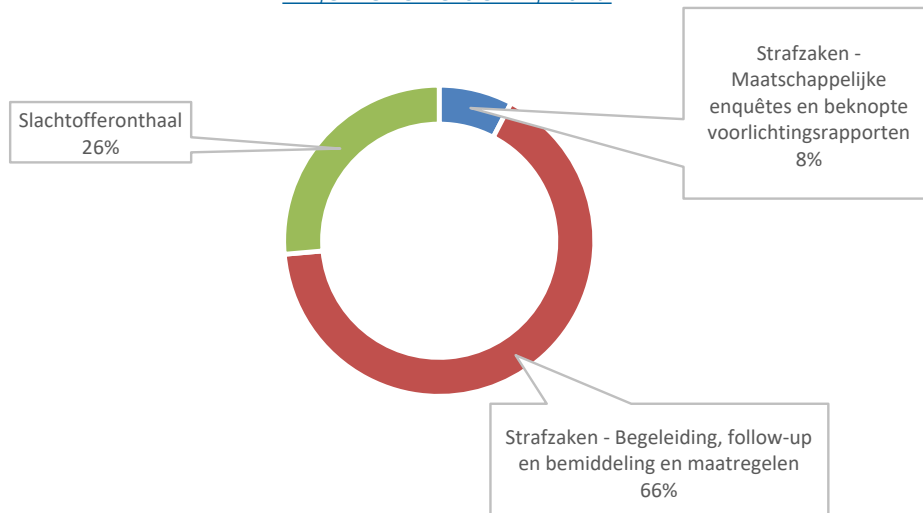
De afgelopen vijf jaar is het totale aantal behandelde dossiers licht gestegen, meer bepaald tussen 2018 (32 927 dossiers) en 2019 (34 540 dossiers)¹⁹.

Bij nader onderzoek van de gegevens kan worden opgemerkt dat **het aantal enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten in het algemeen een dalende trend vertoont sinds 2015**: van 3 246 dossiers in 2015 naar 2 557 dossiers in 2019. De vaststelling luidt dat maatschappelijke enquêtes steeds minder vaak lijken te worden gebruikt door de magistraten en gevangenisdirecteurs. Het is jammer dat zij zich daardoor een waardevol instrument ontzeggen om ervoor te zorgen dat de situatie van de justitiabele en de straf, maatregel of uitvoeringsmodaliteit van een straf die zal worden uitgesproken of bepaald, zoveel mogelijk op elkaar zouden afgestemd zijn.

Ook noteren we **een gestage toename van het aantal nieuwe dossiers inzake begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen'**.

¹⁹ De berekening omvat niet de eerstelijnswerking.

Algemene verdeling 2019

Definities

Een maatschappelijk onderzoek is een onderzoek waarbij een gemandateerde beroepskracht van de AGMJ, in samenwerking met de justitiabele (verdachte, veroordeelde of geïnterneerde) en/of diens opvangmilieu, de feiten herinterpreteert in een bredere psychosociale context. Waarbinnen de justitiabele zal moeten evolueren met het oog op een voorstel tot geïndividualiseerde maatregel of toekenning van een uitvoeringsmodaliteit van de straf/interneringsmaatregel die gericht is op de vermindering van het risico van herhaling, op herstel en op maatschappelijke re-integratie. Dat onderzoek omvat alleen de relevante elementen die de opdrachtgevende instantie meer inzicht moeten verschaffen naargelang de maatregel of uitvoeringsmodaliteit van de straf/interneringsmaatregel die op tafel ligt.

Het **beknopt voorlichtingsrapport** (BVR) omvat het antwoord op een specifieke vraag die de opdrachtgevende instantie aan de justitieassistent heeft gesteld om met kennis van zaken een beslissing te kunnen nemen.

De begeleiding in het justitiehuis is bedoeld om, in het collectieve belang, het risico van herhaling tegen te gaan en de re-integratie in de samenleving te bevorderen. Doorheen dat proces is het de taak van de justitieassistent om, ten eerste, de justitiabele te begeleiden opdat hij zich aan de voorwaarden houdt en, ten tweede, te controleren of hij de desbetreffende voorwaarden naleeft. De begeleiding gebeurt gedurende een welbepaalde periode waarbinnen de justitieassistent met de betrokken persoon werkt vanuit diens situatie, het verleende mandaat en de voorwaarden die hem zijn opgelegd door een gerechtelijke overheid. Hij ondersteunt de betrokken persoon bij de stappen die ondernomen moeten worden om aan die voorwaarden te voldoen en verzekert de follow-up en de controle ervan. In het kader van de autonome straffen voert de justitieassistent een **follow-up** uit en bezorgt hij de relevante informatie aan de opdrachtgevende instantie zodat zij de voortgang van de tenuitvoerlegging van de straf kan beoordelen.

Het doel van de procedure 'bemiddeling en maatregelen' is het verval van de strafvordering. Op vraag van de procureur des Konings moet de dader van het misdrijf een of meer maatregelen uitvoeren en/of voorwaarden naleven. Wanneer die correct worden uitgevoerd/nageleefd, wordt er geen strafrechtelijke vervolging meer ingesteld voor de desbetreffende feiten. De term die over het algemeen wordt gebruikt om de procedure aan te duiden, is 'bemiddeling en maatregelen'. Die lading dekt echter twee soorten bemiddeling:

1. bemiddeling met het oog op een voorstel van maatregelen ten aanzien van alleen de dader;
2. bemiddeling met het oog op een voorstel van herstel/vergoeding tussen dader en slachtoffer.

In het kader van de procedure 'bemiddeling en maatregelen' is het de taak van de justitieassistent om de verwachtingen van de procureur des Konings concreet gestalte te geven middels een overeenkomst. Die overeenkomst wordt opgesteld samen met de dader, en ook met het slachtoffer wanneer hij/zij deelneemt aan de procedure. Vervolgens wordt de overeenkomst ondertekend door de betrokken partijen. De justitieassistent ontmoet daartoe de verschillende partijen en kan desgevallend een ontmoeting voorstellen tussen de dader en het slachtoffer wanneer het een bemiddeling tussen dader en slachtoffer betreft. De overeenkomst omvat de verbintenissen die de dader is aangegaan en/of de akkoorden die werden gesloten tussen de dader en het slachtoffer. Wat betreft de maatregelen die de dader moet naleven (dienstverlening, therapie/behandeling of opleiding) kan een samenwerking tot stand worden gebracht met begeleidingsdiensten/hulpverleningsdiensten en therapeuten waarnaar de dader wordt doorverwezen.

Nadat de overeenkomst door de procureur des Konings is goedgekeurd, wordt de justitieassistent belast met de controle en follow-up ervan.

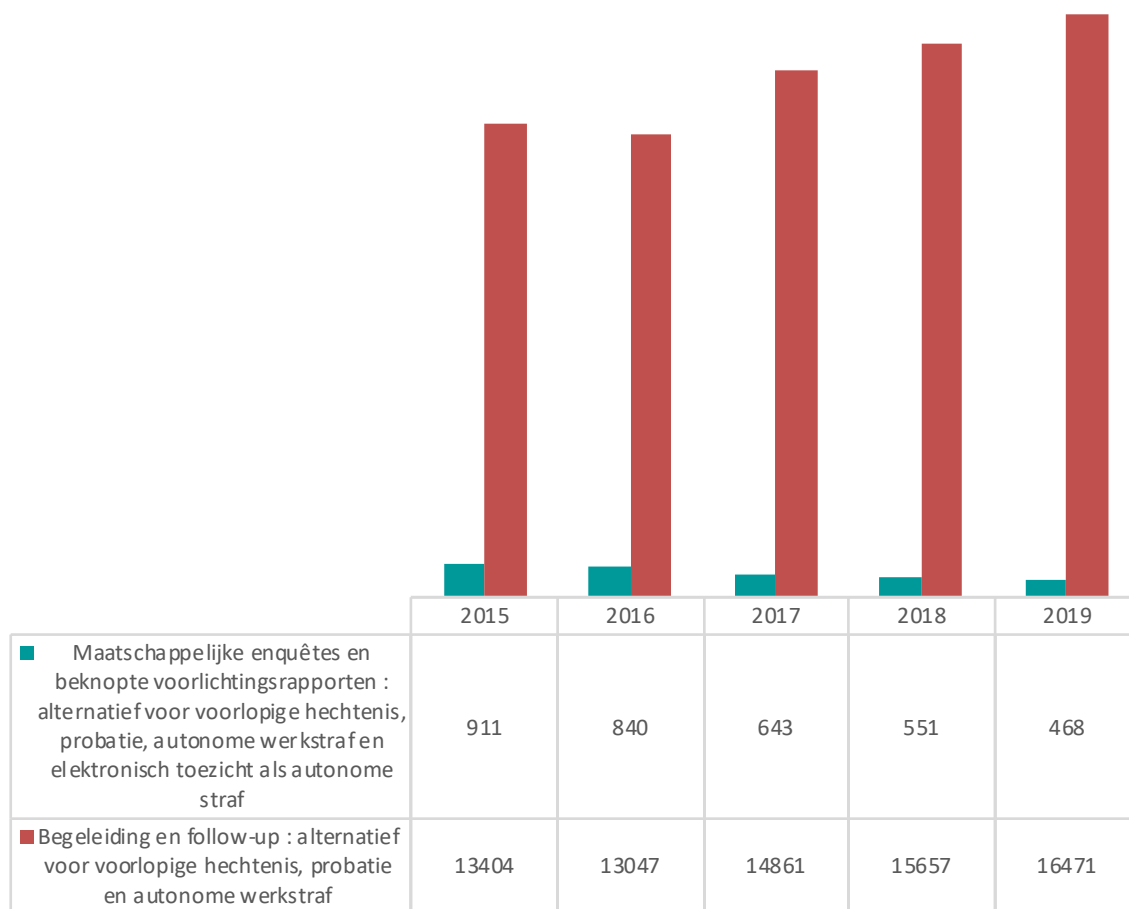
Strafrechtelijke opdrachten

Het **merendeel van de dossiers behandeld bij de justitiehuizen zijn strafrechtelijke opdrachten**. In het kader van die aangelegenheid verleent een 'opdrachtgevende' instantie (procureur des Konings, onderzoeksrechter, probatiecommissie, strafuitvoeringsrechtbank, gevangenisdirecteur, enz.) een mandaat aan de justitiehuizen in uiteenlopende sectoren, zoals de 'bemiddeling en maatregelen', de vrijheid onder voorwaarden in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis, de probatiemaatregelen, de probatiestraf, de werkstraf, de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf, of de uitvoeringsmodaliteiten van een internering.

Er zijn twee categorieën van strafrechtelijke opdrachten: ten eerste, de maatschappelijke enquêtes en de beknopte voorlichtingsrapporten (in 2019 goed voor 2 557 nieuwe dossiers), en ten tweede de begeleidingen, de follow-ups en de procedures 'bemiddeling en maatregelen' (22 031 nieuwe dossiers in 2019).

Evolutie van de verhouding tussen maatschappelijke enquêtes en begeleidingen in strafrechtelijke opdrachten (2015-2019)

(Behalve uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf/internering)

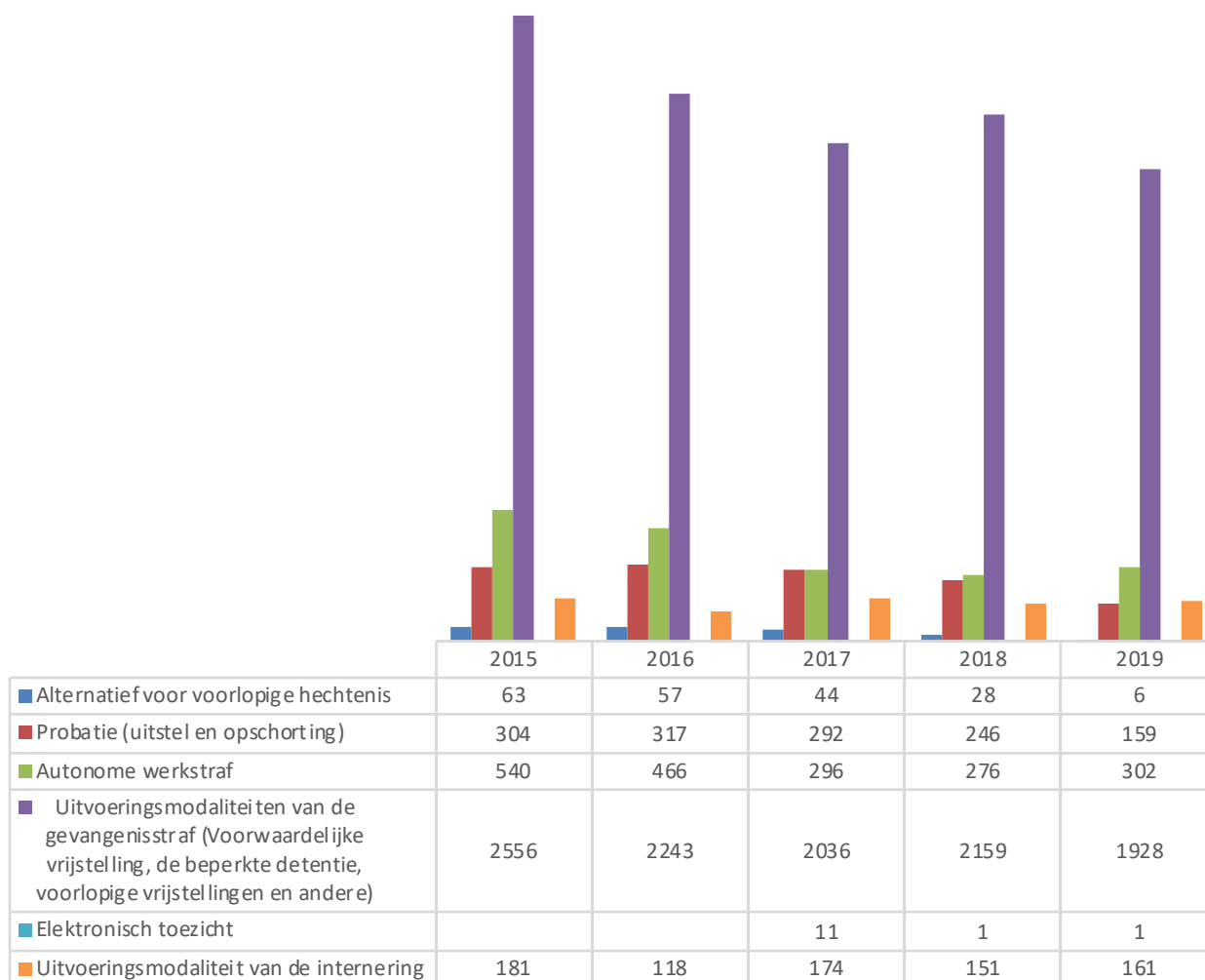

In bovenstaande grafiek worden twee evoluties vergeleken: ten eerste, de evolutie van het aantal aan de justitiehuizen toevertrouwde mandaten voor de verwezenlijking van maatschappelijke enquêtes met betrekking tot de vrijheid onder voorwaarden in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis, de probatiemaatregelen, de werkstraf (AWS) en de straf onder elektronisch toezicht. En ten tweede, de evolutie van het aantal mandaten inzake begeleiding van daders van misdrijven inzake vrijheid onder voorwaarden in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis, probatiestraf, probatiemaatregelen en werkstraf.

We zien een continue daling van het aantal enquêtes en een continue stijging van het aantal follow-ups en begeleidingen.

Maatschappelijke enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten

Evolutie van het aantal nieuwe mandaten inzake maatschappelijke enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten per sector (2015-2019)

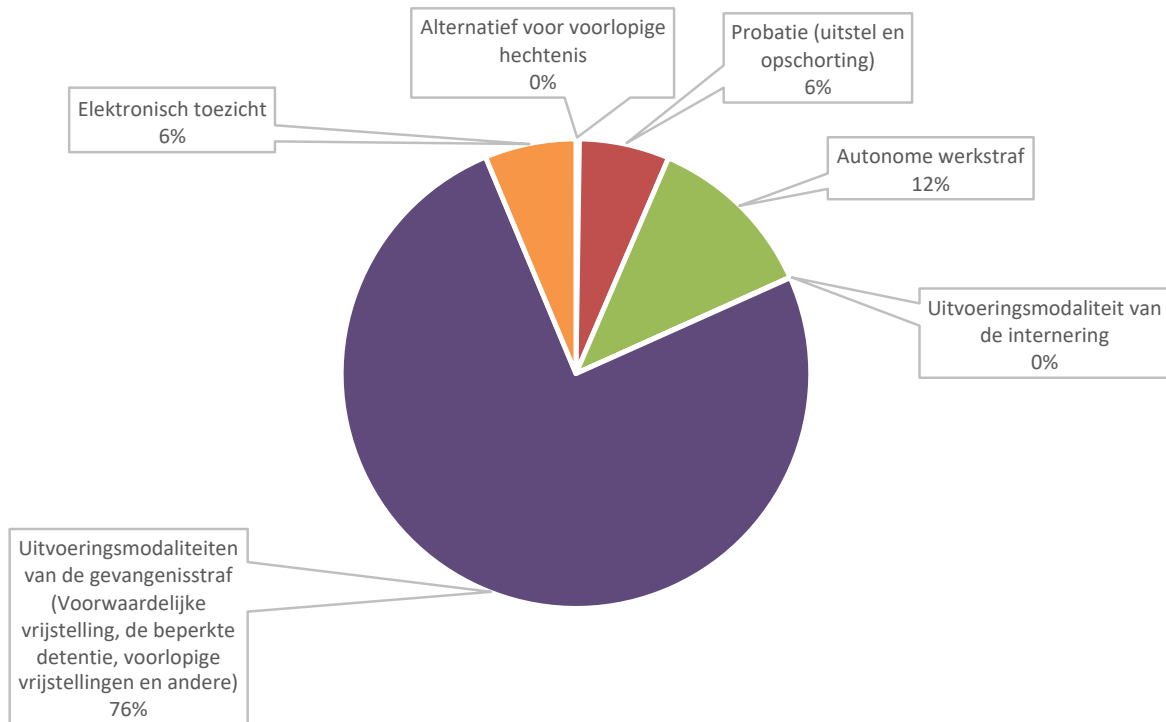

Bovenstaande grafiek laat een algemene dalende trend zien wat betreft het totale aantal dossiers met betrekking tot mandaten inzake maatschappelijke enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten. Uit de cijfers van de afgelopen twee jaar blijkt dat het aantal enquêtes in alle sectoren daalt, behalve voor de aanvragen van maatschappelijke enquêtes of beknopte voorlichtingsrapporten met het oog op een werkstraf en met het oog op de uitvoeringsmodaliteiten van een internering, die in 2019 een lichte stijging kenden.

Het aantal aanvragen van maatschappelijke enquêtes met betrekking tot de uitvoeringsmodaliteiten van een internering is tussen 2016 en 2017 aanzienlijk gestegen. Het aantal door de justitiehuizen ontvangen mandaten inzake enquêtes met betrekking tot de uitvoeringsmodaliteiten van een internering is tussen 2016 en 2017 immers gestegen met 47 %. Die stijging is te wijten aan het gegeven dat het voortaan wettelijk verplicht is om een voorafgaande maatschappelijke enquête uit te voeren wanneer de justitiabele in vrijheid wordt gelaten. Die maatschappelijke enquêtes voorafgaand aan de zitting maakten in 2017 25 % van de enquêtes met betrekking tot de uitvoeringsmodaliteiten van een internering uit.

Wat de aanvragen van maatschappelijke enquêtes met het oog op de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf betreft, was er in 2018 een stijging van 6 % in vergelijking met 2017, maar vervolgens een daling van 10,7 % tussen 2018 en 2019.

Enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten per sector in 2019

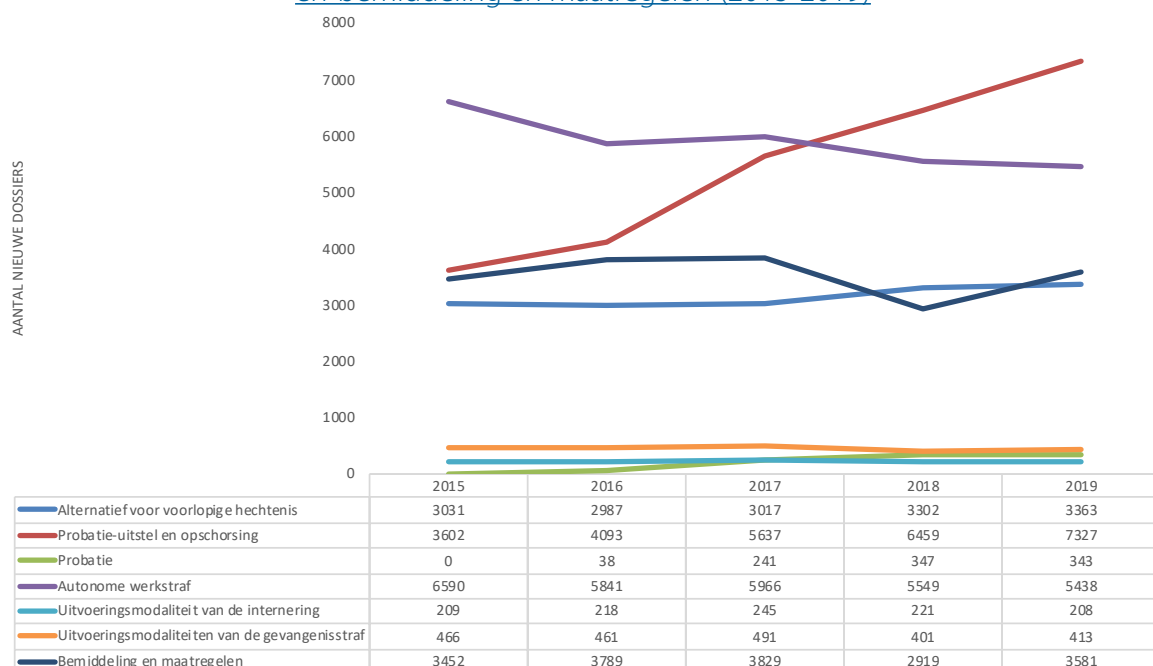

In 2019 had **meer dan 75 % van de maatschappelijke enquêtes en BVR's betrekking op de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf**. Die enquêtes hebben tot doel informatie over te zenden over het opvangmilieu van de veroordeelde om de directeur te helpen bij het opstellen van zijn advies ofwel de overheid bij het nemen van een beslissing. Daarbij moet worden opgemerkt dat de enquêtes in die sector steeds vaker betrekking hebben op aanvragen met het oog op verscheidene strafuitvoeringsmodaliteiten, wat de werklast van de justitieassistenten verhoogt.

De enquêtes met betrekking tot de vrijheid onder voorwaarden in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis maken daarentegen slechts 0,23 % van het totale aantal aanvragen uit. Gelet op de zeer korte termijn tussen de plaatsing onder aanhoudingsbevel en het onderzoek van de mogelijkheid om een vrijheid onder voorwaarden in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis te bedenken, lijkt het erop dat de onderzoeksmagistraten in de praktijk bij voorkeur rekening houden met de opmerkingen die de justitiabele en/of zijn advocaat maakt, in plaats van gebruik te maken van een enquête.

Begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen'

Algemene evolutie en evolutie per sector van het aantal mandaten inzake begeleiding en 'bemiddeling en maatregelen' (2015-2019)

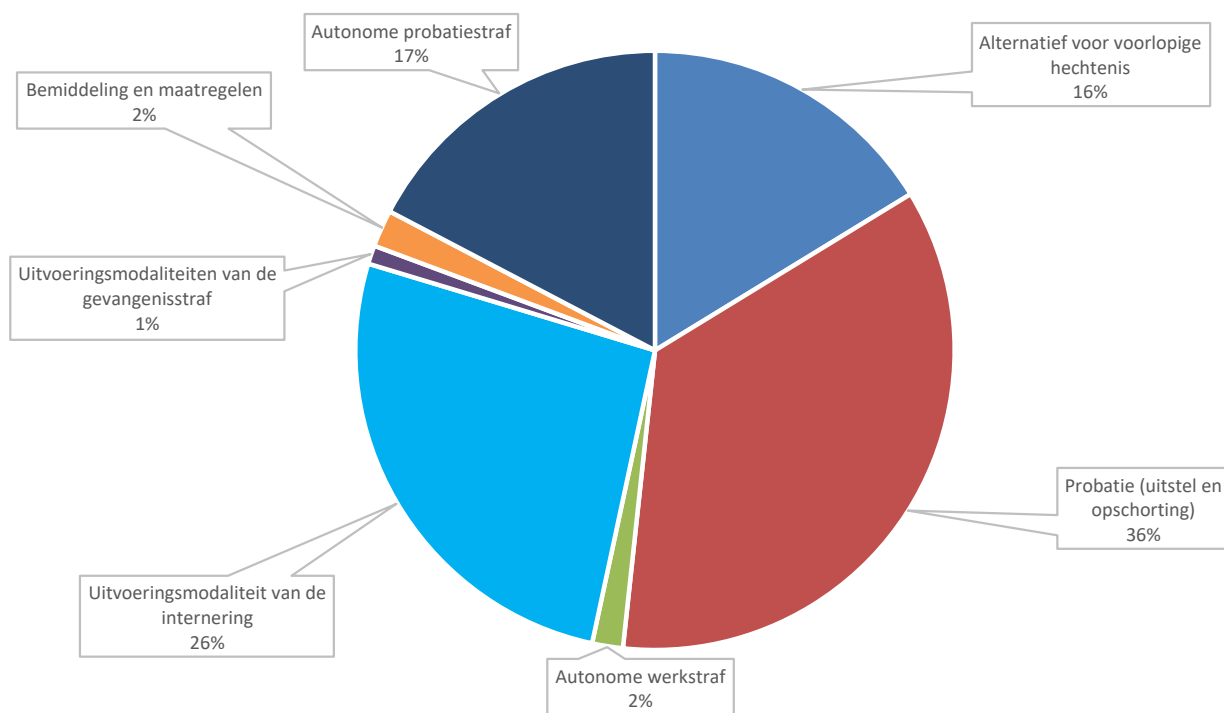

Bovenstaande grafiek geeft een gedetailleerd overzicht van de evolutie van de verschillende sectoren in het totale volume van de nieuwe dossiers inzake begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen'. Behalve in 2016 en 2018, toen er een daling was, is het aantal nieuwe dossiers sinds 2015 gestaag gestegen.

Wat de 'bemiddeling en maatregelen' betreft, kan de stijging die sinds 2015 aanhoudt (behalve in 2018 dan) onder meer worden verklaard door keuzes inzake strafrechtelijk beleid gemaakt door bepaalde parketten op lokaal vlak. Sinds de wetswijzigingen in 2018 kunnen zij immers meer maatregelen uitspreken die enkel gericht zijn op de dader van een misdrijf (dienstverlening, opleiding en therapeutische follow-up).

De op 29 februari 2016 in werking getreden Potpourri II-wet, waarbij de wet van 29 juni 1964 werd gewijzigd, lijkt een rol te hebben gespeeld in de toename van het aantal probatie-uitstellen, vermits hij voorzien heeft in de uitbreiding van de desbetreffende toegangscriteria. Immers, terwijl vroeger aan al wie tot meer dan twaalf maanden gevangenisstraf werd veroordeeld nadien de toekenning van een tweede uitstel werd geweigerd, maakt de wet nu een onderscheid tussen gewoon uitstel en probatie-uitstel. Terwijl de regel identiek blijft voor gewoon uitstel, kan de justitiabele probatie-uitstel vragen als hij eerder niet werd veroordeeld tot meer dan drie jaar gevangenisstraf. Deze vaststelling sluit aan bij de vaststelling bij de justitiehuisen dat de ontvangen dossiers steeds complexer worden. In 2019 vertegenwoordigden de probatie-uitstellen 47 % van de 7 327 nieuwe probatiedossiers. Tot slot valt op te merken dat 97 % van de probatieopschortingen en 75 % van de probatie-uitstellen werden voleindigd.

Begeleiding - follow-up - 'bemiddeling en maatregelen' per sector in 2019

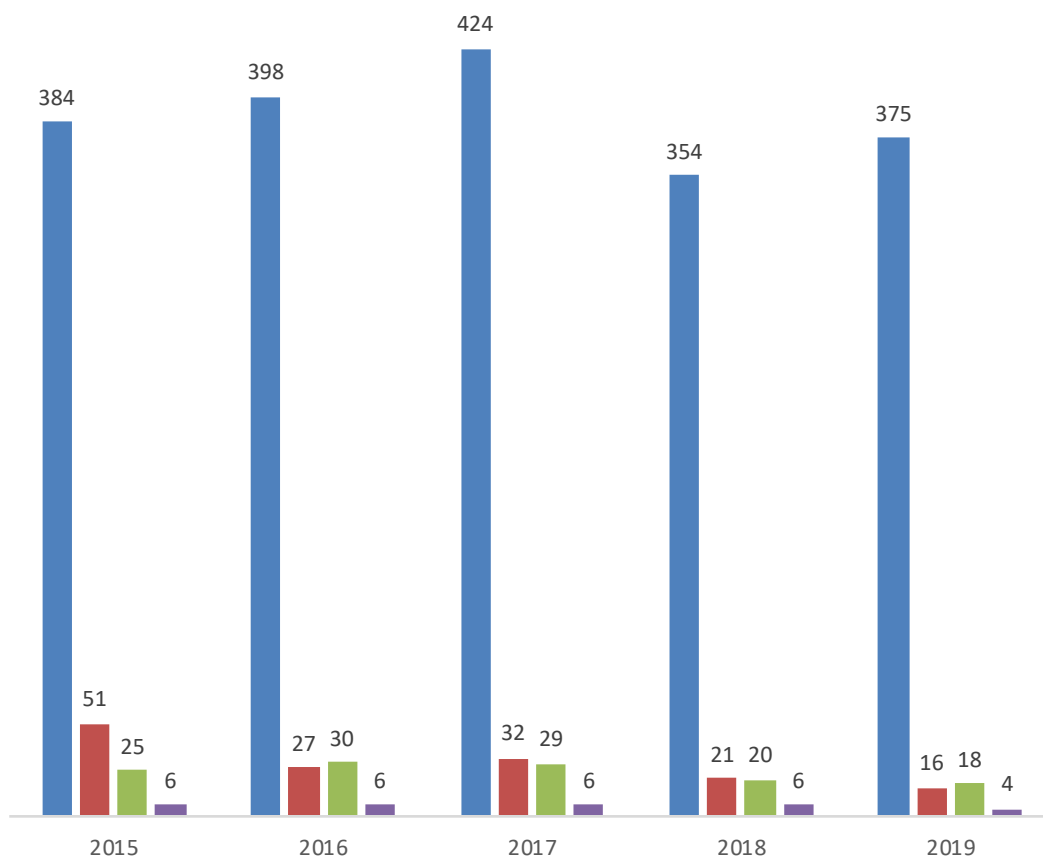

Bovenstaande grafiek toont dat in 2019 26 % van de dossiers betrekking had op de follow-up van werkstraffen. In de loop van dat jaar werden 5 438 nieuwe dossiers terzake ingediend. Dat is een daling ten opzichte van 2018, toen er 5 559 dossiers waren. Die daling bevestigt de algemene trend ten opzichte van de voorgaande jaren.

Focus op de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf

De uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf omvatten voornamelijk de voorwaardelijke invrijheidstelling, de voorlopige invrijheidstelling, de beperkte detentie en het elektronisch toezicht. De gegevens waarop onder dit punt wordt ingegaan, hebben geen betrekking op de maatregelen van elektronisch toezicht, die onder punt 4 (Elektronisch toezicht) zullen worden behandeld.

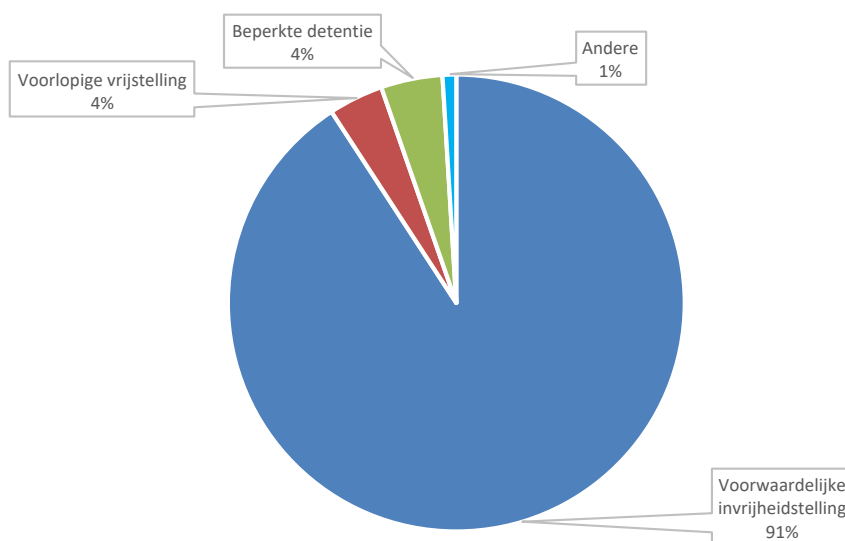
Evolutie van het aantal nieuwe mandaten inzake begeleiding voor de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf (2015-2019)

In 2019 nam het aantal mandaten inzake begeleiding in de sector van de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf toe: er waren twaalf dossiers meer dan in 2018.

In 2019 werden 413 dossiers inzake begeleiding in de penitentiaire sector toevertrouwd aan de justitiehuisen, wat 3 % meer is dan in 2018. De gemiddelde begeleidingsduur is hier bijzonder lang: gemiddeld 1 181 dagen in 2019.

Verdeling van de mandaten inzake de uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf in 2019

In 2019 **vertegenwoordigden de mandaten inzake voorwaardelijke invrijheidstelling het merendeel van de dossiers** inzake uitvoeringsmodaliteiten van een gevangenisstraf.

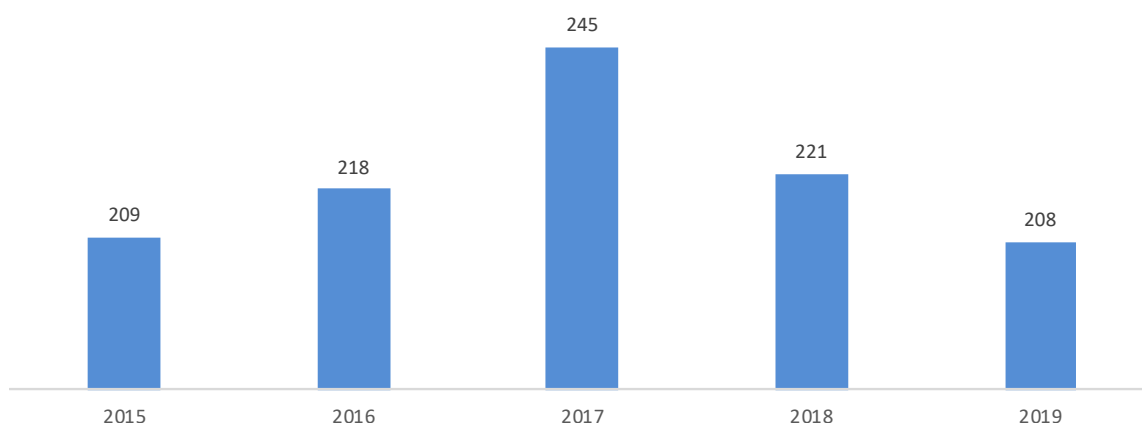
Wat opvalt, is dat 59 % van de mandaten inzake voorwaardelijke invrijheidstelling ten einde liep. Een van de mogelijke verklaringen voor dat percentage ligt in de grote reactiviteit van de opdrachtgevende instanties wanneer de voorwaarden niet worden nageleefd, met de herroeping van de maatregel of de herziening van de modaliteit tot gevolg. Wat de voorwaardelijke invrijheidstelling en de beperkte detentie betreft, liep respectievelijk 75 % en 67 % van de mandaten ten einde.

Focus op de uitvoeringsmodaliteiten van een internering

Het aantal uitvoeringsmodaliteiten van een internering waarvan de follow-up aan de justitiehuizen wordt toegekend, **kende tot 2017 een stijging en daalde de daaropvolgende twee jaren.**

De stijging in 2016 en 2017 kan worden verklaard door de inwerkingtreding, in oktober 2016, van de wet die de kamers voor de bescherming van de maatschappij ertoe gebracht heeft om de dossiers van alle geïnterneerde personen te onderzoeken en uitvoeringsmodaliteiten toe te kennen aan de justitiabelen die daarvoor in aanmerking kwamen.

Uitvoeringsmodaliteiten van een internering (2015-2019)

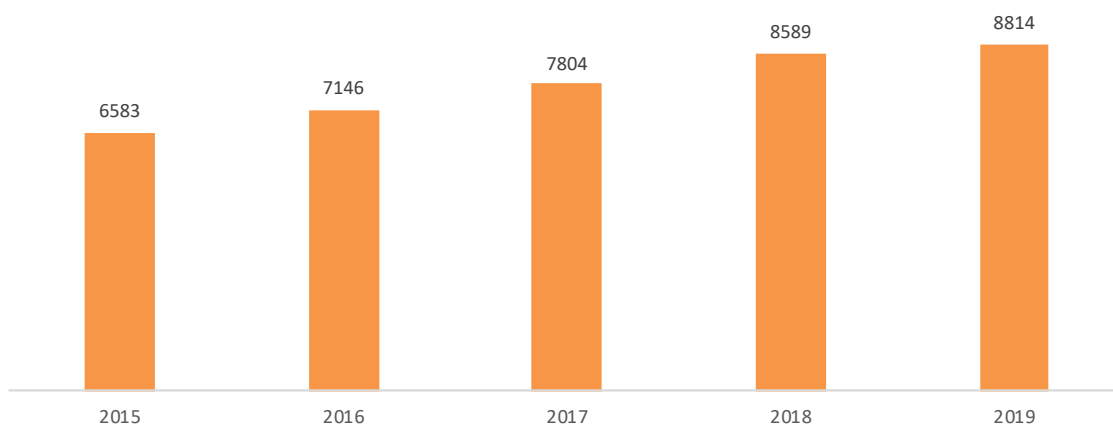

Slachtofferonthaal

Slachtofferonthaal is een dienst die slachtoffers van misdrijven en personen uit hun naaste omgeving ondersteunt en informeert doorheen de gerechtelijke procedure. De rol van de justitieassistenten die hierin gespecialiseerd zijn, is drieledig: de slachtoffers informeren over hun rechten en de lopende procedure, hen ondersteunen en bijstaan bij bepaalde sleutelfasen in de gerechtelijke procedure en hen, indien nodig en naargelang hun behoeften, doorverwijzen naar gespecialiseerde diensten en verenigingen.

Het totale aantal aanhangigmakingen (8 814 dossiers) in de sector van het slachtofferonthaal is, voor alle justitiehuizen samen, tussen 2018 en 2019 met 2,6 % toegenomen. Eén dossier telt vaak meerdere slachtoffers. De 8 814 dossiers zijn aldus samen goed voor in totaal 10 056 slachtoffers.

Evolutie van het aantal aanhangigmakingen

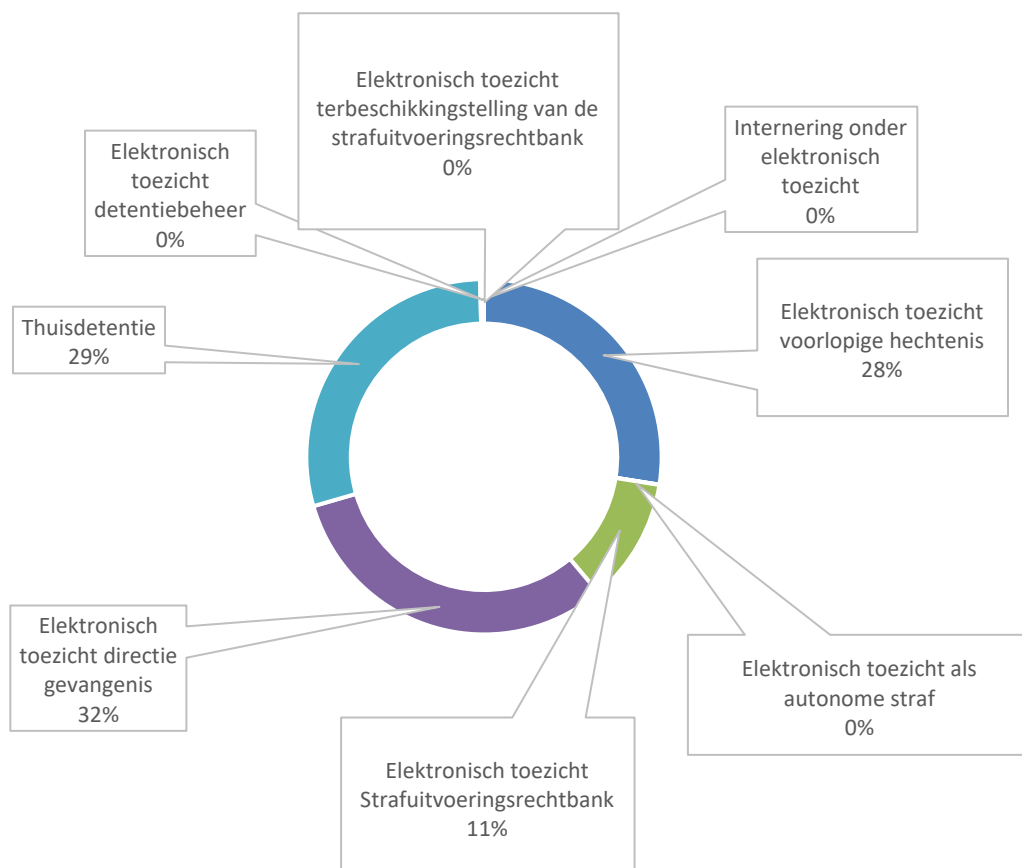
Het aantal dossiers inzake slachtofferonthaal is sinds 2015 voortdurend gestegen. Er moet worden benadrukt dat het aantal dossiers niet noodzakelijk representatief is voor de werklast van de justitieassistenten ter zake, aangezien die eerder afhangt van de wensen van het slachtoffer en de duur van de procedure.

Elektronisch toezicht

Elektronisch toezicht, dat wordt uitgesproken door een gerechtelijke of administratieve instantie (bijvoorbeeld de strafuitvoeringsrechtbank of de gevangenisdirecteur), vormt ofwel een uitvoeringsmodaliteit van de voorlopige hechtenis (VHET), ofwel een uitvoeringsmodaliteit van een vrijheidsbenemende straf of van een internering, ofwel een autonome straf. De generieke term 'elektronisch toezicht' kan slaan op acht verschillende procedures in totaal. In 2019 werden de acht procedures ten minste eenmaal geactiveerd. In alle gevallen draagt de justitiabele een elektronische enkelband en wordt hij gecontroleerd door het monitoringteam van het Centre de Surveillance Electronique. Bepaalde procedures houden een follow-up of zelfs begeleiding van de justitiabele door een justitieassistent in, andere dan weer niet.

Tussen 2018 en 2019 is het aantal gevallen van elektronisch toezicht verder gestegen, met een toename van 3,8 %. De procedures 'thuisdetentie', 'voorlopige hechtenis onder elektronisch toezicht' en 'elektronisch toezicht afhankelijk van de strafuitvoeringsrechtbank' maken het wezenlijke aspect van die toename uit (respectievelijk +5,6 %, +7,5 % en +14,5 %). Het aandeel van mandaten inzake elektronisch toezicht voor straffen onder de 3 jaar met follow-up of begeleiding van de justitiabele door een justitieassistent is sinds 2015 sterk afgenomen, van 75 % van het totale aantal dossiers in 2015 tot 43 % in 2019. Die afname kan zeker in verband worden gebracht met een omzendbrief van 4 juli 2017 van de minister van Justitie tot uitbreiding van de omstandigheden waarin de follow-up van het elektronisch toezicht zonder tussenkomst van een justitieassistent mogelijk wordt gemaakt.

Procedures van elektronisch toezicht, activeringen in 2019

Centre d'Aide et de Prise en charge de toute personne concernée par les Extrémismes et Radicalismes Violents (CAPREV)

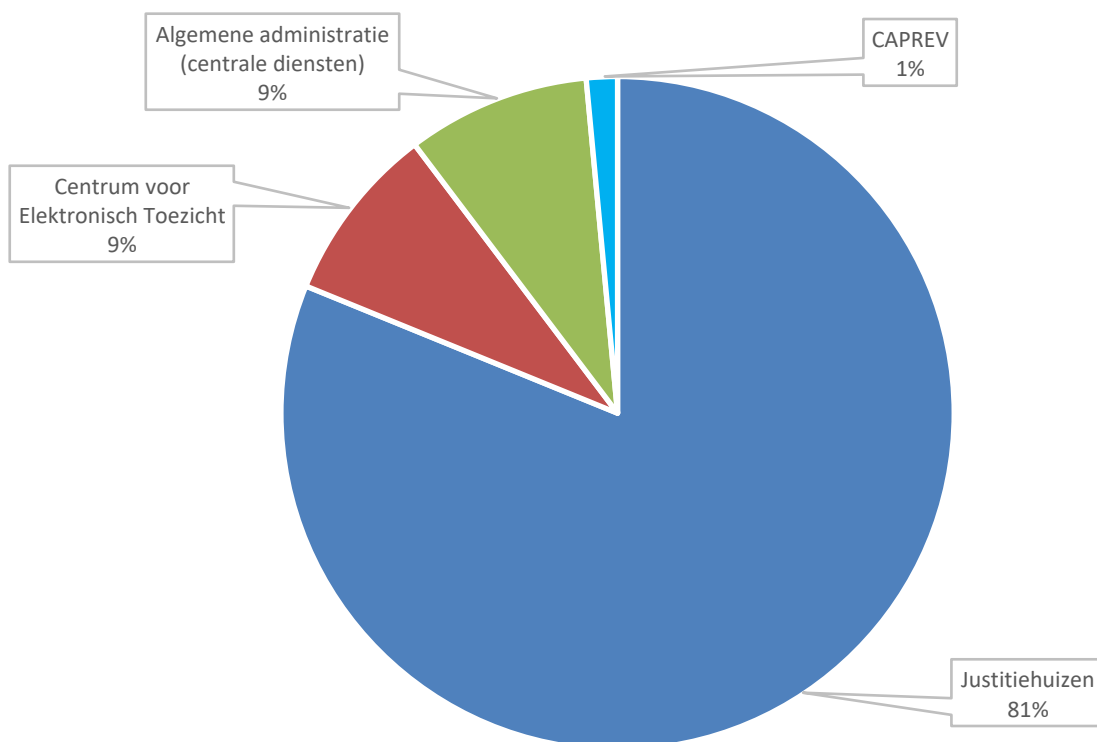
De Administration Générale des Maisons de Justice omvat sinds eind 2016 het CAPREV (Centre d'Aide et de Prise en charge de toute personne concernée par les Extrémismes et Radicalismes Violents). Het centrum staat ter beschikking van alle minderjarige en meerderjarige personen die rechtstreeks of onrechtstreeks te maken krijgen met gewelddadig radicalisme of extremisme. Het kan gaan om de geradicaliseerde persoon zelf, zijn naaste omgeving, familieleden of eerstelijnsactoren die met de persoon omgaan, enz.

De algemene opdracht van het CAPREV is bij te dragen tot de maatschappelijke integratie en tot de bescherming van de maatschappij, door individuele en gepersonaliseerde begeleiding aan te bieden aan zowel particulieren als beroepsactoren.

In 2019 **werden 48 nieuwe begeleidingsprocessen opgestart**. In dat verband hadden elf dossiers betrekking op gedetineerden en werden zij dus in de penitentiaire inrichtingen uitgevoerd. Dertien begeleidingen waren verbonden aan een gerechtelijk mandaat en werden uitgevoerd in samenwerking met de justitiehuizen.

Verdeling van het personeel per sector (2019)

Personeelssituatie op 31 december 2019

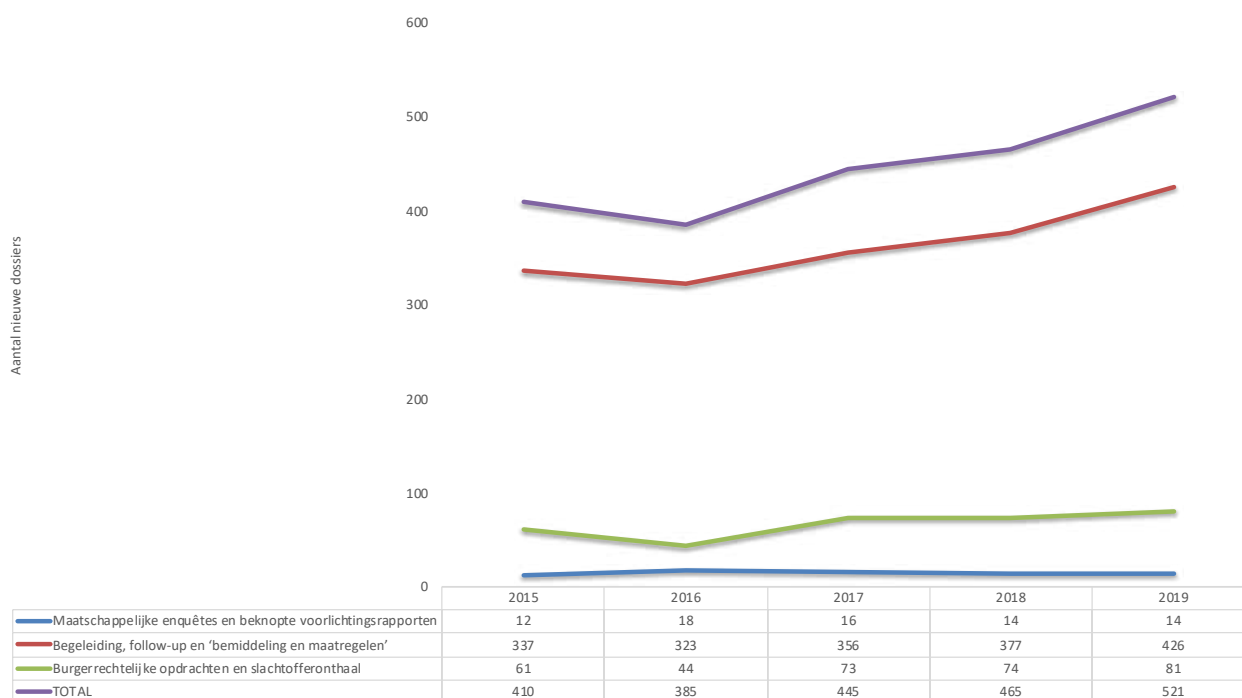
Net als voor de vorige jaren kan worden vastgesteld dat de grote meerderheid van het personeel, 599 personeelsleden, in 2019 tewerkgesteld was bij de 13 justitiehuizen. Een zestigtal personeelsleden maakte deel uit van het CET. In totaal stelde de Administration Générale des Maisons de Justice eind 2019 738 medewerkers te werk, of 660,59 vte's (voltijdse equivalenten), onder wie 76 % vrouwen. 69 % was vastbenoemd en 31 % contractueel.

Justitiehuisen Eupen

Dit document geeft op synthetische wijze een beeld van de statistische evolutie van de opdrachten van het departement Justitiehuis van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap in 2018 en 2019.

Algemene evolutie van het aantal nieuwe dossiers

Algemene evolutie van het aantal nieuwe dossiers (2015-2019)

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat het totale aantal dossiers behandeld door het departement Justitiehuis van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap globaal genomen is gestegen over de hele periode, met een aanzienlijke stijging van de opdrachten in het algemeen sinds 2018.

De opdrachten inzake begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen', die in 2018 en 2019 het merendeel van de nieuwe dossiers vertegenwoordigen, evolueren in stijgende lijn sinds 2015, afgezien van een zeer lichte daling in 2016.

De burgerrechtelijke opdrachten en het slachtofferonthaal zijn globaal genomen over de hele periode stabiel gebleven.

Enkel de enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten bereikten een piek in 2016.

Strafrechtelijke opdrachten

In 2018 en 2019 maken de strafrechtelijke opdrachten ongeveer 80 % van de nieuwe dossiers uit. In het kader van die aangelegenheid verleent een opdrachtgevende instantie (bijvoorbeeld de strafuitvoeringsrechtbank, onderzoeksrechter, procureur des Konings, gevangenisdirecteur enz.) een mandaat aan het departement Justitiehuis.

Er zijn twee categorieën van strafrechtelijke opdrachten: enerzijds de verslagen van maatschappelijke enquêtes en de beknopte voorlichtingsrapporten en anderzijds de begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen'.

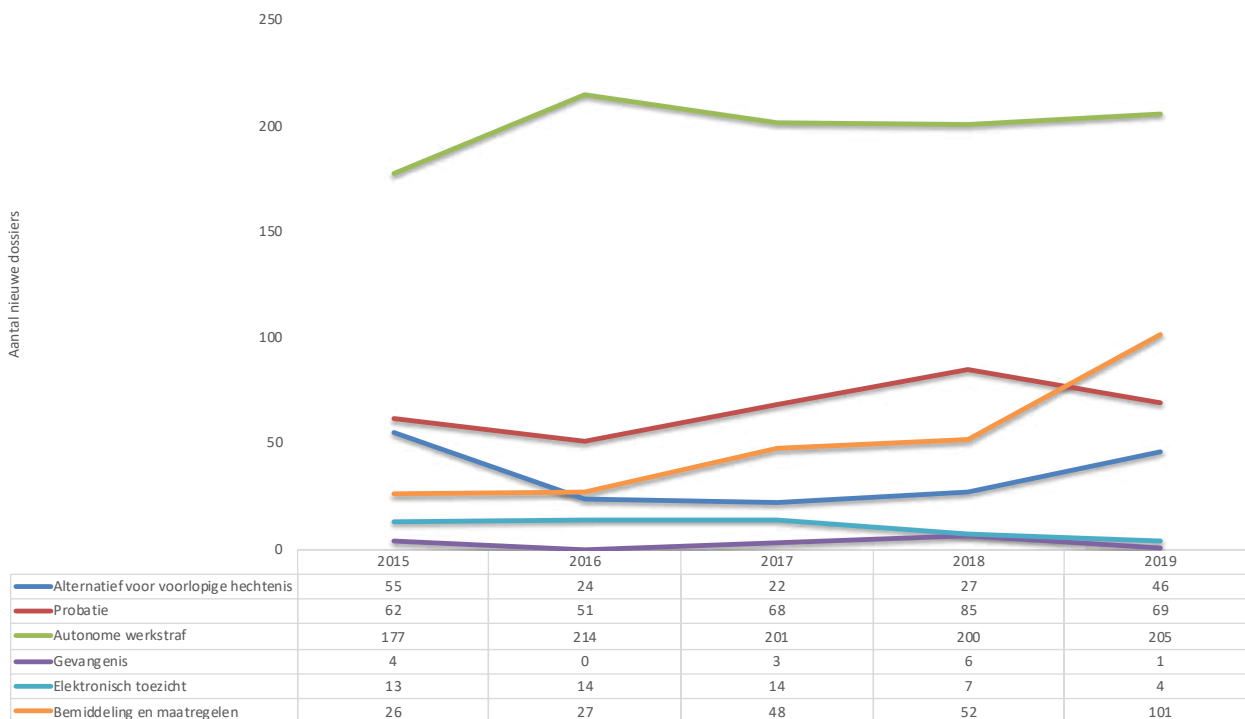
Maatschappelijke enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten

Het totale aantal nieuwe mandaten voor maatschappelijke enquêtes en beknopte voorlichtingsrapporten blijft redelijk stabiel.

In 2018 en 2019 vormden de penitentiaire sector en het alternatief voor voorlopige hechtenis de twee prominente sectoren wat de enquêtes en de BVR betreft. In 2017 echter, vertegenwoordigden de penitentiaire sector en het elektronisch toezicht het merendeel van de mandaten.

Begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen'

Evolutie van het aantal nieuwe mandaten inzake begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen' per sector (2015-2019)

Met 426 nieuwe dossiers in 2019 tegenover 377 in 2018, kenden de mandaten inzake begeleiding, follow-up en 'bemiddeling en maatregelen' een sterke stijging.

De werkstraffen bereikten een piek in 2016.

De bemiddeling in strafzaken en de probatie kenden over de hele periode een aanzienlijke stijging. Het aantal probaties was in 2019 nochtans gedaald tegenover 2018. In 2019 waren er voor het eerst meer nieuwe dossiers inzake bemiddeling in strafzaken dan inzake probatie. Dat zou kunnen worden verklaard door een nieuwe wet houdende wijzigingen van diverse bepalingen van het strafrecht, de strafvordering en het gerechtelijk recht, die op 12 mei 2018 in werking is getreden. Die wet voorziet in de uitbreiding van de bemiddeling in strafzaken uit en in de nieuwe benaming ervan ('bemiddeling en maatregelen').

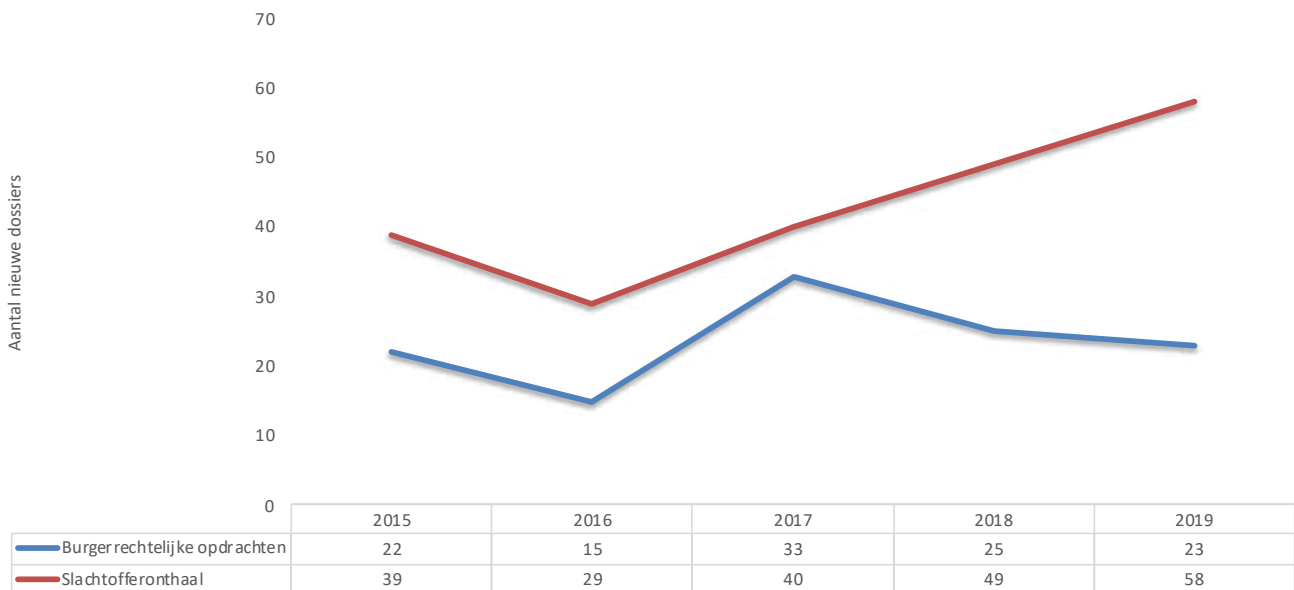
De cijfers voor het elektronisch toezicht zijn sterk gedaald. Het alternatief voor voorlopige hechtenis kent daarentegen een stijging.

De penitentiaire sector blijft globaal genomen stabiel over de hele periode.

Met 53 % van de nieuwe dossiers in 2018 en 48 % in 2019 maken de autonome werkstraffen het merendeel uit van de mandaten inzake begeleiding en follow-up van het departement Justitiehuis van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap.

Burgerrechtelijke opdrachten en slachtofferonthaal

Evolutie van het aantal nieuwe mandaten in burgerrechtelijke opdrachten en slachtofferonthaal (2015-2019)

De burgerrechtelijke opdrachten blijven over de hele periode eerder stabiel. Wel is het aantal aanvragen in 2017 beduidend gestegen, met meer dan het dubbele.

Het slachtofferonthaal bereikte het laagste niveau in 2016, maar de afgelopen drie jaar laten zien dat het aantal nieuwe dossiers aanzienlijk is gestegen.

Verdeling van het personeel per functie			
	Op 31/12/2017	Op 31/12/2018	Op 31/12/2019
Directie	1	1	1
Attaché	2	2	2
Secretariaat en onthaal	2	2	3
Assistent in psychologie	0	1	1
Justitieassistent	8	7	9
TOTAAL	13	13	16

Hebben meegewerkt aan deze brochure

Bijdragers

Deltenre Samuel, Bonte Thomas, Tyhon Amélie, Van Malderen Sara, Devriese Heidi, Mattheeuws Danny, L'hévéder Anais, Roehl Janina, Wyseur Liesbeth, Stevens Anne, Van Dael Ellen, Dekeuster Yves, Rihoux Anabelle, Schmetz Fernand

Grafische vormgeving en opmaak

Olivier Hullaert, Dienst Communicatie

Coördinatie

Anabelle Rihoux, Dienst Informatiebeheer en Gegevensbescherming
Marie-Christine Maron, Dienst Strategische Ondersteuning

